

KURJER POZNAŃSKI

wychodzi dwa razy dziennie

w wydaniu porannym i wydaniu wieczornym, — w niedziele i święta tylko wydanie poranne, — natomiast w dni poświęczone tylko wydanie wieczorne

Odpowiedzialni kierownicy działów: kultury i sztuki w z. Tadeusz Kraszewski, gospodarczego i giełdowego dr. M. Chelmiński, wiadomości potocznych Wiktor Ujma, za inne działy odpowiada Antoni Konieczny, za ogłoszenia i reklamy Antoni Leśniewicz, wszyscy w Poznaniu

Dyrektor wydawnictwa: Roman Leitgeber

Wydawnictwo Sp. Akc. Drukarnia Polska
w Poznaniu, św. Marcin 70

Redaktor naczelny: Dr. Marjan Seyda

Nr. 396

Poznań, poniedziałek dnia 31 sierpnia 1931

Rok XXVI

Przed nowym rokiem szkolnym

Uwaga społeczeństwa polskiego zwrócona jest przede wszystkim na szalejący u nas kryzys gospodarczy i polityczny. Jest to rzecz zrozumiała, bo te dwa zagadnienia dotyczą każdego obywatela bezpośrednio i boleśnie, z konieczności też im przede wszystkim poświęca się najwięcej rozważań i krytyki.

Dziedzina wychowania i nauczania młodych pokoleń sporadycznie tylko wypływa na łamach prasy, nieco obszerniej w tygodnikach i miesięcznikach pedagogicznych, to też niewielu ludzi w Polsce, niewiązanych ze szkolnictwem, zdaje sobie sprawę z ogromu spustoszeń i zniszczeń, które przeszły przez nasze szkolnictwo. Tej katastrofy nie odrobnią całe szeregi lat, a dotknęła ona działy od najwyższych do najniższych.

Uniwersytety, których zadaniem jest nie tylko kształcenie przyszłych sędziów, profesorów, lekarzy itd., ale przede wszystkim i głównie twórcza praca naukowa, jako podstawa i warunek rozwoju kultury duchowej narodu, a nawet jego rozwoju materialnego, bo przecież teoretyczne i oderwane napozór badania i odkrycia w pracowniach uczonych, stale bywały początkiem praktycznego późniejszego ich wyzyskiwania i doniosłych zastosowań technicznych, — otóż uniwersytety nasze z tego drugiego swego zadania coraz częściej zrezygnować będą musiały. Jeśli są takie pracownie, czy seminarja, które na półrocze otrzymują na zakup nowych dzieł aż 15 złotych, to oczywiście twórcza praca naukowa w takim wypadku jest iluzją. Nie dotknął kryzys na szczęście uniwersytetów, wskutek broniącej je autonomii.

Natomiast na terenie szkolnictwa średniego obydwaj kryzysy, zwłaszcza polityczny, odbiły się katastrofalnie. Przeniesienia dla dobra szkoły zbyt wiele robiły hałasu i ogromna ich wielkość, jako sprzeczna z ustawą, stale prawie uchylana była przez Najwyższy Trybunał Administracyjny. Obecnie wynaleziono inny środek dla pozbywania się niewygodnych; cichy, ale o wiele skuteczniejszy. W sferach zainteresowanych nazwano go „asenterunkiem”. Poprostu posyła się dyrektorów, nauczycieli (tak samo zresztą i urzędników) przed komisje lekarskie, które znajdują w ludziach niespodziewanie „ukryte” choroby i dla oszczędności — posyłają ich na emeryturę.

Z drugiej zaś strony dla „swoich” są wszelkie możliwe i niemożliwe ułatwienia. Wbrew ustawie np., często stanowiska dyrektorów i profesorów obsadza się nie za pośrednictwem konkursów, ale wprost nominacją „swojego” zgóry. Nikt nie jest pewien swego losu ani na dzień naprzód. Widmo redukcji wisi nawet nad najlepszym nauczycielem, a nikt się nie dowie, co stało się przyczyną jego usunięcia.

Stan taki, nie do zniesienia w każdym urzędzie, dla szkoły i wychowania jest jej zupełną ruiną. Czyż można mó-

Antypolskie knowania Ukraińców

Nie ulega żadnej wątpliwości, że zamordowanie posła Tadeusza Hołównki jest dziełem spisku terrorystyczno-ukraińskiego. Zgrozę tragiczną mordu potęguje ta okoliczność, że śp. Hołownko był zapalonym zwolennikiem porozumienia polsko-ukraińskiego, przyczem stanowisko jego wobec Ukraińców było podyktowane niewątpliwie pozytywnymi motywami ideowymi, ale również ujemnym odnośnictwem się do Rosji.

Mordowi temu towarzyszy występ posłanki ukraińskiej Rudnickiej na kongresie mniejszości narodowych w Genewie, występ wybitnie wrogi w stosunku do państwa polskiego. Dwa te czyny są ogniwami tego samego łańcucha, zmierzającego do podjęcia państwowości polskiej na wewnątrz i zdystryktowania jej na zewnątrz.

Jeżeli jednakowoż chodzi o teren międzynarodowy, a przynajmniej o poważne jego czynniki państwowe, to zamordowanie Hołównki antypolskim dążeniem ukraińskim nie tylko nie pomoże, lecz zaszkodzi. Czynniki te — że wskażemy Ligę Narodów — zwykły wprawdzie występować w obronie mniejszości narodowych, żądają od nich

jednakowoż bezwzględnie lojalności względem państwa, w którego skład wchodzi.

Rzecz inna, że do rozpetania się terroryzmu ukraińskiego przyczynia się pośrednio i polityka polska krańcowymi sprzecznościami. Najpierw daleko idącymi ustępstwami wobec ukrainizmu i perspektywami tworzenia państwa ukraińskiego rozzuchwalono elementy skrajnie-nacjonalistyczne a społecznie bolszewizmem podszyte. Gdy rozhuśtała się zbrodnia akcja sabotażowa, wystąpiono znów przeciwko niej za pomocą brutalnych metod „pacyfistycznych”, które nie tylko skompromitowały Polskę wobec zagranicy, ale wśród ludności ruskiej dolały oliwy do ognia. W ostatnim zaś okresie odwrócono się od tych metod i zaczęto próbować polityki ugodowej. Wówczas padły strzały w Truskawcu.

Naszem zdaniem polityka polska wobec Ukraińców i wszelkich mniejszości w państwie polskim powinna być stanowcza a sprawiedliwa, konsekwentna i równa, by budziła respekt dla Polski i umacniała jej podstawy wewnętrzne.

Szczegóły zamordowania posła Hołównki

Truskawiec, 31. 8. (PAT). — Szczegóły, poprzedzające zamordowanie ś. p. posła Hołównki, przedstawiają się następująco: Dnia 29 bm. w godz. popołudniowych ś. p. Hołownko zwrócił się do przełożonej pensjonatu ss. Bazylijanek, w którym mieszkał, s. Augustyny z prośbą o wystawienie mu rachunku, gdyż 30 bm. miał opuścić Truskawiec.

Po wpisaniu się do księgi i uregulowaniu rachunku poseł Hołownko udał się do swego pokoju, gdzie czynił przygotowania do wyjazdu, poczem spożył kolację. Na 3 minuty przed dokonaniem zamachu służąca przyniosła mu kompot.

Truskawiec, 31. 8. (PAT). — Wiadomość o morderstwie rozeszła się lotem błyskawicy po całym Zagłębiu Naftowym i wywołała niebywałe poruszenie. Od rana przybywa do Truskawca z Borysławia, Drohobycza i okolicy wielu mieszkańców żywo komentując ohydny mord. Willa ss. Bazylijanek oblegana jest przez kuracjuszy i przybyła publiczność, głęboko przejętych krwawym wydarzeniem.

Truskawiec, 31. 8. (Tel. wł.) W związku z zamordowaniem b. pos. Tadeusza Hołównki areszowano portjera pensjonatu ss. Bazylijanek, jednego

akademika oraz dwie inne osoby z pośród mieszkańców Truskawca.

Za wykrycie sprawców wyznaczono nagrodę 10 tys. zł.

Aresztowany portjer pensjonatu zeznał, że w przeddzień zamachu przyszedł do niego jakiś osobnik i wypytywał go szczegółowo o tryb życia posła Hołównki.

Sekcja zwłok, przeprowadzona wczoraj, wykazała, że b. poseł Hołownko został strzelony 6 kulami z broni krótkiej. Strzały oddane były z 2-ch rewolwerów odmiennego kalibru z bardzo bliskiej odległości. Początkowej wersji o ranach klutych, pochodzących od sztyletu, sekcja zwłok nie potwierdziła. (w)

Truskawiec, 31. 8. (PAT). — Eksportacja zwłok ś. p. posła Hołównki na dworzec w Truskawcu odbyła się dzisiaj o godz. 12 min. 15. Przyjazd pociągu do Lwowa nastąpi o godzinie 16 min. 13. Odjazd do Warszawy o godz. 20.20.

Warszawa, 31. 8. (Tel. wł.) Z powodu zamordowania posła Hołównki, wojewoda lwowski, dr. Roźniecki, wydał odezwe, wzywając społeczeństwo do spokoju i zapewnijając, że władze uczynią same wszystko, by dać należyłą satysfakcję sprawiedliwości.

Ukraińska pos. Rudnicka w Genewie przeciw Polsce

Geneva, 31. 8. (Tel. wł.) W sobotę rozpoczął się w Genewie siódmy kongres mniejszości narodowych. Jest to znowu zjazd kadłubowy, bo nie uczestniczą w nim mniejszości polskie z Europy, jak wogóle przedstawiciele mniejszości w Niemczech. Kongresowi przewodniczy p. Wilfan. W imieniu grupy ukraińskiej w Polsce przemawiała posłanka Rudnicka, atakując Polskę gwałtownie, że nawet przewodniczący dr. Wilfan musiał jej dwukrotnie przerywać. Rudnicka nie zadowolona się oskarżeniami, jakie pod adresem Polski napisali Ukraińcy w zbiorowej książce o niektórych mniejszościach, wydanej z okazji kongresu mniejszości.

Rozszerzyła ona te oskarżenia, twierdząc, że terror w Małopolsce wschodniej szaleje w dalszym ciągu itd.

Sprawa ukraińska — dowodziła Rudnicka — posiada charakter specjalny z trzech powodów: po pierwsze, Ukraińcy stanowią w Małopolsce wschodniej większość, a nie mniejszość. Po drugie sprawa ukraińska jest międzynarodowa zarówno wskutek traktatu mniejszościowego, jak i wskutek decyzji Rady Ambasadorów, nakładającej na Polskę obowiązek dania Ukraińcom autonomii terytorjalnej. Po trzecie, Ukraińcy nie mają własnego państwa. Na zakończenie Rudnicka zgłosiła dwa wnioski (Ciąg dalszy na stronie 3-ciej.)

kilkaset etatów w szkołach średnich i seminarjach. Są gimnazja w Polsce, w których redukcje dosięgły 30—40 proc. nauczycieli. Będą takie, w których pewnych przedmiotów wogóle uczyć się nie będzie. Poza to ma się podwyższyć opłaty, już i tak dzisiaj poważne, bo wynoszące 150 zł rocznie.

Najgorzej, wprost katastrofalnie, przedstawia się stan w szkolnictwie powszechnym. Sytuacja jest taka, że pojawiają się nawet głosy, czyby nie znieść powszechnego nauczania, bo wtedy budżet szkolnictwa powszechnego spadłby z przeszło trzystu na kilkanaście, czy kilkadziesiąt milionów. Oczywiście, że nad tego rodzaju pomysłami nawet dyskutować nie można, ale samem swem pojawieniem się charakteryzują groźną sytuacją. Oświecił ją lepiej jeszcze kilka cyfr. Izb szkolnych mamy okragło 56 000, a potrzeba ich 85 000. Z istniejących połowa nie nadaje się na cele szkolne. Są między nimi takie, które dla 60 dzieci mają powierzchnię 20 m. kw., są setki takich, które podłóg nie mają, tylko ubitą glinę w czasie pogody, a błoto w czasie deszczów.

O ile w roku 1928/29 procent dzieci, uczących się w szkołach, doszedł do 92 i pół procent, to w roku 1929/30 spadł on do 90, czyli pół miliona dzieci do szkół nie było przyjętych. Na rok szkolny 1931/32 brak miejsca dla 700 000 dzieci!

A nauczycielstwo? Przerzucono dotychczas przez państwo na gminy, co stało się źródłem wielu konfliktów między ludnością a nauczycielstwem, zwłaszcza na wsi. Obciążono ich pracą i ilością dzieci prawie że ponad miarę sił. We wszystkich kuratorjach zredukowano ponad 2 tysiące młodych nauczycieli tak, że razem z maturzystami tego rocznymi mamy w Polsce jakieś 7000 bezrobotnych nauczycieli. Co za straszliwa ironia! Tysiące nauczycieli bezrobotnych, a równocześnie setki tysięcy dzieci, które nie mogą się uczyć, choćby chciały...

Wobec nakazu łączenia klas szóstej i siódmej, siedmioklasowa szkoła powszechna przestała właściwie istnieć. Kto wie, czy w przyszłym roku szkolnym nie zejdziemy jeszcze niżej. I dzieje się to w czasie, kiedy, jakby znowu na ironję, z łona najsilniejszego związku nauczycielskiego, tak wybitnie angażującego się w czasie wyborów, cały szereg nauczycieli zasiada jako posłowie w B. B., a kilku wizytatorów ministerjalnych jest nawet w jego zarządzie głównym.

Tak oto wygląda nasze szkolnictwo przy rozpoczynającym się nowym roku szkolnym, najcięższym od chwili odzyskania niepodległości. Ale najgorsze jest to, że nikt nie wie, czy pełna świadomość tego stanu istnieje w tych, którzy w wielkiej mierze są za niego odpowiedzialni, czy zaczyna się bodaj myśleć o jakimś planie wstrzymania katastrofy i ratowania tego, co jeszcze pozostało i jest możliwe do uratowania. W czasie obrad sejmowych nie mogą o tem zapomnieć posłowie narodowi.

wieć o zapale w pracy, o jej radości, o atmosferze wychowawczej, tak niestety chanie wadnej i dekadentycznej w dziele kształtowania młodych dusz w takich warunkach?

Kryzys gospodarczy „kasa” znieść!

JUŻ
OD 1 WRZEŚNIA

PIERWSZY RAZ W POLSCE!

JUŻ
OD 1 WRZEŚNIA

RESTAURACJA HOTELU „SAVOY“ w WARSZAWIE

wydaje nieznanym systemem OBIADY od godz. 1 w poł. do 6

nw 4813

WIECZOREM TRADYCYJNY TOWARZYSKI DANCING.

Polecam się łaskawym względem J. SZYMAŃSKI.

Skupić siły społeczne!

Najdonioślejszym zagadnieniem doby obecnej nie tylko w Polsce, lecz w całym świecie jest zaradzenie klęsce bezrobocia.

Radykalne usunięcie tej klęski społecznej uzależnione jest od zasadniczych zmian w metodach produkcji i polityce gospodarczej państw. Zmniejszenie ilości bezrobotnych w kraju przez dostarczenie im pracy może być dokonane przez organy państwowe, samorządowe i organizacje gospodarcze. Natomiast łagodzenie skutków bezrobocia jest obowiązkiem nie tylko państwa i samorządu, ale także wszystkich obywateli kraju.

Pomoc rządu musi z natury rzeczy opierać się na odpowiednich ustawach, które zapewnią rządowi środki materialne na roboty publiczne, na zasiłki dla bezrobotnych, na pomoc we wszelkiej innej formie. Władze samorządowe muszą również mieć kredyty, przyznane przez organa uchwalające.

Z tych względów akcja rządowa i samorządowa musi się obracać w ścisłych ramach ustaw i budżetów, jest przeto mało elastyczna i posiada z konieczności wady wszelkiej pracy biurokratycznej.

Jeżeli chodzi o pomoc bezpośrednią, udzielaną jednostkom dotkniętym bezrobociem, to powinna być ona organizowana przez czynniki społeczne. Tego zadania nie może podjąć się rząd, a nawet i samorząd, gdyż pomoc bezpośrednia, organizowana przez urzędników, będzie wymagała zaangażowania nowych pracowników, wskutek czego znaczna część sum przeznaczonych na pomoc zostanie pochłonięta przez administrację (jak to ma miejsce w kasach chorych); natomiast instytucje społeczne opierają swoją pracę prawie wyłącznie na bezinteresownej pracy swoich członków.

Oprócz tego urzędy i samorządy rozporządzają tylko funduszami przyznanymi przez odpowiednie ciała, a w bardzo nieznacznym tylko stopniu mogą liczyć na ofiarność obywateli, którzy uważają, że spełnili swój obowiązek, płacąc podatki państwowe lub samorządowe. Zupełnie inaczej rzecz się ma z instytucjami społecznymi lub komitetami obywatelskimi, które, odwołując się do ofiarności ogółu obywateli, gromadzą niejednokrotnie znaczne fundusze, szczególnie jeżeli na czele tych instytucji stoją ludzie, cieszący się zaufaniem wśród ogółu obywateli.

Tego rodzaju podział pracy między organa rządowe i samorządowe z jednej, a instytucje obywatelskie z drugiej strony, powinien być wysoce pożądanym z punktu widzenia rządu, gdyż instytucje społeczne mogą sięgnąć do tych środków materialnych społeczeństwa, które nie są dostępne dla rządowej czy miejskiej śrubby podatkowej, a oprócz tego szeregują do walki z klęską społeczną tych obywateli, którzy bez inicjatywy ze strony organizacji społecznych byłiby tylko biernymi widzami akcji, prowadzonej przez czynniki rządowe i samorządowe.

Nie można także lekceważyć czynnika moralnego. Może on odegrać dużą rolę, zapobiegając próbom wywołania zamętu społecznego w momencie niesłychanie sprzyjającym wszelkiemu sianiu anarchii: setki tysięcy bezrobotnych stanowią materiał niesłychanie podatny do posiewu hasel wyrotowych. Wszelka pomoc, niesiona przez organizacje społeczne, pomoc udzielana nie pod przymusem, a niesiona dobrowolnie, jest niewątpliwie czynnikiem osłabiającym skutki agitacji wyrotowej.

Czynniki narodajne muszą zrozumieć, że wciągnąć do akcji niesienia pomocy bezrobotnym szerokie warstwy społeczeństwa mogą tylko ci, którzy cieszą się powszechnym zaufaniem; a wszak sama prasa rządowa przyznaje, że rząd przeżywa obecnie kryzys zaufania.

Pomimo ciężkiego położenia ekono-

micznego, społeczeństwo nasze złoży raz jeszcze dowody ofiarności i chrześcijańskiej miłości bliźniego, popierając materialnie i moralnie organizacje społeczne, które biorą na siebie ten ciężki trud niesienia pomocy bezrobotnym.

Pod względem organizacyjnym uważamy za najbardziej celowe oprócz pracy na komitetach parafjalnych, które dają gwarancję najlepszej kontroli nad zebranymi funduszami i które mogą najłatwiej sprawdzić rzeczywisty stan materialny osób starających się o pomoc, i to na komitetach w związku

z wypróbowanymi już, zastrzeżonymi organizacjami dobroczynnymi, których praca powinna być naszym zdaniem skoordynowana.

Tylko ujęta w jedną całość praca społeczna zdolna jest wytworzyć atmosferę nakazu moralnego. Tylko w tej współpracy wytworzyć się może to wysokie poczucie obowiązku, które ratowało i uratowało od tyłu trudności naszą sprawę narodową w przeszłości.

To zjednoczenie pod sztandarem dobrej woli może jedynie obudzić zachwianą wiarę w siły społeczne i dokonać w świętejszym celu pomocy bliźniemu wielkiej rzeczy.

wprost nieprawdopodobną, że takie poglądy mogą być publicznie podawane w prasie niemieckiej, a komisarz sowiecki dla spraw zagranicznych musiał udawać się do Berlina, by rozwiewać niepokój opinii niemieckiej w tej sprawie.

„Temps“ powołuje się wreszcie na zdanie p. Litwinowa, który podkreślił w Berlinie znaczenie francusko-rosyjskiego paktu nieagresji, zaznaczając jednocześnie, że nie dotknie on w niczym zobowiązań Francji wobec Polski i Rumunii. „Temps“ oświadcza, że uwaga p. Litwinowa jest zupełnie słuszną, gdyż Francja nie prowadziła z Sowiekami rokowań wbrew swoim zobowiązaniom wobec Ligi Narodów, Polski i Rumunii.

„Temps“ powiada, że jest cynizmem ze strony prasy niemieckiej i rosyjskiej insynuować, że w rokowaniach francusko-sowieckich nie było mowy o Polsce.

Na zakończenie „Temps“ stwierdza kategorycznie, że nie będzie paktu nieagresji oraz umowy handlowej między Francją a Sowiekami bez jednoczesnego zabezpieczenia Polski i Rumunii, bądź w formie porozumienia bezpośredniego, bądź w formie porozumienia trzech mocarstw, przeciwko jakemukolwiek niebezpieczeństwu napaści ze strony Rosji sowieckiej.

Wobec przemówienia p. Zaleskiego w Paryżu i wywodów „Tempsa“ ma teraz głos rząd sowiecki do wyjaśnienia opinii publicznej, dlaczego zdaniem p. Litwinowa niema rokowań polsko-rosyjskich, a ostatnie propozycje p. Patka w sprawie paktu nieagresji są tylko krokiem wstecz.

Bez
trudu
i straty czasu
zakupisz zaraz
wszystkie
książki
szkolne
w
księgarni

GEBETHNER i WOLFF POZNAŃ
Dzielnica 30

We Francji o pakcie nieagresji z Rosją

Prasa francuska poświęca sporo miejsca pobytowi ministra spraw zagranicznych, p. Zaleskiego, w Paryżu, gdyż dało ono powód do wystąpienia natury politycznej i aktualnej. Z okazji zwiedzenia przez p. Zaleskiego wystawy kolonialnej, rząd francuski wydał na jego cześć bankiet, w którym m. in. uczestniczyli prezes rady ministrów, p. Laval, członkowie rządu francuskiego, oraz marszałek Lyautey. Ministra Zaleskiego powitał min. kolonii, p. Reynaud, który przypomniał udział Polaków we francuskiej polityce kolonialnej, m. in. wspomniawszy nazwisko Beniuwskiego. Wreszcie powołał się na znany list Colberta do Ludwika XIV, w którym minister francuski oświadczył gotowość poświęcenia całego swego majątku dla przyjęcia z materialną pomocą Polsce.

W odpowiedzi na to przemówienie, zabrał głos p. Zaleski, który wyraził podziw dla wystawy kolonialnej oraz dla ministra Reynaud i marszałka Lyautey, oświadczył, że wszystko, co obchodzi Francję, nie może być obojętne Polsce. Po tych ustępach kurtuazyjnych poświęcił p. Zaleski kilka znamienitych zdań politycznych, wyrażając radość, że może w przededniu obrad Ligi Narodów zetknąć się znowu z francuskimi mężami stanu i podkreślił niezatartą przyjaźń francusko-polską. Mówiąc o rokowaniach z Sowiekami, p. Zaleski oświadczył:

„Niedawno oba nasze rządy za wspólną zgodą rozpoczęły, każdy ze swej strony, rokowania z trzecim mocarstwem w celu dodania do istniejących układów nieagresji nowego takiego samego paktu. Była to inicjatywa całkiem zrozumiała, którą dwa nasze, tak pokojowe, narody powitały z głębokim zadowoleniem. Polska śledziła z największym zaufaniem i z najwyższą sympatią wysiłki, jakie w tym celu przeprowadzał rząd francuski. Uważam je za normalne następstwa pokojowej polityki, prowadzonej zawsze przez Francję i Polskę. I dlatego nie mogę ukryć, że zaniepokojenie, jakie te rokowania wywołały w niektórych krajach, zdziwiło mnie. Zaniepokojenie było tak żywe, że wydawało się, iż rokowania się zachwieją. Nasze cele są jasne, nasze wysiłki zmierzają tylko do wzmocnienia pokoju. Dlatego wyrażam na-

dzieje, że mimo nieprzewidzianych przeszkód, które nieraz powstają, wysiłki naszych dwóch rządów nie pozostaną bezowocne.“

Po przemówieniu p. Zaleskiego zabrał głos marszałek Lyautey, oświadczył, że w ciągu 35 lat pracy kolonialnej, miał w swojej armii Polaków. Należeli zawsze do najlepszych żołnierzy.

Wreszcie przemówił p. Laval, wyrażając sympatię Francji dla Polski, i stwierdzając, że w czasie rozmów dyplomatycznych, które odbywały się niedawno i które jeszcze będą się odbywały, prezes rady ministrów Francji nigdy nie zapomniał i nie zapomni, że musi się zawsze kierować uczuciem przyjaźni, istniejącym między obu krajami.

Nawiązując do tej manifestacji francusko-polskiej, „Temps“ poświęca znowu wstępny artykuł rokowaniom o pakt nieagresji z Rosją. Przedewszystkiem zajmuje się znamienitymi oświadczeniami p. Litwinowa w Berlinie, stwierdzając, że wywody sowieckiego komisarza, jakoby nie było rokowań między Sowiekami a Polską, są zupełnie nieścisłe, gdyż rokowania te istnieją od dość dawna, a nawet sam p. Litwinow przyznał, że nastąpiła w tej sprawie niedawno wymiana not i uwag między Polską a Rosją.

Następnie „Temps“, przechodząc do przemówienia p. Zaleskiego na wystawie kolonialnej, stwierdza, że zaprzecza ono w sposób dobitny wywodom p. Litwinowa. Jeżeli p. Litwinow — pisze „Temps“ — chciał uspokoić Niemcy co do ewentualnych układów francusko-rosyjskiego i rosyjsko-polskiego, to gotów wywołać nieufność w Niemczech i w innych krajach.

„Temps“ raz jeszcze wyraża zdanie, że Niemcy zdemaskowały swe zamiary, oświadczył, że pakt nieagresji polsko-rosyjski nie da się pogodzić z traktatem niemiecko-rosyjskim w Rapallo i w Berlinie.

„Należy z tego wysnuć wniosek — pisze „Temps“ — że traktat ten istotnie posiada ostrza, skierowane przeciwko Polsce, gdyż Niemcy interpretują go w ten sposób, że Sowieci nie mogą zagwarantować, jeśli o nich chodzi, granicy polsko-rosyjskiej, gdyż wskutek tego ogólne bezpieczeństwo Polski doznałoby wzmocnienia, a cele polityki Rzeszy na wschodzie nie mogłyby być zrealizowane. Jest rzeczą

Nabożeństwo żałobne

za poległych hallerczyków pod St. Hilaire.

W niedzielę, dn. 30 sierpnia br. zostało odprawione przez ks. Charbonnier, proboszcza parafii St. Hilaire le Grand (Francja) msza św. za dusze żołnierzy Armii gen. Hallera poległych na polu chwały we Francji. Nabożeństwo zostało zamówione przez p. W. Filipowską, przewodniczącą Koła Pań przy Zw. Hall. w Poznaniu, która odbyła w tym roku podróż po Szampanji dla zwiedzenia grobów naszych bohaterskich żołnierzy.

W St. Hilaire le Grand ma stanąć w roku przyszłym pomnik na cześć poległych bohaterów w czasie wojny światowej, model tego pomnika był wystawiony na niedawno odbytej Wystawie Hallerowskiej w Poznaniu.

Rokowania Stolicy św. z Hiszpanją

Citta del Vaticano, tel. wł. KAP. 31. 8. W dobrze poinformowanych kołach watykańskich utrzymują, że między Stolicą świętą i rządem republiki hiszpańskiej toczą się ożywe rokowania dyplomatyczne, lecz, że w tej chwili byłoby jeszcze przedwczesne mówić o jakimś nowym traktacie.

Celem tych narad ma być osiągnięcie porozumienia tego rodzaju, by przy uwzględnieniu interesów republiki sytuacja religijna kraju uchroniona została od gwałtownych wstrząsów. Panuje przypuszczenie, że w rezultacie dojdzie do podpisania układu, który zastąpi obecny konkordat. Dziś jednak sprawy nie posunęły się jeszcze tak daleko.

Tydzień Odrodzenia w Lublinie

Lublin, 31. 8. (PAT.) W bieżącym tygodniu odbywa się w Lublinie w murach miejscowego Katolickiego Uniwersytetu 10-ty tydzień społeczny Odrodzenia. Z dostojników Kościoła biorą w nim udział: ks. Prymas Hlond, ks. kard. Kakowski, ks. biskup Przeździecki i ks. biskup Fulman. W obradach bierze ponadto udział 3 wybitnych księży francuskich.

Antypolskie knowania Ukraińców

(Ciąg dalszy ze strony 1-szej.)
 ski: aby kongres potępił akcję pacyficyzmu w Małopolsce, oraz, aby kongres zażądał od Ligi Narodów wniesienia skarg ukraińskich na porządek najbliższej sesji Rady Ligi Narodów.
 Mowę Rudnicki entuzjastycznie oklaskiwali Niemcy z Polski, posłowie Ulitz, Graebe i Nauman. Należy nadmienić, że na czele delegacji niemieckiej stoją ks. Pszczyński oraz poseł Graebe.

Genewa, 31. 8. (Tel. wł.) Z okazji kongresu mniejszości w Genewie ukazała się obszerna książka zbiorowa, opracowana przez sekretarza kongresu, Ammendego, p. n. „Mniejszości w państwach europejskich”. Książka nie wspomina nic o położeniu Polaków, Duńczyków i Łużyczan w Niemczech. Natomiast gdzie może, to szkodzi Polsce. Rozpisuje się np. o rzekomych pogromach Żydów w Łodzi i w Radomiu.

Przebieg rokowań Watykanu z rządem włoskim

Ojciec św. o rokowaniach pojedynczych

Città del Vaticano, 31. 8. (Tel. wł. KAP.) Rokowania z rządem włoskim o Akcję katolicką rozwijają się w dalszym ciągu. Wczoraj Ojciec św. po raz drugi wypowiedział słowa, które rzucają wyraźne światło na przebieg tych rozmów rekonyliacyjnych. Przyjmując grupę pań, uczęszczających na kurs liturgiczny, Papież zaznaczył m. in.: „Trzeba z ufnością patrzeć w przyszłość. Rów-

niez trudności mogą się stać pożytecznymi. Konieczne było pewne wytechnienie. Teraz trzeba spokojnie oczekiwać na godzinę Bożą, a nowa droga także może się różnić w pewien sposób od tej, która już została przebyta. Zawsze tak bywa, że droga, jaką się przebiegło, może pouczyć o nowych rzeczach, nadających większą pewność tej, która jeszcze została do przebieżenia”.

Polemika „Osservatore Romano” z b. premierem Nittim

Città del Vaticano, 31. 8. (Tel. wł. KAP.) „Osservatore Romano” odpowiedział we wczorajszym numerze biuletynu premierowi włoskiemu Nittiemu, który w dzienniku brazylijskim „Estado de San Paulo” umieścił artykuł, twierdząc, że konflikt między Kościołem i państwem włoskim z powodu Akcji katolickiej był nieuniknionym rezultatem rekonyliacji, która niepowinna była mieć miejsca, oraz z braku właściwej wolności pod regimem faszystowskim.
 Organ Stolicy Apostolskiej zaznaczył, że zarówno życie państwa jak i

Kościół może rozwijać się w całej pełni, jak w zupełnej harmonii, jeżeli obie strony mają dla siebie zrozumienie i jeżeli należycie się doceniają.
 „Osservatore Romano” dodał przytem, że pogląd Nitti'ego na sytuację Kościoła we Włoszech jest masonską koncepcją Kościoła, podporządkowanego państwu, i podkreślił, iż od takich publicystów Kościół nie oczekuje uznania jego praw do własnej obrony.
 Francesco Nitti jest również dobrze znany jako nieprzejednany wróg Polski.

Przed sesją Ligi Narodów

Rzym, 31. 8. (PAT.) Włoskie sfery polityczne przywiązują wielkie znaczenie do obrad genewskich. Minister Grandi, przed odjazdem delegacji, której przewodniczy, otrzymał bezpośrednio szczegółowe instrukcje od premiera Mussoliniego w sprawach jakie będą omawiane zarówno w komisji Paneuropiey, jak również na radzie i plenum Ligi.

Oprócz Grandiego, udali się do Genewy Minister Bottai, profesor Scialoja, senator de Michelis oraz szereg rzeczoznawców i doradców.
 Praga, 31. 8. (PAT.) Dziś wyjeżdża do Genewy wiceminister spraw zagranicznych dr. Krofta wraz z człon-

kami delegacji czeskosłowackiej na sesję t. zw. komisji koordynacyjnej, powołanej na wiosnę b. r. przez komitet europejski.

Skład delegacji czeskosłowackiej na tegoroczną sesję zgromadzenia Ligi Narodów nie został jeszcze ustalony. Istnieje projekt, by obok urzędników i fachowców, z których dotychczas składały się delegacje, powołać do delegacji tegorocznej członków izb ustawodawczych.

Na czele delegacji stać będzie minister spraw zagranicznych dr. Benes, który wyjedzie z Pragi prawdopodobnie 4 września.

Udekorowanie marsz. Lyautey'a orderem polskim

Paryż, 31. 8. (PAT.) Min. Zaleski w dniu wczorajszym o g. 17.30 w gmachu ambasady polskiej udekorował wielką wstęgą Orderu Polonia Restituta marszałka Lyautey'a. Uroczystość dekorowania odbyła się w obecności attache wojskowego płk. Bleszyńskiego oraz personelu ambasady.

Wyrok w procesie Woldemarasa

Kowno, 31. 8. (Tel. wł.) W procesie przeciwko Woldemarasowi sąd wojskowy w Kownie ogłosił dziś wyrok. Woldemaras wraz z 10-ciu współoskarżonymi został uwolniony. 12-u oskarżonych skazanych zostało na rok więzienia.

Oskarżony o zamach na płk. Rusteikisa, szefa policji kryminalnej, Wojtkiewicz skazany został na 15 lat, zaś pomocnik jego Papalejkis na 12 lat ciężkiego więzienia z jednoczesnym pozbawieniem ich praw obywatelskich.

Odroczenie strajku pracowników miejskich

Warszawa, 31. 8. (Tel. wł.) — Na wczorajszym zgromadzeniu delegatów pracowników miejskich postanowiono strajk pracowników odłożyć, ponieważ dnia 6 września komuniści organizują swoje manifestacje. Pracow-

nicy miejscy nie chcą, ażeby ich akcja wypadła razem z komunistyczną. Wobec tego strajk pracowników miejskich, o ile wybuchnie, to dopiero po 6 września. (w)

Rozmowy polityczne czesko-sowieckie

Praga, 31. 8. (PAT.) B. poseł czeskosłowacki w Białogrodzie, poseł do parlamentu oraz sekretarz gen. czeskosłowackiego stronnictwa narodowo - socjal. Seba bawił niedawno w Moskwie, gdzie przeprowadził rozmowy z miarodajnymi czynnikami politycznymi, w szczególności z kom. spr. zagr. Litwinowem. Zdaniem „Prager Tagebl.” krok p. Seby dotyczy uznania Sowietów „de jure” przez Czechosłowację.

Pismo stwierdza, że czeszy demokraci narodowi, którzy dotychczas stawiali największy opór temu uznaniu, zgodzą się na nie, o ile przemysł czeskosłowacki otrzyma odpowiednie zamówienia w Rosji. Na wypadek podjęcia normalnych stosunków dyplomatycznych, dotychczasowa misja czeskosłowacka w Moskwie byłaby zamieniona na poselstwo.

Przed wyrokiem w sprawie Anschlussu

Wiedeń, 31. 8. (PAT.) Prasa tujejsza donosi z Genewy: W dobrze poinformowanych kołach Ligi Narodów liczą się z tem, że wyrok trybunału haskiego w sprawie unji celnej niemiecko-austriackiej zaakceptuje francuską tezę i odrzuci tezę niemiecko-austriack-

ką. W ten sposób byłyby losy unji celnej rozstrzygnięte.

Ze względu na zmianę sytuacji politycznej nie odegra spraw unji celnej na naradach genewskich zbyt wielkiej roli. Pozytywna Austria w Genewie byłaby bardzo utrudniona, ponieważ kredyty mogłyby uzyskać tylko od Francji, która dzięki swej przewadze finansowej jest także w dziedzinie politycznej mocarstwem miarodajnym.

Sprawa teatrów polskich.

Warszawa, 31. 8. (PAT.) Dzień wczorajszy w świecie aktorskim upłynął w Warszawie pod znakiem uspokojenia zarówno dyrektorów jak i aktorów. Przypuszczają, że lagodząca akcja prezesa Śliwińskiego wyda dodatnie rezultaty.

Konferencja prasowa polsko-rumuńska

Warszawa, 31. 8. (PAT.) Wczoraj o godz. 9 rano przybyła do Warszawy delegacja dziennikarzy rumuńskich na zstąpienie doroczną konferencję polsko - rumuńskiego Porozumienia Prasowego (P.R.P.). W skład delegacji wchodzi pp.: Clarnet, przewodniczący, Vion, prezes Związku Dziennikarzy i redaktor „Universala” oraz Totu, redaktor „Vitterula”, nadto zastępca szefa biura prasowego w rumuńskim Prezydium Rady Ministrów, dawny attache prasowy poselstwa rumuńskiego w Warszawie Dragu i attache obecny Cotrus.

Po zwiedzeniu miasta goście byli podejmowani przez komitet polski P. R. P. śniadaniem w hotelu Polonia, poczem zwiedzili dom akademicki na Ochocie i kolonję dziennikarską na Zoliborzu. O godz. 5 popoł odbyło się w poselstwie rumuńskim przyjęcie dla uczestników konferencji, którzy następnie udali się na przedstawienie do teatru „Wesoły Wieczór”. W dniu dzisiejszym dalszy ciąg i zamknięcie konferencji, wieczorem zaś odjazd delegacji rumuńskiej do Krakowa.

Zatrucie grzybami.

L w ó w, 31. 8. (PAT.) W miejscowości Kasperowce tutejszego powiatu uległo zatruciu grzybami 5 osób, z których 3 osoby zmarły po 2 dniach.

Podobny wypadek zdarzył się w Bedrykowcach tutejszego powiatu, w rodzinie Medyńskich. Po spożyciu grzybów zachorowała matka z 5 dziećmi. Matka i jedna z córek zmarły w szpitalu, stan pozostałych sierot jest bardzo ciężki.

Nieudała wyprawa kasiarzy

Łódź, 31. 8. (PAT.) Dziś w nocy wywiadowcy policyjni zatrzymali 2 kasiarzy w czasie obserwowania przez nich jednego z banków łódzkich, w którym prawdopodobnie mieli dokonać włamania. Znalaziono przy nich w walizce przybory, służące do rozpruwania kas.

Włamywacze ci są członkami szajki, która już od dłuższego czasu dokonywała włamań na terenie woj. łódzkiego przeważnie do kas gminnych i magistrackich.

Półgodzinna strzelanina podczas obławy policyjnej

Kraków, 31. 8. (Tel. wł.) Z powodu licznych napadów rabunkowych w ostatnich czasach, policja w Krakowie urządziła w nocy z soboty na niedzielę wielką obławę, w czasie której aresztowano ok. 100 podejrzanych osobników. Przy wkroczeniu policji do jednego z podejrzanych mieszkań znajdujący się tam 2 bandyci zaczęli strzelać z rewolwerów. Policja odpowiadała również strzałami. Strzelanina trwała około pół godziny. Po wyczerpaniu naboju bandyci poddali się. (w)

Kurs złotego. Dziś rano notowano kurs dolara w obrotach nieoficjalnych w Warszawie 8.925 zł.

Kurs guld. gd. Bank Polski, oddział w Poznaniu, płacił dziś za 100 guld. gd. w dewizach 173.21 do 173.47 zł, gotówka 172.87 złotych.

POZNAŃSKA GIEŁDA PIENIĘŻNA

Poznań, dnia 31. 8. 1931
 Przebieg dzisiejszego zebrania giełdowego był nieco żywszy.
 Z papierów państwowych poszukiwano 5% pożyczkę konwersyjną po 43 1/2% oraz 4% pożyczkę inwestycyjną po 86.—. Z papierów lokacyjnych poszukiwano 8% obligacje m. Poznania 1929 r. po 92%, natomiast handlowano w transakcjach 8% listy dolarowe stare po 88 1/2—88 3/4%, 4% listy zastawne konwert. po 31.— oraz 6% listy żytnie po 15.—.
 Z akcji bankowych względnie przemysłowych notowano jedynie Bank Polski po 111.— w płaconia.

Sprostowania.

Kurs 6% listów żytnich z dnia 28. 8. rb. winien notować 14.90 a nie jak mylnie podano 14.75.

Cedula Urzędowa Giełdy Poznańskiej. Papiery procentowe:

(Kurs w procentach nominalu):
 5% Pożyczka konwersyjna 43 1/2% P.
 8% obligacje miasta Poznania z 1929 r. 92.—% P.
 8% dolarowe listy Pozn. Ziemstwa Kredyt. 88 1/2—88 3/4% +
 4% listy zast. konw. Pozn. Ziem. Kredyt. 31.—% +
 (Kurs w złotych)
 6% listy żytnie Pozn. Ziem. Kredytowego 15.— +
 4% Prem. Poż. Inwestycyjna 86.— P.
Akcje bankowe:
 (Kurs w złotych za 1 akcję)
 Bank Polski I em. 111.— P.
 Tendencja nieco żywsza.

Urzędowa cedula Giełdy Zbożowej i Towarowej w Poznaniu

Warunki: Handel hurtowy, parytet Poznań, ładunki wagonowo, dostawa bieżąca za 100 kg.

Poznań, dnia 31. 8. 1931.
 Ceny orientacyjne parytet Poznań

Zyto nowe — zdrowe, suche	21.75—22.00
Usposobienie spokojne.	
Pszenica nowa zdrowa, sucha	21.00—22.00
Usposobienie spokojne.	
Jęczmień przemysłowy	17.75—19.00
Usposobienie słabe.	
Jęczmień browarowy	21.50—23.50
Usposobienie spokojne.	
Owies	16.50—17.50
Usposobienie spokojne.	
Mąka żytnia 65% wł. work.	34.00—35.00
Usposobienie stałe.	
Mąka pszenna 65% wł. work.	33.75—35.75
Usposobienie stałe.	
Otręby żytnie	13.25—14.00
Otręby pszenne	13.00—14.00
Otręby pszenne (grube)	13.75—14.75
Rzepak	26.50—27.50
Groch Victoria	24.00—27.00

Ogólne usposobienie spokojne.
 Transakcje na odmiennych warunkach: żyta 825 tonn, pszenicy 85 tonn, jęczmienia 60 tonn.

GIEŁDA WARSZAWSKA

z dnia 31. 8. 1931.

Waluty Gotówka
 Dolary St. Zjedn. tr.: 8,92 1/2; sp.: 8,94 1/2;
 kup.: 8,90 1/2.

	Dewizy:		
	trans.	sprzed.	kup.
Belgia	124.50	124.81	124.19
Londyn	43.39 1/4	43.50	43.28 1/2
Nowy Jork	8.921	8.941	8.901
Nowy Jork kabel	8.925	8.945	8.905
Paryż	35.00	35.09	34.91
Praga	26.43 1/2	26.50	26.37
Szwajcaria	173.72	174.15	173.29
Wiedeń	125.48	125.79	125.17
Włochy	46.71	46.83	46.59
Banknoty niem. pryw.	211.60		

Tendencja niejednolita.

Papiery wartościowe i obligacje:

4% poz. inwest. . . . . 0.00—83.00
 5% poz. konw. . . . . 0.00—44.50
 10% poz. kol. . . . . 107.00—106.50

Akcje w złotych:

Bank Polski . . . . . 00.00—112.00
 W. T. Węgla . . . . . 0.00—18.00
 Tendencja utrzymana.

Komentarz.

Dla poz. państw. tendencja przeważnie mocniejsza, dla list. zast. nieco słabsza. Z akcji bankowych utrzymany Bank Polski, zaś z przemysłowych Węgla słabszy.

PŁODY ROLNICZE

Zboża i nasłona oleiste za 1000 kg. reszta za 100 kg.

Berlin, dnia 31. 8. 1931.

Pszenica march. nowe zbiory	208.00—210.00
Tendencja spokojna.	
Zyto march. nowe zbiory	170.00—172.00
Tendencja w przebiegu mocniejsza.	
Jęczmień pastewny i przemysłowy	154.00—164.00
Tendencja spokojna.	
Owies march.	132.00—142.00
Tendencja spokojna.	
Mąka pszenna	26.00—33.00
Tendencja nieco słabsza.	
Mąka żytnia	24.00—26.50
Tendencja utrzymana.	
Otręby pszenne	11.75—12.25
Tendencja spokojna.	
Otręby żytnie	10.10—10.60
Tendencja spokojna.	
Groch Victoria	23.00—30.00
Groch pastewny	18.00—20.00
Makuchy lniane	13.60—13.80
Wytłoki suche paryt. Berlin	6.80—6.90
Śróty Soja	12.10—12.60
Ziemniaki jadalne białe	1.40—1.50
Ziemniaki jadalne czerwone	1.50—1.60
Ziemniaki jad. nieb. z Odenwaldu	1.50—1.60
Ziemniaki jad. tółte	1.60—1.80

Ogólna tendencja niejednolita.

Pomorze i Alzacja

O niedawnych oświadczeniach przewodniczącego Stahlhelmu p. Seldtego pisze znakomity dziennikarz francuski p. Emile Buré w „L'Ordere” (nr. 608):

P. Seldte oświadczył, wedle obecnej mody, że zwyciężeni stawiają warunki zwycięzcom, że nie możemy niczego oczekiwać od Niemiec, póki sprzeciwić się będziemy rewizji traktatów. Wszystko, co było niemieckie, ma znowu stać się niemieckim: oto hasło Hindenburga, niesporne dla wszystkich stronictw w Niemczech. Ostatecznie uznałby jeszcze p. Seldte układ w Locarno, ale powiada, że na to trzeba, abyśmy zmienili obecny sposób rządów w Alzacji i Lotaryngji. Znaczący to, że przyjmuje on program autonomistów alzackich i lotaryńskich, dla których autonomia jest tylko etapem ku Berlinowi.

Rewizja traktatów uszczęśliwiłaby hegemonję Niemiec w Europie, a wkrótce potem w świecie, stwierdzając, że zwycięstwo przeniosło się na drugą stronę, oraz że żaden naród w świecie nie może liczyć na Francję.

Jestem wprawdzie pewny, że rodacy moi nie są skłonni do opuszczenia Alzacji i Lotaryngji. Ale bardzo się obawiam, by, ulegając oszustwu propagandy niemieckiej, nie spuścili z oczu tej prawdy, że los obu tych dzielnic jest ściśle związany z losem t. zw.

korytarza polskiego, oraz że nowy podział Polski, czyli Sadowa Polska, wywołałby niechybnie nowy Sedan francuski. Prawo narodów stanowienia o sobie dość często przypominało na rzecz Niemiec, by Polska, której traktaty zwróciły tylko część obszarów odebranych gwałtem, mogła ze swej strony powołać się na nie.

P. Lacour-Gayet, który właśnie ogłosił trzeci i ostatni tom swego dzieła o Talleyrandzie, oświadczył wczoraj w rozmowie dziennikarskiej, że jego zdaniem dyplomacja tak sławiona tego polityka była złowroga dla Francji i miała w sobie źródła wojny r. 1870.

„Trzeba, — mówi on, — pamiętać o tem, że kongres wiedeński podzielił po raz czwarty nieszczęśliwą Polskę, odplacił karą za wierność Damji, wynagrodził natomiast zdradę Bernadottego, sprowadził Prusy z pod Jeny i Lipska tuż pod Metz i pod Strasburg, co wszystko razem niezbyt dobrze świadczy o genjuszu Talleyranda”.

Trzeba rozmyślać nad tem dzisiaj, gdy różni przygodni Talleyrandowie mówią nam, byśmy po opuszczeniu Renu na rzecz Niemiec, za ich sprawą, jeszcze wydali Niemcom Wisłę. Niech tylko kierownicy naszej polityki im ustąpią, a ujrzymy jedyny pokój możliwy wówczas, tj. ową pax germanica, której w r. 1918 zapobiegło bohaterstwo naszych żołnierzy.

Ha-Ce-Ge i jej kredyty a interes polski

Doszły nas wiadomości, że na terenie naszego województwa, a także i na Pomorzu rozwija ożywioną działalność „kredytową” gdańska firma Ha-Ce-Ge (Hypotheken - Credit - Genossenschaft, Gdańsk, Hansaplatz 26). Firma prowadzi ożywioną propagandę w języku polskim i niemieckim i za pośrednictwem ogłoszeń w prasie oraz specjalnych ulotek obwieszcza, iż udziela na korzystnych warunkach pożyczek na budowę nowych osad, rozbudowę i t. p.

Firma ta, wyzyskując z jednej strony zrozumiałe u wszystkich dążenie do stworzenia własnej siedziby, z drugiej zaś obecne trudności gospodarcze, dąży do silnego usadowienia się w poznańskim i na Pomorzu. Firma zwrabowała kilka nazwisk polskich w Gdańsku do rady nadzorczej i dzięki tym polskim nazwiskom uchodzi nawet za przedsiębiorstwo polskie. Agencję w Poznaniu prowadzi jednak Niemiec, niejaki Hugo Franke, który stale z prowincji tu przyjeżdża i załatwia sprawy bieżące. Ludzie idą na lep ogłoszeń pełnych obietnic, gdyż pozornie warunki są bardzo korzystne. Musimy jednak przestrzec Polaków przed transakcjami w rodzaju propagowanych przez Ha-Ce-Ge, gdyż mogą być dla wielu bardzo ryzykowne. Reflektant na pożyczkę załączyć musi do wniosku 10 guldenu (18 złotych) oraz przyjąć odpowiedzialność do 100 guldenu za jeden udział. Ha-Ce-Ge udziela pożyczek na przeciąg 16—22 lat, na 2 procent. Firmie należy jed-

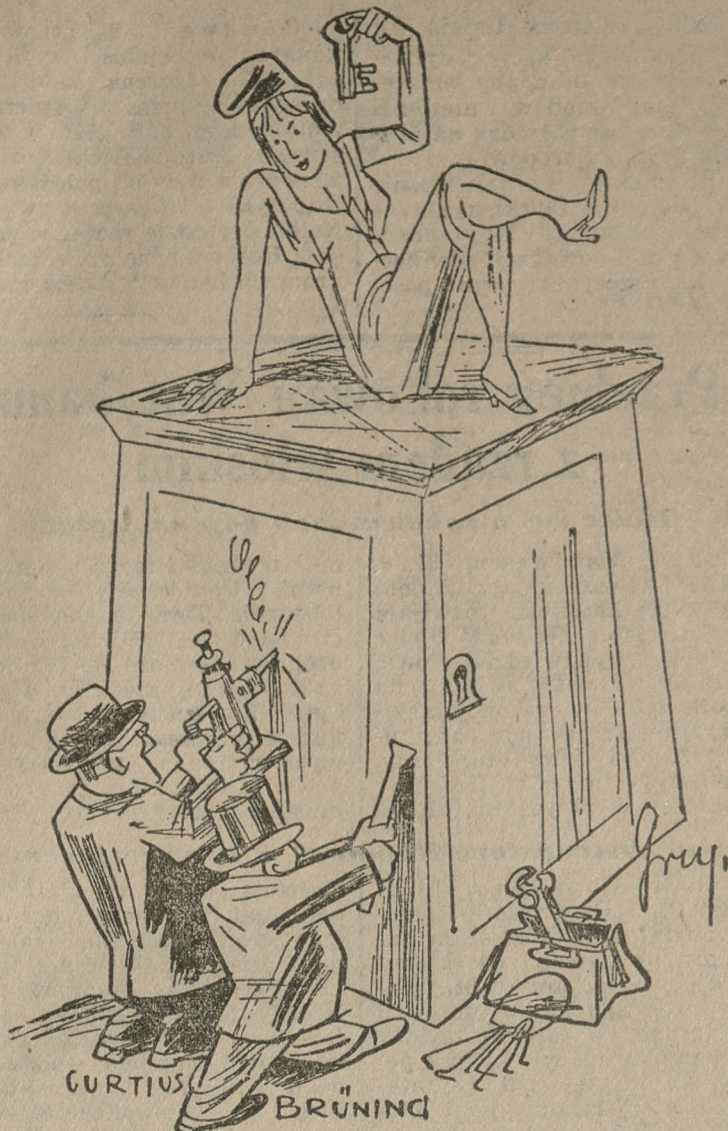
nak wpłacić 10 procent żądanej pożyczki, wspomniane wpisowe, jeden procent na koszty administracyjne, poza tem ubiegający się o pożyczkę posiadać winien grunt. W umowie jest zastrzeżenie, że o ile siedzibę swą zamierza sprzedać, to wolno mu to uczynić jedynie za zezwoleniem zarządu firmy Ha-Ce-Ge, przyczem przy tej transakcji wpłacić musi 2 procent sumy pożyczkowej tytułem prowizji na rzecz funduszu administracyjnego.

Jeżeli klient wspomnianej firmy nie wpłaci choć jednej raty amortyzacyjnej, wówczas niemiecka firma ma już prawo do zastosowania egzekucji bez procesu, tak że prócz jeszcze innych zobowiązań, których klient nie może punktualnie wykonać, Ha-Ce-Ge staje się w krótkim czasie właścicielem realności na terenie Polski. Kredytodawca jest więc zawsze kryty, a gdy dłużnik zalega z ratami, wtedy Ha-Ce-Ge bezwzględnie ściga i niszczy dłużnika, polskiego rolnika lub osadnika. Działalność Ha-Ce-Ge, jak z powyższego widać, ma przeto podłoże polityczno-gospodarcze.

Ha-Ce-Ge umiało sobie za pośrednictwem propagandy zjednać w Poznaniu i na Pomorzu 500 członków, udzielając im, jak się dowiadujemy, przeszło 300 tys. złotych pożyczki.

Przestrzegamy społeczeństwo przed działalnością Ha-Ce-Ge-a, miarodajnym czynnikiem zaś zwracamy na nią uwagę, by miały na oku jej polityczno-gospodarcze tendencje. (z)

Twarda kasa

Francja: Daremnie panowie się fatygują do mej forsy nie dobiezecie się nawet angielskimi wytrychami, a klucz jest u mnie.

kę obok siebie centrum, socjaldemokraci i demokraci. A komuniści, wdzięcząc się, stoją obok i cieszą się z niezgody, jaka panuje wśród naszych towarzyszy”. A dziś? — pyta dziennik katolicki „Schlesische Volkszeitung”. Dziś komuniści mówią o „swem czerwonym rozstrzygnięciu ludu”, a „narodowe” wielkości wołają: „Komuniści musieli być głupi, gdyby nie wyzyskali sytuacji”. „Deutschland, Deutschland über Alles!”

Zatarg o place w woj. poznańskim

Związek pracodawców woj. poznańskiego zawiadomił związki zawodowe, że gotów jest zawrzeć umowy zbiorowe dla przemysłu metalowego i niektórych grup przemysłowych na następujących warunkach: 1) place godzinne obniża się dla rzemieślników i robotników o 13 proc., a dla robotnic o 15 proc., 2) skreśla się paragraf o gwarancji plac chorobowych i premjowych.

Nowe umowy obowiązywałyby na czas nieokreślony z 1-miesięcznym wypowiedzeniem.

Przedstawiciele pracowników nie zgodzili się na powyższe warunki, wobec czego sprawa została przekazana do rozstrzygnięcia wydziałowi rozjemczemu w Poznaniu; posiedzenie w tej sprawie ma się odbyć dnia 31 b. m.

W obronie rzemiosła szewskiego

W Bydgoszczy odbyło się w ubiegły poniedziałek z inicjatywy tamtejszego Cechu szewskiego zebranie około 200 szewców z miasta i powiatu. Na zebraniu tem omówiono bolączki tego ważnego zawodu, z którego w Polsce ma utrzymanie jakieś 100 tys. rodzin.

Przewodniczący, starszy cech, p. Borucki, wskazał na zabijającą szewstwo konkurencję wielkich magazynów, sprzedających publiczności towar zagraniczny. Co gorsza, magazyny te otwierają nawet warsztaty reparycyjne, odbierając chleb zdawna osiadłym majstrom. Położenie rzemiosła, a szczególnie zawodu szewskiego, omówił następnie wyczerpująco p. Zabawski. Wykazał on, że rzemieślnik, dawniej dochodzący dzięki swej pracowitości do majątku, dziś dzięki podatkom i ciężarom dochodzi do nędzy. — Dopuszczenie na rynek szewski konkurencji zagranicznej zabije naszych majstrów do reszty, gdy publiczność nasza woli towar na pozór tańszy nad

kilka złotych droższy, za to trwalszy i wytrzymałszy. Referent obliczył, że w ten sposób zagranica wywozi z Polski około pół miljarda złotych rocznie. Cierpi na tem nie tylko szewstwo, lecz i polski handel skór, garbarstwo itd.

Po ożywionej dyskusji uchwalono wystosować do władz memoriał, wyrażający konieczność ratowania tysięcy warsztatów szewskich przez nałożenie wysokiego cła na obuwie zagraniczne i zakaz zakładania w Polsce nowych fabryk obuwia, oraz przez organizację wywozu polskiego obuwia luksusowego. Rezolucja domaga się dalej zupełnie słusznego zakazu przyjmowania zamówień prywatnych przez warsztaty wojskowe i karne. Dalej mają się cechy zwrócić do władz skarbowych z prośbą o wstrzymanie egzekucji podatkowych, niszczących egzystencję warsztatów szewskich, o umorzenie zaległych podatków i kar za zwłokę oraz o obniżenie podatku dochodowego za r. 1930 w jedną trzecią, a zaliczek na podatek przemysłowy na rok bieżący o jedną czwartą wymiarów zeszłorocznych.

„Nasz Przegląd” a Kiepura

Żydowski „Nasz Przegląd” zamieszcza oświadczenie Jana Kiepury, protestujące odnośnie ustępy znanego wywiadu z śpiewakiem współpracownika tegoż pisma.

Echa afery szpiegowskiej Demkowskiego

Warszawa, 31. 8. (Tel. wł.) — Wczoraj wieczorem rozeszła się w Warszawie pogłoska o aresztowaniu oficera w stopniu porucznika w związku z aferą szpiegowską rozstrzelanego majora Demkowskiego. Urzędowego potwierdzenia tej pogłoski dotychczas niema. (w)

Składki i pokwitowania

W administracji pisma naszego złożono w dalszym ciągu:

Na pomnik Serca Jezusowego: Felicja Mizerska z prośbą o wysłuchanie 10 zł; — Kazimierz Weidner 2 zł; — N. N. 10 zł; — A. G. z prośbą o wysłuchanie, 5 zł; — Wanda Amrogowa 25 zł; — H. J. R. z podziękowaniem za otrzymane laski 5 zł; — H. P. 5 zł; — K. V. na uproszenie pozostania w dalszej posiadzie 1,50 zł; — Gorzelańczyk 1 zł; — razem z poprzednio pokwitowanymi 400,50 zł.

Na chleb św. Antoniego: W. B. 30 zł; — razem z poprzednio pokwitow. 154 zł.

Na fundusz stypendjalny im. prof. Stan. Dobrzyckiego: Ks. dr. Gładysz 25 złotych; — razem z poprzednio pokwitowanymi 152 zł.

Siewcy nienawiści i wyznawcy zasady krwawej zemsty

(KAP). Demonstrujący od czasu do czasu przeciwko Polsce i Francji Stahlhelm wyznaje „ideologję”, która wcale nie różni się od antychrześcijańskich i szowinistycznych hasel narodowych socjalistów niemieckich. Dla urobienia sobie pojęcia o duchowym obliczu przywódców tego „nie-winnego” związku sportowego, który według zapewnień polityków niemieckich nie ma nic wspólnego z wojskiem wystarczy przeczytać kilka poniższych cytat, zebranych z pism i przemówień liderów „stalowego hełmu”.

Z okazji otwarcia przez papieża w dniu 24 grudnia 1924 r. „Roku świętego”, „Stahlhelm”, organ owej organizacji, tak pisał w nrze 2 z 11. I. 1925 r.:

„W swym gniewnym nastroju rozczarowania potrafimy nie wierzyć pokojowej ewangelji papieża... Pragniemy rozpocząć święty rok nie dającej się ugasić nienawiści. Boskiej w swej istocie idei pokoju narodów pragniemy... przeciwstawić w każdym domu niemieckim... równie święte hasło nienawiści niemieckiej... albowiem naród... jest estetycznie i moralnie uprawniony do tego, by przywołać zemstę jako sędzię i podnieść do

poziomu najwyższego prawa swej działalności owe słowa, które żądają zębu za ząb a oka za oko”.

W tem samym piśmie, „Stahlhelm”, w rocznicę konstytucji wejmarskiej w r. 1926 umieszczone zostały następujące zdanie: „Winniśmy stać się wyznawcami społeczności nacjonalistycznych męczenników... Kern i Fischer (mordercy Rathenau'a — red.) wrzuceni zostali do wieży w Saaleck i zastrzeleni jak szlachetna zwierzyzna, a Tillessena i Schultza (morderców Erzbergera — red.) wypędzono w świat”.

Na kongresie Stahlhelmu dn. 2-go września 1928 r. w Fürstenwald padły następujące słowa: „Nienawidzimy tego ustroju społecznego... Wyrażna, jak ostrze noża, linja dzieli nas... od tych wszystkich, którzy aprobują dzisiejszy polityczny system państwowy z jego międzynarodowymi związkami i z jego ponadpaństwowymi zależnościami”.

W odezwie przywódców Stahlhelmu w okręgu Frankenstein (data nieczytelna — rok prawdopodobnie 1924) powiedziano: „Widzicie oto z całą dokładnością, jak maszerują ręka w rę-

DZIAŁ GOSPODARCZY

Przedsiębiorca czy przedsiębiorstwo w podatku obrotowym

Jak wiadomo, władze podatkowe stały dotąd na stanowisku, że za podatek przemysłowy odpowiada całe przedsiębiorstwo, od którego podatek ten został wymierzony, bez względu na to, kto jest właścicielem poszczególnych przedmiotów wchodzących w skład tego przedsiębiorstwa, opierając się na art. 92 ust. z 15 lipca 1925 r. To stanowisko władzy podatkowej zajęte zostało w pewnym procesie interwencyjnym, który się oparł o Sąd Najwyższy w Warszawie wskutek wniesionej rewizji przeciwko wyrokowi Sądu Apelacyjnego w Poznaniu, który stanowisko takie uznał za słuszne.

Sąd Najwyższy w sprawie III. 2. C. 42/31 w uwzględnieniu wniesionej rewizji uchylił wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu orzekając, że aczkolwiek ustawa z dnia 15 lipca 1925 (Dz. U. Rz. P., poz. 550) w art. 1 postanawia, że podatkowi temu podlegają wymienione także przedsiębiorstwa, określa jednakowoż w ten sposób jedynie przedmiot stanowiący podstawę wymiaru t. j. ten majątek podatnika, od którego opłaca on wymieniony podatek. Podatnikiem nie jest jednak przedsiębiorstwo jako takie, ale prowadzący je przedsiębiorca. Odnośnie do przedmiotów znajdujących się w przedsiębiorstwie art. 92 postanawia, że przysługuje mu na nich ustawowe pierwszeństwo przed innymi naleytościami, z tego jednak nie wynika, by stosunek przedsiębiorcy do tych przedmiotów przy korzystaniu przez skarbn państwa z prawa zaspokojenia się z ich wartości był obojętnym, by w szczególności nie potrzebował być on ich właścicielem, lecz by wystarczyło, że posługuje się on nimi przy prowadzeniu przedsiębiorstwa, bez względu na tytuł, który go do tego upoważnia.

Sąd Najwyższy stanął na stanowisku, że przedsiębiorstwo jako takie, nie ma osobowości prawnej i nie może być podmiotem prawa własności, nie może być zatem mową o własności przedsiębiorstwa, lecz o własności przedsiębiorcy, przez to zaś, że cudze rzeczy ruchome weszły w skład jakiego przedsiębiorstwa, nie stały się one własnością przedsiębiorcy, a tem samem prawnie do jego przedsiębiorstwa nie należą a wyjątkowe przepisy §§ 946—950 u. c. nie mają w danym wypadku zastosowania i w konsekwencji podatek odpowiada za swe zobowiązania tylko własnym majątkiem a przedmioty stanowiące własność trzecich osób, chociażby nawet używane były w przedsiębiorstwie, za wymierzony przedsiębiorcy podatek przemysłowy nie odpowiadają.

W ten sposób została ostatecznie rozstrzygnięta istotna bolączka różnych przedsiębiorstw, zarówno w handlu jak i przemysle.

Ignacy Susicki.

Z ZAGRANICY

(z) **Międzynarodowa konferencja węglowa w Londynie.** Jak informuje agencja Reutersa, za pośrednictwem ustalonej drogą ustawodawczą centralnej organizacji właścicieli kopalń węgla w Anglii, zostały zaproszone wszystkie związki właścicieli kopalń europejskich na międzynarodową konferencję, która odbędzie się w Londynie na początku września. Zaproszenie przyjęły związki właścicieli kopalń węgla Niemiec, Francji, Polski, Belgji, Holandji i Czechosłowacji.

(z) **Katastrofalna sytuacja kolei Rzeszy.** Niemiecka prasa gospodarcza zamieszcza alarmujące wiadomości o oplakanej sytuacji kolei niemieckich. Towarzystwo Kolei Rzeszy jest z kapitałem 24,5 miljarda RM największym towarzystwem akcyjnym świata. W bieżącym roku spodziewać się należy — zdaniem fachowców — deficytu w wysokości co najmniej 500 milionów marek. Pasywny bilans wykazały koleje niemieckie po raz pierwszy w r. 1928 (około 56 milj.), i odtąd deficyt stale się zwiększał.

(z) **Rumuński Syndykat Banków.** W dniu 20. b. m. rozpoczął swą działalność Syndykat Banków Rumuńskich założony przez wielkie instytucje finansowe Rumunii i wyposażony w kapitał miljarda lei. Naskutek interwencji Banku Rumuńskiego przystąpiło do syndykatu pięć dalszych, największych instytucji finansowych, mianowicie: Banca Romaneasca, Banca de Credit Roman, Banca Moldova, Banca Marmarosch, Blank i Co. i Banca Chrissoveloni. Fakt ten wywołał w kołach gospodarczych Rumuńskich wielki optymizm.

Groźne memento

Od szeregu lat fatalnie układają się warunki dla naszego rolnictwa. Wojna celna z Niemcami pozbawiła je pojemnego i dogodnego ze względów komunikacyjnych i handlowych rynku. Na drogę protekcji celnej własnego rolnictwa weszły Szwajcaria, Czechosłowacja i Austria, utrudniając albo wręcz uniemożliwiając przywóz niektórych produktów naszego rolnictwa. Rynek angielski, z którym rolnictwo polskie wiązało po utracie niemieckiego największej nadziei, był dotychczas dla nas mało wdzięczny z powodu niskiego naogół standardu i wynikającej stąd niskiej konkurencyjności naszych produktów hodowlanych. Kiedy powoli i stale postępujący proces uszlachetniania tej produkcji zapowiadał stopniową poprawę, zjawia się niebezpieczeństwo wprowadzenia protekcji względnie preferencji celnej dla importu rolniczego z poszczególnych części imperjum brytyjskiego. Ponadto jako skutek projektowanych, daleko idących oszczędności budżetowych a zwłaszcza ograniczenia zasłku dla bezrobotnych nastąpi w Anglii prawdopodobnie już w krótkim czasie poważny spadek konsumpcji artykułów hodowlanych (masło, jaja, wędliny, bekony itp.), stanowiących gros naszego eksportu do Anglii. Niepotrzeba tutaj również przytaczać beznadziejnej sytuacji w cukrownictwie i gorzelnictwie.

Kiedy przed kilku laty padło hasło: „rozszerzyć obsiew pszenicy na każdy hektar zdalny pod jej uprawę“, nie przypuszczano zgoła, że rolnika spotka w krótkim czasie tak ciężki zawód. Przecież dzisiaj notowania pszenicy spadły nietylko na poziom, przekreślający opłacalność jako tako intensywnej gospodarki, ale chwilami są niższe od notowań żyta, przyczem wobec zalania rynku światowego tym produktem niema nadziei na poprawę sytuacji rynkowej, gdy tymczasem ceny żyta z uwagi na gorszy jego urodzaj i mniejsze zapasy podniosą się prawdopodobnie wkrótce na poziom odpowiadający mniej więcej kosztom produkcji, a w okresie przednowkowym na poziom znacznie wyższy.

Zawiodła zupełnie gospodarka roślinna, ale i gospodarka hodowlana nie przynosi spodziewanych rezultatów i grozi również zupełnym załamaniem. Sytuację pogarsza fakt, że rząd po niewczasie zorientował się w położeniu, zbyt późno i z mało efektywną pomocą przychodził pomocą oraz niedostatecznie popierał wysiłki rolnictwa w kierunku dostosowania się do zmienionych koniunktur.

Rzecz już tylko zdrowego rozsądku rolnika było przejść do prymitywniejszych form gospodarowania. Rozpoczął się więc proces ekstensyfikacji produkcji rolnej, który na dalszą metę kryje w sobie poważne niebezpieczeństwo dla samego rolnictwa, jak również dla całości naszego gospodarstwa. Groza jego wynika z obliczeń Instytutu Badania Koniunktur i Cen, według których zużycie nawozów a-

zotowych zmniejszyło się w sezonie wiosennym b. r. w porównaniu z sezonem wiosennym 1930 r. o 57 proc., a w porównaniu z wiosną 1929 r. o 74 proc. Dla grupy potasowej analogiczny spadek wynosi 55 i 77 proc., dla grupy fosforowej 48 i 74 proc. Wartość rozproszonych wśród rolników nawozów zmniejszyła się w sezonie wiosennym b. r. o 63 proc. w porównaniu z r. 1930 i o 80 proc. w porównaniu z r. 1929.

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego przywóz do Polski nawozów sztucznych zmniejszył się w r. 1930 o 3,5 milj. q. Przyjmując, że produkcja krajowa tych nawozów spadła o ca. 1,5 milj. q. w porównaniu z r. 1929 otrzymujemy, że ogólne zmniejszenie konsumpcji nawozów sztucznych w ubiegłym roku można oszacować na co najmniej 5 milionów q. Prostą konsekwencją tego groźnego zjawiska jest znaczne, niedające się narazie bliżej określić zmniejszenie produkcji roślinnej i co za tem idzie, również produkcji zwierzęcej.

Jeżeli patrzmy na to zjawisko z punktu widzenia pojedynczego rolnika, którego celem jest osiągnięcie opłacalności w swoim warsztacie, to wszystko jest w porządku. Przy obecnych cenach nawozów sztucznych (15 zł dla superfosfatu, 6 zł dla kainitu i 43 zł dla azotu lub saletry chilijskiej za 100 kg) cena żyta, jako typowego reprezentanta produkcji roślinnej w Polsce, powinna wynosić 30 zł za 100 kg. Faktycznie cena ta w okresie późniejszym wynosi niewiele ponad 50 proc. tej ceny minimalnej i dlatego w latach 1930 i 1931 nastąpiło tak raptowne zmniejszenie zużycia nawozów i spadek produkcji roślinnej. Rozpatrując natomiast do zagadnienie z punktu widzenia całego gospodarstwa narodowego, stwierdzić musimy, że ta odtuszająca kuracja głodowa, przez którą obecnie przechodzi rolnictwo nasze, grozi w najbliższej przyszłości niedającą się określić katastrofą.

Niepodobna rzecz jasno przewidzieć, jak wielkiem będzie to zmniejszenie produkcji rolniczej, czy spadniemy do granicy samowystarczalności albo nawet niżej, czy też szczęśliwie się skończy tylko na zmniejszeniu wywozu produktów rolniczych. Jeżeli jednak staniemy na tem — jak się zdaje — szluzem stanowisku, że rekordowy co do wysokości wywóz 1930 r. zawdzięczamy wielkiej konsumpcji nawozów sztucznych w latach 1929 i 1928, to nie możemy stąd nie wyciągnąć wniosku, że zmniejszona do minimum konsumpcja nawozów w r. 1930 i 1931 musi pociągnąć za sobą również zmniejszenie do minimum wywozu produktów w r. 1931 i 1932.

Czy wobec tej niewesołej przyszłości nie należałoby skierować naszej polityki gospodarczej na przywrócenie stosunku ceny żyta do ceny nawozów sztucznych, który istniał w 1930 r. co w praktyce wychodziłoby na ustalenie krajowej ceny żyta minimum 30 zł za 100 kg? (la)

KRONIKA GOSPODARCZA

Z KRAJU

(k) Rozszerzenie kredytów rejestrowych?

Jak się dowiaduje „Gazeta Handlowa“ z sfer poinformowanych, sprawa uzyskania dalszych funduszy na kredyty rejestrowe pod zastaw zboża znajduje się na najlepszej drodze. Można się spodziewać, że Bank Polski w zrozumieniu dodatniego wpływu kredytów pod zastaw zboża uruchomi na ten cel dodatkowo jeszcze fundusze. Dotychczas na kredyty rejestrowe, tudzież na kredyt zaliczkowy dla Spółdzielni Rolniczo-Handlowych przeznaczono 56 milj. złotych. Obecnie suma ta ma być podobno powiększona o około 50 proc.

(k) **Eksport łódzkiego przemysłu chałupniczego.** Przemysł chałupniczy Brzezin, Ozorkowa i Piotrkowa wytwarzający gotowe ubrania wywożąc je przed wojną na rynki wschodnie rosyjskie i azjatyckie za kilkadziesiąt milionów rubli rocznie, znalazł się w ciężkiej sytuacji. Rynek wewnętrzny nie mógł zastąpić ogromnego zbytu na wschód. Jeszcze w 1929 r. większość warsztatów, wytwarzających ubrania pracowała 2—3 dni w tygodniu. Dzięki zabiegom i inicjatywie Łódzkiej Izby Przemysłowo-Handlowej udało się wytworzyć takich ubrań nawiązać kontakt z zagranicą, zapoczątkować wywóz na niewielką skalę. Z biegiem lat eksport ten wykazywał tendencję wzrostania. Gdy w 1928 roku wywieziono odzieży i konfekcji 8.300 kg. za 320.000 zł., to w 1929 r. 22.500 kg. za

W sprawie rozbudowy przemysłu mleczarskiego

Uchwałą konferencji, odbytej dnia 30 marca rb. w ministerstwie rolnictwa w sprawie stanu i potrzeb spółdzielczego przemysłu mleczarskiego, powołano do życia ogólnokrajową komisję do spraw spółdzielczego przemysłu mleczarskiego. Dla zrealizowania najważniejszego zadania tej Komisji, mianowicie opracowania planu ilościowej i jakościowej rozbudowy spółdzielczego przemysłu mleczarskiego powołano do życia na pierwszym plenarnym posiedzeniu Komisji w dniu 26 czerwca rb. cztery podkomisje terytorjalne, które przeprowadzać będą szczegółowe prace na określonym terenie, oraz 1 podkomisję dla spraw szkolenia personelu mleczarskiego.

Podkomisja dla województw zachodnich (pomorskiego, poznańskiego i śląskiego) odbyła w dniu 24 b. m. pierwsze zebranie, z udziałem przedstawicieli Uniwersytetu Poznańskiego, Urzędu Wojewódzkiego, Izby Rolniczych w Poznaniu i w Toruniu, Działu Mleczarskiego Państw. Instytutu Naukowego Gospod. Wiejskiego w Bydgoszczy, Szkoły Mleczarskiej W. I. R. we Wrześni i in.

Zagajając zebranie, przewodniczący p. dyr. A. Nowakowski, przedstawił zabiegi oraz intencje ministerstwa rolnictwa w kierunku racjonalniejszego ujęcia organizacyjnego sprawy rozbudowy mleczarstwa. Pierwszym aktem działalności podkomisji, której członkami są pp. dyrektor A. Nowakowski (Związek Spółdzielni Zarobkowych i Gospodarczych), przewodniczący, dyr. Dykier (Pomorska Izba Rolnicza), zast. przewodniczącego, dyr. Wit. Dobroczyński (Związek Gospodarczy Spółdzielni Mleczarskich), sekretarz, inż. Szuman (Wielkopolska Izba Rolnicza), dyr. Rollauer (Związek Rew. Spółdzielni Wiejskich), prez. Saenger (Związek Spółdzielni Niem.) i dyrektor Tomczykowski (Zjednoczenie Związków Spółdzielni Rolniczych), będzie opracowanie odpowiedzi na przedstawiony przez Komisję ogólnopństwowy kwestionariusz w sprawie projektu racjonalnej organizacji mleczarstwa spółdzielczego. W dyskusji nad kwestionariuszem mówcy ustosunkowali się krytycznie do niektórych pytań w nim zawartych, na które ze względu na brak danych i źródeł podkomisja nie jest w stanie odpowiedzieć. W wyniku dyskusji uchwalono opracować szczegółowo według powiatów trzech województw zachodnich dane, dostępne w wydawnictw Głównego Urzędu Statystycznego oraz materiały zebranych przez Izby Rolnicze, urzędy wojewódzkie, starostwa, Szkołę Mleczarską W. I. R. we Wrześni. (la)

(k) **Nowy dział produkcji.** Tomaszowska fabryka sztucznego jedwabiu zamierza wprowadzić nowy dział produkcji, któryby zastąpił przywóz wyrobów zagranicznych. Tomaszowska fabryka projektuje wytwarzać artykuł podobny do celofanu, który ma szerokie zastosowanie przy opakowywaniu artykułów farmaceutycznych, cukierniczych i tp. Montowanie odpowiednich maszyn w niedługim czasie ma być ukończone.

(k) **„Brzeskiauto“ Sp. Akc. w Poznaniu.** W dniu 25 sierpnia br. odbyło się roczne walne zebranie akcjonariuszów Spółki. Zebranie zagał i przewodniczył prezes rady nadzorczej p. dr. Jan Sławski. Sprawozdanie oraz bilans z rach. zysków i strat przedstawił zebrany członek zarządu p. dr. Smoluchowski, zaznaczając, że rok sprawozdawczy był dla Spółki bardzo ciężki i przemysł samochodowy przechodzi kryzys gospodarczy na równi z rolnictwem, mimo to, dzięki ostrożnej polityce, Spółka wykazuje zysk. Bilans zamyka się po obu stronach sumą 2.213.955,96 zł. Zebrani przyjęli bilans z rach. zysków i strat i udzielili pokwitowania zarządowi i radzie nadzorczej, a czysty zysk wynoszący 151.912,85 zł. podzielono w formie proponowanej, tak, że na dywidendę przypada 6 proc. Skład rady jest następujący: prezes p. dr. Jan Sławski, członkowie pp.: Z. Stabrowski, L. Szczepanowski, inż. Mieczkowski, i dr. St. Celichowski. Na Międzynarodowej Wystawie Komunikacji i Turystyki Spółka została odznaczona złotym medalem.

Stosunki handlowe z zagranicą

Firma amerykańska poszukuje przestawiciela na maszyny do liczenia. Książka adresowa przemysłu szwajcarskiego ukazała się już w druku i zawiera bogaty materiał informacyjny oraz tworzy dobry podręcznik dla firm, pragnących nawiązać stosunki handlowe z firmami szwajcarskimi.

WIADOMOŚCI POTOCZNE

U progu nowego roku szkolnego

Skończyły się wakacje i młodzież szkolna powraca jutro do murów szkolnych, by po zaczerpnięciu sił w czasie dwóch długich miesięcy lata podjąć na nowo skrzętny trud czerpania ze skarbow wiedzy. Jutro więc ulice naszego miasta ożywione będą rzeszami najmłodszych naszych współobywateli, zdążających do świątyni, gdyż tradycyjnym zwyczajem dzieci wraz z nauczycielstwem rozpoczyna nowy rok nabożnym zwroceniem złożonych w kornej prośbie rąk do Przedwiecznego, o pomoc i błogosławieństwo.

Nauka szkolna rozpocznie się najazutrz 2 września. Jutro dzieci zbiorą się w klasach tych szkół, które nie ogłosiły innych zarządzeń, po to tylko by odebrać instrukcje ogólne co do rozkładu godzin, co do zaopatrzenia się w pomoce szkolne itd.

Nowy rok szkolny zwykle wnosi wiele ożywienia do licznych księgarń w mieście, gdyż zwykle nietylko nowe klasy, ale i już istniejące klasy miały przepisane prawie co rok nowe podręczniki. Zmiana podręczników była również obecnie projektowana, jednak

z powodu ciężkiego położenia gospodarczego, którym dotkniętych jest tak wiele rodzin obarczonych dziećmi w wieku szkolnym, sprawę odłożono. Postąpiono bardzo słusznie, bo zmiana podręczników nie jest pilniejsza od budowy nowych pomieszczeń szkolnych, a więc narazie zbędna, tak jak i w ubiegłych latach w niektórych wypadkach nie była uzasadniona koniecznością a tylko budziła wiele niechęci, a nawet rozgoryczenia rodziców biedniejszych. Na pozostawieniu dotychczasowych podręczników stracą oczywiście księgarnie, które w obecnych czasach zastoju mają już i bez tego być bardzo utrudnione. Tak jednak już bywa, nie można wszystkim naraz dogodzić.

Zmiana przynosi nowy rok szkolny o tyle, że długość poszczególnych lekcji skrócono z 50 minut do 45. O celowości tego zarządzenia mówią rozmaicie, nauczyciele przyjmują je naogół z niezadowolaniem, gdyż zmiana w istocie drobnego znaczenia, obala dotychczasowy schemat rozkładu lekcji i podobno dla wielu szkół stanowi pod tym względem nielada trudność.

Tajemniczy wisielec

Niesamowite znalezisko obok ulicy Krauthofera

Niezwykłego odkrycia dokonano wczoraj przed południem na torze kolejowym obok ul. Krauthofera. Otóż w zagajeniu natknięto się nagle na zwłoki mężczyzny obwieszzone na drzewie za pomocą chusty. Przywołano natychmiast pogotowie lekarskie, które jednak nie zdołało już przywrócić wisielca do życia. Przy nieboszczyku nie znaleziono żadnych dokumentów. Zawiadomiona o wypadku policja, przeprowadza energiczne dochodzenia w kierunku wyjaśnienia zagadkowego samobójstwa — czy też zbrodni. (z)

Szczur pogryzł człowieka

Podczas snu szczur pogryzł żonę nauczyciela

Wczoraj rano zgłosiła się do Pogotowia Lekarskiego, żona nauczyciela Bronisława Sommerfeld lat 46, zamieszkała przy ulicy Szamarzewskiego 12, prosząc o opatrunek ran, spowodowanych pogryzieniem przez szczura. Wypadek wydarzył się podczas snu. Sommerfeldowa obudziła straszny ból przy oku. Z krzykiem zerwała się z łóżka i spostrzegając uciekającego szczura, oraz skonstatowała 2 rany kłusane w okolicy prawej powieki przy oku. Lekarz ranę opatrzył.

Poszkodowana, która mogła stracić oko, oświadczyła, że mieszkańcy domu już niejednokrotnie domagali się wytopienia szczurów, jednakże dozorczyń, p. Heinke, nie przedsięwzięła żadnych środków.

Ostatnie przedstawienia

w Teatrach Polskim i Nowym.

Teatr Polski z dniem 1 września, z powodu niedościa do porozumienia między Związkiem Dyrektorów Scen Polskich a ZASP-em, zostanie zamknięty na czas nieograniczony. Dziś, w poniedziałek, odbędzie się w tym Teatrze ostatnie przedstawienie bieżącego sezonu. Przedstawienie to wypełni pełną wdzięku i świeżości, ciesząc się olbrzymim powodzeniem amerykańska komedia „Roxy”, z gościnnym występem p. Jadwigi Zaklickiej w popisowej roli Roxy. Będzie to również ostatni występ p. Zampianki, która ustępuje ze sceny, w pełni sukcesów scenicznych.

Teatr Nowy również zawiesza czasowo przedstawienia. Jako ostateczne przedstawienie w tym sezonie dana będzie kapitalna komedia Bisson'a i Mars'a p. t. „Niespodzianki rozwodowe”, odznaczająca się niebywale wesołą fabułą, pełną arcykomicznych sytuacji i rojąca się od groteskowych wprost typów. Znakomita obsada z pp. Czarnecką w roli głównej, bajeczne tempo akcji i pieniający się humor, stawiają tę przeżabawną komedię w rzędzie pierwszorzędných atrakcyj z dziedziny lekkiego repertuaru.

KALENDARZYK

Poniedziałek, 31 sierpnia 1931.

Słońce: wschód 4,59; — zachód 18,44; — długość dnia 13 godz. 45 min.

Księżyc: wschód 19,37; — zachód 8,26; — po nowiu.

Stan pogody według spostrzeżeń Stacji Meteorologicznej przy Uniw. Pozn.: Poniedziałek, godz. 7 rano. Temperatura powietrza umiarkowana plus 13 st. Cels. Pochmurno. Wiatr północno-wschodni. Ciśnienie atmosferyczne umiarkowane 756 mm. — W ubiegłej dobie temperatura najwyższa plus 17 st. Cels., najniższa plus 14 st. Cels.

Przepowiednia pogody na wtorek: Przy zmiennym zachmurzeniu ciepło, przejściowy deszcz, zrana mgła.

Stan wody w Warcie według notowań Inspekcji Dróg Wodnych w Poznaniu: wczoraj plus 0,26 m; dziś plus 0,30 m. Kal. rzym.-kat.: Rajmund; jutro Idzi. Kal. słow.: Świętosław; jutro Dzierżysław.

Zebrania

Dziś o 20 Pozn. Tow. Oratoryjne w lokalu na Św. Marcynie 65; o 20 K. S. „San” (Św. Marcin) — u p. Dusika. Marsz. Focha 62; Jutro o 20 Wolny Cech Krawiecki w lokalu przy ul. R. Szymańskiego 10;

Nocna służba aptek

Sródmieście: Apteka Czerwona, Stary Rynek 37. — Apteka Zielona, ul. Wrocławska 31. — Apteka 27 Grudnia, 27 Grudnia 18. — Apteka im dr. Karola Marcinkowskiego w „Bazarze” przy ulicy Nowej. Jeżyce: Apteka pod Gwiazdą, ulica Krazewskiego 12. Łazarz: Apteka p. Plucińskiego, ul. Marszałka Focha nar. Niegolewskich. Wilda: Apteka pod Koroną G. Wilda 61. W innych dzielnicach pełnią nocną służbę apteki tamtejsze.

KRONIKA KOŚCIELNA

— * Ks. prob. Morawski ze Strzałkowa otrzymał prezentę na probostwo Popowo Kościelne i obejmuje je z dniem 1 października rb. — * Całodzienna adoracja. Dnia 4-go września jako pierwszy piątek miesiąca, będzie w kościele pod wezw. Najśw. Serca Jezusowego na Jeźcach wystawienie Najśw. Sakramentu, począwszy od godz. 6 rano, poczem odśpiewanie trzech pierwszych godzinek o Sercu Jezusowym. O godz. 19 odśpiewanie ostatnich 2 godzinek, kazanie, procesja oraz zakończenie adoracji. Dla czcicieli Serca Jezusowego okazja do spowiedzi św. w środę od godz. 17, w czwartek od godz. 16.

OSOBISTE

— * Prezes Okr. Dyr. P. K. P. inż. Stanisław Ruciński powrócił i objął urządowanie.

ZYCIE SOKOLE

— * Sekcja Bokserska Sokola Poznańskiego organizuje z dniem 1 września rb. nowy kurs bokserski pod kierownictwem trenera p. Stamma. Zgłoszenia przyjmuje się we wtorki, czwartki i soboty podczas treningów w sali ośrodka od godziny 20 do 22.

ZEBRANIA, ZJAZDY

— * Posiedzenie Rady Miejskiej odbędzie się w środę, dnia 2 września o godzinie 18,30. Porządek obrad: Różne/wyborry i sprawy urzędniczo-administracyjne, wniosek o uchwalenie odwołania od de-

cyzji Izby Wojewódzkiej z dnia 13 bm., niezatwierdzającej wyboru p. dr. Lemańczyka na piątą członka Magistratu m. Poznania, sprawa wstrzymania wypłaty dodatków lokalnych dla nauczycieli szkół powszechnych i wydziałowych, sprawa budowy szkoły na Wildzie, przy ul. Rolnej, zatwierdzenie bilansów przedsiębiorstw miejskich, zatwierdzenie planu linii wytycznych ul. Staroleckiej, przedłużenie czasokresu do zabudowy terenów Kraj. Ubezpiec. Ogniowego, sprawa sprzedaży parcel miejskich w Dębcu, sprzedaż części gruntu miejskiego Rataje karta 13, kupno terenu ulicznego na Jeźcach.

— * Ze Związku Podoficerów Rezerwy Ziem Zach. Rz. P., Koło Poznań. Zebranie plenarne odbędzie się w czwartek, dn. 3 września rb. punkt o godz. 20 w sali restauracji „Boulevard” przy placu Nowomiejskim nr. 5. Na porządku obrad wykład wojskowy i ważne sprawy.

— * Wolny Cech Krawiecki odbędzie swe zebranie we wtorek, dnia 1 września o godzinie 20 w lokalu przy ul. Romana Szymańskiego 10. Na porządku obrad referat starszego cechu oraz inne bardzo ważne sprawy.

— * Ze Związku Wermistrzów Polskich. Zebranie odbędzie się dnia 6-go września rb. o godzinie 11 w lokalu posiedzeń przy ul. Wronieckiej 13.

— * Z Tow. Przemysłowego „Sobieski”. Plenarne zebranie odbędzie się w środę, dnia 2 września o godz. 19 w dużej sali Domu Katolickiego na Śródcie. Na porządku obrad pomiędzy innymi sprawami wykład p. redaktora Zb. Ehrenberga na temat: „Polskie prawo przemysłowe”, oraz sprawa wycieczki popoł. na Miasteczko w dniu 6 września. — W „Kasie lokalnej” platny jest wypadek 146.

— * Koło Literacko-Naukowe „Rozwój” przy „Hufcu Młodych Rozwojowców”. Zebranie dyskusyjne odbędzie się 4 września o godz. 20 w lokalu „Rozwoju” przy Alejach Marcinkowskiego 24.

— * Druga Sodalija Pań Miejskich w Poznaniu pod wezwaniem Królowej Korony Polskiej odwołuje zebranie miesięczne, które miało się odbyć 3 września. Równocześnie donosi, że zebranie miesięczne odbędzie się dopiero w czwartek 10 września o godzinie 16,30 w sali wykładowej W. S. H. przy Alejach Marcinkowskiego 24 i z referatem ks. moderatora. W dniu zebrania o godzinie 8,30 nabożeństwo sodalicyjne w kaplicy Zakładu św. Józefa. W przededniu sposobność spowiadania się w tejże kaplicy w godzinach 16—18. Wspólna adoracja Najśw. Sakramentu odbędzie się w czwartek 17 września o godzinie 16,30 w kaplicy Zakładu św. Józefa. Pięłgrzymkę do Gniezna na grób św. Jolenty przewiduje się na 22go września.

— * Związek Techn. Dentystów Z. Z. Rz. P. z siedzibą w Poznaniu urządza zebranie plenarne w sobotę, dnia 5 września o godz. 20 w sali p. Jarockiego, ulica Masztalarska 8 a.

KOMUNIKATY RÓŻNE

— * Związek Towarzystw Kupieckich dowiadyuje się, że jakiś osobnik odwiedza firmy i pod pretekstem fałszywym inkasuje należności związkowe. Przestrzegamy przed tym osobnikiem wzgl. osobnikami. Należności związkowe należy wpłacać jedynie inkasentowi, legitymowanemu osobnym wykazem związkowym i okazującym się kwitami, stemplowanymi przez Związek Tow. Kup. Zainteresowanych pp. kupców prosimy, w razie wypadku nadużycia, oddać oszusta w ręce policji, a Związkowi zakomunikować o tem.

— * „Hufiec Młodych Rozwojowców” Sekcja Młodzików. Zbiórka Sekcji odbędzie się w piątek 5 września o godz. 18 w lokalu „Rozwoju” przy Alejach Marcinkowskiego 24.

KRONIKA MIEJSCOWA

— * Są jeszcze ludzie uczciwi. U właściciela składu towarów spożywczych p. Smolarkiewicza za Bramką pojawiła się w tych dniach pewna kobieta i wręczyła mu 10 zł za towar, pobrany u niego na kredyt przed 10 laty. Oświadczyła ona, że spłaca swój dług z wielkim zadowoleniem, gdyż nie dawał jej przez cały ten czas spokoju. (we)

— * Co może zdziałać łagodność wobec zwierząt. Alejami Marcinkowskiego posuwa się wóz nadawany koszami z węglem, gdy od razu koń, prawdopodobnie z wycieńczenia, staje w miejscu w poprzek szyn kolei elektrycznej, Zirytowany właściciel zaprzęgu poczyna biedną szkapinę okładać razami to po grzbiecie, to po karku, lecz daremnie. Szkapisko za każdym uderzeniem potrząsa łbem i nie rusza się z miejsca. Wtem z pośród gapiących się przechodniów wysuwa się pewien pan, chwytając konia łagodnie za ułgę, poklepał go przyjaźnie po karku i o dziwo, koń natychmiast ruszył w dalszą drogę. Epizod to uliczny, wart zanotowania przez Tow. Opieki nad zwierzętami.

— * Z targu. Dnia 31. b. m. na placu Sapiężyńskim płacono za nabiał: 1 kg. masła wiejskiego 4,00—4,60 zł; masła mleczarskiego 4,80—5,20 zł; twarogu 0,80—1,20 zł; mendel jaj 1,50—1,60 zł; litr śmietany 1,60—2,00 zł; litr mleka pełnego 28—30 gr; za mięso: 1 kg. stoniny świeżej 2,40 do

Przy dolegliwościach żołądkowych, zgradza, osłabieniu łaknienia, obstrukcji, ucisku w okolicach wtroby, złem samopoczuciu, drżeniu kończyn, senności, szklanka naturalnej wody gorzkiej Franciszka-Józefa działa szybko i ożywczo na osłabione trawienie. nw 5489

2,60 zł; stoniny wędzonej 2,80—3,00 zł; wieprzowiny 2,00—2,60 zł; wołowiny 1,60 do 2,80 zł; cielęciny 1,60—2,80 zł; skopowiny 2,40—3,20 zł; koziny 1,40—1,60 zł; smalcu 2,00—2,60 zł; za drób: 1 para kurcząt 2,60—4,00 złotych; kura 3,50 do 6,00 zł; perlica 3,00—4,00 zł; kaczką 3,00 do 5,00 zł; geś 8,00—11,00 zł; para gołębi 1,60—1,90 złotych; królik 3—4 złotych; za ryby: 1 kilogram karpia 4,40—4,80 zł; lina 2,40—3,20 zł; okonia 2,00—2,40 zł; karpas 3,20—4 zł; białych ryb 0,80—1,60 zł; 1 kg węgorza 4,40—4,60 zł; 1 kg sandacza 4,60—5,00 zł; 1 kg. leszcza 3,00 zł; 1 kg. suma 4,00 zł; 1 kg. szczupaka 3,60—4,00 zł; Za ryby śnięte płacono 60—80 gr mniej. Płacono za jarzyny: 1 kilogram ziemniaków 5—7 gr; cebuli 0,70—1,00 zł; szpinaku 40 groszy; 1 kg. jarmużu 30—40 groszy; 1 kilogram bobu 1,20 złotych; pęczek rzodkiewek 10—15 gr; główka zielonej salaty 5—10 gr; rabarberu 20—30 gr; 1 kg. młodej fasoli 40—80 gr; włoskiej kapusty 15—30 gr; białej 15—30 gr; miodrej 30—50 gr; 1 mendel ogorków 40—60 gr; 1 kalafior 0,30—1,00 zł; 1 kg. kalarepy 0,20 zł; 1 kg. marchwi 0,20—0,30 zł; owoce: 1 kilogram śliwek 0,30—0,80 zł; 1 kilogram renklodów 0,60—1,20 zł; mirabeli 0,60—0,70 zł; pomidorów 30—40 gr; groszku w strączkach 70 gr; czarnych jagód 60—70 groszy; jabłek 30—80 groszy; gruszek 0,20—0,80 zł; 1 kg. winogron 1,00—3,00 zł; grzyby: 1 kg. borowików 0,70—1,80 zł; pieczarek 0,80—1,20 zł; 1 kg. masłaków 0,80—1,00 zł; 1 kg. kurków 0,40—0,70 zł; rydłów 2,00—2,40 zł; sowy, serojadki i inne grzyby 80 gr; 1 kg. zielonych grzybów 0,70—1,00 zł; 1 kg. borówek 0,80 do 1,10 zł; mendel raków 0,50—2,00 zł. — Ruch bardzo ożywiony. Dwozy duże, przedewszystkiem owoców i grzybów.

KRONIKA WYPADKÓW

— * Pożary. W dniu 27 sierpnia w Liszkowie pow. wyrzyckiego spaliła się stodoła z tegorocznym żniwem, chlew i narzędzia rolnicze osadnika Baranowskiego Franciszka. Szkoda wynosi około 20 000 zł, którą pokrywa Kraj. Ubezpiec. Ogn. w Poznaniu. Przyczyna pożaru nie jest jeszcze ustalona.

W dniu 26 sierpnia w Czerleinku pow. średzkiego spalił się stóg słomy na polu rolnika Ławewskiego Leona, wart. 200 zł., nieubezpieczony. Zachodzi podejrzenie, że pożar spowodował nocujący w stogu włóczęga. (z)

— * Nagła śmierć w podróży. W dniu 27 sierpnia o godz. 10 w pociągu nr. 1416 między stacjami Kórnik — Środa zmarł jakiś Eljasz Halczak, posiadający bilet III klasy Gdynia — Nowy Sącz. Na miejsce przybył sędzia grodzki z Środy i lekarz powiatowy, który stwierdził śmierć z powodu udaru serca. (z)

— * Samobójstwo. W dniu 25 sierpnia w Pecnie pow. śremskiego popełniła samobójstwo przez powieszenie 29-letnia Ella Selma Rausch. Przyczyną samobójstwa była zawiedziona miłość. (z)

— * Nieszczęśliwy wypadek. W dniu 26 sierpnia o godz. 12 w podwórzu majątności Kromolice pow. śremskiego 12-letni Wojciech Flak, biegnąc za żrebakiem, został tak nieszczęśliwie kopnięty w prawą skroń, że nastąpiło pęknięcie czaszki, wskutek czego chłopiec dnia następnego zmarł. (z)

KRONIKA POLICYJNA

— * Wojna niewiast. Winiary były wczoraj widownią zaciekłej bójki dwóch kobiet, zamieszkałych przy ul. Dobrego Pasterza. Przyczyną awantury był spór mieszkaniowy. Od kłótni kobiety przeszły do wyzwisk, poczem rozpoczęła się walka. W powietrzu fruwało wszystko, co wojowniczym kobietom dostało się do rąk. W wyniku zaciekłej wojny obydwie wojowniczy odniosły poranienia, również Bogu ducha winien 10-letni synek jednej z nich. Kiedy wreszcie rywalki ochłonęły, przybyło zmobilizowane pogotowie lekarskie i spełniło zadania, jakie w czasie wojny zwykły pełnić Czerwony Krzyż. (z)

— * Strzelający włamywacz. Do składu firmy Bracia Rajn, Stary Rynek 10, włamał się złodziej, lecz nic nie skradł, gdyż został spłoszony przez stróża

Ilustracja Poznańska i Nowiny Sportowe tygodnik 8-stronny

bezpłatny

dodatek dla naszych abonentów.

Ujęcie jacejki komunistycznej

Policja zajęła wiele gotowej bibuły i narzędzia do fabrykacji odezwo antypaństwowych — Dotąd aresztowano 4 osoby

Od pewnego czasu na terenie naszego województwa, a szczególnie w mieście Poznaniu, rozwinęły się niezwykle ruchliwa działalność komunistyczna, i przy pomocy bibuły usiłowali zjednać dla swej destrukttywnej ideologii jak największą liczbę zwolenników. Szczególne przygotowania czynili w związku z swoim „dniem głodujących” (26 sierpnia) oraz „Mopru” (21 sierpnia), jak również z „tygodniem komunistycznego Związku Młodzieży Komunistycznej”, który odbyć się ma od 31 sierpnia do 6 września br. Wobec powyższego, władze bezpieczeństwa zwróciły baczną uwagę na ośrodki fabryczne, gdzie agitacja komunistów mogłaby znaleźć pole. Poza tym też poddano obserwacji wszelkie miejsca, gdzie siewcy komunizmu mogliby podjąć „pracę”.

W wyniku tych obserwacji udało się urzędnikom śledczym natrafić na gniazdo jacejki komunistycznej, która, pewna siebie, bardzo intensywnie rozwijała działalność. Urzędnicy śledczy zwrócili uwagę na lokal, mieszczący się na uboczu przy Dolnej Wildzie. Zauważono, jak o zmroku jakieś tajemnicze sylwetki męskie wciskały się ukradkiem do lokalu i jak po chwili z niego wychodziły z walizkami i paczkami i znikły w mieście. Fakt ten doprowadził władze do wniosku, że we wspomnianym lokalu schodzą się komunisty i tam otrzymują swe instrukcje i wynoszą stąd masowo wszelką bibu-

łę agitacyjną, którą następnie rozwożą po całym kraju. Odąd urzędnicy wydziału śledczego strzegą pilnie owego lokalu i ludzi tam wchodzących, i, po czyniwszy odpowiednio przygotowania, postanowili wkroczyć i wyświetlić tajemnicę ukradkowych schadzek. Oczywiście w takich wypadkach i wobec żywołów zdecydowanych na wszystko, wywiadowca musi mieć broń w pogotowiu. Obława udała się zupełnie. Komunisty byli wizytą policji tak zaskoczeni, że nie próbowali ani ucieczki, ani oporu. Natychmiast przeprowadzono w lokalu rewizję, która potwierdziła w zupełności podejrzenia władz policyjnych. Znalezione bowiem powielacz, przyrządy do odbijania odezwo, farbę, stopy papieru i wielkie ilości odezwo komunistycznych, przygotowanych do rozpowszechnienia. Nakrytych wywrotowców oczywiście aresztowano i osadzono w bezpiecznym miejscu.

W mieszkaniu właściciela nory znalezione poza tym maszyny do pisan'a marki „Orzeł”, na której pisywano wszelkie odezwy Związku Młodzieży Komunistycznej. Dotąd aresztowano 4 osoby. Ze zrozumiałych powodów nie podajemy narazie ich nazwisk, by władzom policyjnym nie utrudniać toku śledztwa. Stwierdzono też, że odezwy były we wspomnianym lokalu przygotowywane, odbijane i masowo wysyłane na prowincję. (z)

Małeckiego Antoniego, który właśnie kontrolował podwórzu domu. Włamywacz, ukryci w podwórzu, zaczęli do Małeckiego strzelać z bronią. Na szczęście strzały chybiły, zaś Małecki wszczął alarm, wobec czego bandyci uciekli. Zuchwałych włamywaczy nie ujęto jeszcze. (z)

— * **Kradzieże i włamania.** Do mieszkania p. Janiny Wojciechowskiej, ulica Mickiewicza 18, włamali się złodzieje i skradli odzież wartości 70 zł, zaś sublokatorowi Wincentemu Baczko skradli bieliznę i odzież wartości 1000 złotych. — Rower i narzędzia telefoniczne wartości 500 zł skradziono p. Feliksowi Zawalkiemu z Zabikowa. (z)

— * **Wybrak pijanej niewiasty.** W sobotę zawezwano pogotowie lekarskie do mieszkania p. Hoffmannowej przy ul. św. Marcina 5, gdzie sublokator S., tancerka z zawodu, rzekomo w stanie rozstroju nerwowego, usiłowała wyskoczyć z okna. Lekarz pogotowia stwierdził, że nie był to atak nerwowy, lecz wybrak pijacki, gdyż S. była zupełnie pijana. Dla bezpieczeństwa umieszczono ją w areszcie policyjnym. (z)

— * **Dzieciobójstwo.** W spalarni śmieci znaleziono w śmieciach zwłoki niemowlęcia, mogącego liczyć około 4 miesiące, wieku, płci męskiej. Zwłoki odstawiono do prosektorjum i wdrożono śledztwo celem wykrycia sprawy zbrodni. (z)

JARMARKI

— * **Nowy Tomyśl.** Jarmark na konie, bydło, świnię, towary kramne i produkty rolnicze odbędzie się 10 września.

Z WIELKOPOLSKI

— * **Mosina.** (Pożar stodoły.) W sobotę o godz. 10,30 wieczorem spłonęła stodoła napełniona słomą, p. Markowskiej. Obok stojąca stodoła p. Hemerlinga została uratowana, dzięki dobrej akcji ratunkowej miejscowej straży pożarnej. Ogień został podłożony.

— * **Oboraiki.** (Włamanie.) W nocy na 29 sierpnia włamali się nieznani złodzieje za pomocą podrobionych kluczy do biura wójtownia Oborniki - Północne, i pochwiali wszystkie szafy i biurka. — Szukali pieniędzy, których jednakowoż nie było, wobec czego nic nie skradli. — Dochodzenia w toku. (z)

— * **Wronki.** (Sprostowanie.) P. S. Kaiser, zegarmistrz we Wronkach, ulica Strzelecka 7, donosi nam, że z sprawą kradzieży w Bielawach pow. szamotulskiego, opisaną w numerze 318 naszego pisma, nie ma nic wspólnego. P. Kaiser równocześnie przedłożył nam poświadczenie Miejskiego Urzędu Bezpieczeństwa i Porządku Publ. we Wronkach, według którego dotąd, karany, aresztowany, lub podejrzany o jakiegokolwiek przestępstwo nie był.

— * **Nowemiasto n. Wartą.** (Kierownik cyrku w areszcie.) Ostatnio bawiący w miasteczku naszym cyrk wędrowny uprawiał samochodem reklamę, zapowiadając wielką sensację wieczorem na sali p. L. Szymankiewicza. Ludność miejscowa i okoliczna podążyła spiesźnie na zapowiedzianą w programie godzinę i po dźwięm i denerwującym wyczekiwaniu ujrzała ku swemu zdumieniu zupełnie pijanego kierownika cyrka, który nie mógł niczego zaprodukować. W sali, zapełnionej po brzegi, powstał ogólny chaos i domaganie się zwrotu pieniędzy. Sprawa zajęła się nie-

bawem policja, wypłacając publiczności tak dalece, jak starczyła kasa a sprawcę zapowiedzianej sensacji, który chciał wywiązać jeszcze awanturę, zaarrestowano i osadzono w areszcie miejskim.

— (Zarządzenie.) Tutejsze starostwo powiatowe ogłosiło w jednym z ostatnich Oredowników Powiatowych ceny maksymalne na mięso i wyroby mięsne wszelkiego rodzaju. Przeciętą różnicą pomiędzy cenami wyznaczonymi a dotychczas płaconymi przez publiczność wynosi 20 do 25 procent. Zarządzenie to nie przypadło do gustu przedewszystkiem ludności wiejskiej, gdyż rzeźnicy i handlarze, zakupujący bydło i trzodę chlewną, obniżyli ceny zakupu, wobec czego ludność wzbierała się niejednokrotnie sprzedaży. (an.)

— * **Kościan.** (Z Rady miejskiej.) W dniu 25 bm. odbyło się posiedzenie Rady miejskiej, któremu przewodniczył prezes p. dr. Dirbach. Po przyjęciu do wiadomości protokołów rewizyjnych różnych kas miejskich, uchwalono wydzierżawić Tow. Ogródków Działkowych nowe tereny na założenie dalszych ogródków działkowych. Do komisji rewizyjnej Kom. Kasy Oszczędności wybrano radnego p. Gałowskiego. — Po przyjęciu sprawozdań rachunkowych z wykonania budżetu administracji ogólnej, wodociągów, rzeźni i gazowni za rok 1930-31 uchwalono pobieranie dodatków komunalnych do podatku gruntowego, przemysłowego, od patentów na wyrób trunków i od nieruchomości w wysokości zeszłorocznej. (mk.)

— * **Września.** (Z Rady Miejskiej.) Na członka magistratu wybrano p. dr. Uliaszewskiego, który w międzyczasie został zatwierdzony przez władze wojewódzkie. Ustupującemu członkowi magistratu p. Olkowi wyrazili p. burmistrz jak i przewodniczący Rady Miejskiej słowa uznania i podziękowania za jego gorliwą i pożyteczną pracę. Jako dodatek do państwowych podatków uchwalono: 10 proc. od nieruchomości, 80 proc. od gruntowego, 25 proc. od obrotowego i 25 proc. od wyrobów na trunki. Na dalsze zatrudnienie bezrobotnych uchwalono 10 tysięcy złotych. Na wniosek członka magistratu p. aptekarza Koniecznego uchwalili korporacje miejskie protest przeciwko zamiarowi przeistoczenia starego szpitala na lecznicę dla gruźlików. Tych chorych ma się zwozić do Wrześni z większej części Wielkopolski. Zdaniem protestujących w razie urzeczywistnienia projektu grozi Wrześni niebezpieczeństwo, że szpital, położony w środku miasta i przy głównej ulicy, stanie się rozsądkiem gruźlicy.

— (Z Stow. Mi. Polek.) Zebranie ostatnie zgabiła przeseka druchna Lisiecka i zachęcała do udziału w kursie gospod. domowego. Patron ks. prof. Jernajczyk wygłosił bardzo interesujący wykład p. t. „Typ Młodej Polki”. Dalszy ciąg zebrania był urozmaicony wesołym monologiem i deklamacjami. Przyszłe zebranie poświęcone będzie uczczeniu 500 rocznicy zgonu św. Joanny d'Arc.

— (Sprzedaż młyna.) Tutejszy młyn parowy nabył od p. M. Wirba drogą kupną p. Pruski z Gostynia za cenę 450 tysięcy złotych.

— (Z Tow. Ochronki.) Celem powiększenia funduszów na utrzymanie przedszkola urzędu Tow. Ochronka w dniu 6 września kiermasz z wielce urozmaiconym programem.

— (Bezrobocie.) Sprawie bezrobocia poświęca zarząd tutejszego miasta wiele uwagi i zabiegów. Przez przeciąg kilku miesięcy zatrudnia miasto na dwie

Pleszew

Agencję Kurjera Poznańskiego przejmuje z dniem 1 września r. b. p.

Henryk Heyducki

skład artyk. szkolnych i biurowych

Pleszew, Rynek 7.

Zamówienie oraz przedpłatę na wrzesień i dalsze miesiące, prosimy uskuteczniać odąd tylko u p. Heyduckiego. Powyższa agencja przyjmuje abonament i ogłoszenia po cenach oryginalnych bez żadnych dopłat.

Dostawa jeszcze tego samego dnia.

zmiany 160 bezrobotnych i udziela prócz tego zasiłków we formie artykułów spożywczych. Akcja ta powoduje dla miasta wysokie wydatki, szczególnie że pomoc ze strony rządowej jest nikła. (y)

— * **Września.** (Ruch budowlany.) — Dzięki założeniu przez zarząd miasta nowej ulicy, położonej w ładnej i zdrowej części miasta i utworzeniu przy niej 20 parcel, powstaje na tych osadach kilka nowych domów. Parcele te sprzedaje miasto na dogodnych warunkach, a w przyszłym roku zakłada tam wodociągi i kanalizację. Zainteresowanie się temi osadami jest wielkie, to też prawie połowę tych osiedli już sprzedano. W razie przywrócenia miastu t. zw. kontyngentu budowlanego i udzielenia pożyczki właścicielom parcel, powstałaby przy tej ulicy zaraz większa ilość domów mieszkalnych, co by też przyczyniło się znacznie do złagodzenia braku mieszkań i zatrudnienia bezrobotnych.

— (Kaplica przy szpitalu.) Staraniem p. starosty Chodakowskiego i z inicjatywą malarza - artysty p. M. Turwida wykonaną ma być wkrótce kaplica przy nowo wybudowanym szpitalu powiatowym. Projekty na witraże robi p. M. Turwid, absolwent Akad. Sztuk Pięknych w Krakowie, syn tutejszego obywatela p. K. Kaczmarka. P. M. Turwid malował w miesiącach zimowych piękny portret gen. J. Hallera, ofiarowany Związkowi Hallerczyków. (z)

— * **Trzemeszno.** (Osobiste.) W tych dniach objął posadę komendanta posterunku pol. w Nowym Tomysłu dotychczasowy komendant tutejszego posterunku przodownik p. Furchiel. — (Ekshumacja zwłok.) Dnia 28 bm. po południu zostały poddane sekcji zwłoki ś. p. Hernackiej, zmarłej dnia 23 b. m. a pochowanej w dniu 26 bm. Śp. Hernacka była przy pogrzebie pod opieką lekarską jednego z tutejszych lekarzy, w sobotę 22 bm. została odesłana do powiatowego lazaretu w Mogilnie celem operacji, ale już dnia następnego zakończyła życie. Sekcja zwłok odbyła się na polecenie prokuratury z Gniezna. (W.)

— * **Mieścisko.** (Z życia S. M. P.) W niedzielę, 23 bm. odbyło się na salce parafialnej zebranie reorganizacyjne S. M. P. Poza członkami z zarząd na czele przybyli liczni goście. Zebranie zgabił miejscowy proboszcz ks. prof. K. Resler, który mówił następnie w dłuższym referacie o celu stowarzyszenia i hasłach, które każdy człowiek w życiu swym kierować się powinien. Po referacie sekretarz, druh Wiktor Fertsch, spisał zgłaszającą się na listę kandydatów młodzież, podając do wiadomości, że przyjęcie nowych członków nastąpi na następnym, plenarnym zebraniu. Odśpiewaniem „Roty” zamknięto zebranie.

— * **Ostrów.** (Zgon.) Zmarł tutaj ogólnie znany obywatel śp. Franciszek Tomczak, licząc lat 83. Należał do licznych towarzyszy i bractw kościelnych.

— (Pięćgrzymka.) Doroczną pielgrzymką do Mikorzyna na odpust św. Jadwigi wyrusza z parafii naszej specjalnym pościągami w niedzielę 6 września rano. (n)

Wycigi konne

W sobotę, w trzecim dniu wycigów konnych w Ławicy, rozegrane zostały bardzo interesujące gonitwy. W gonitwie z płotami brało udział 8 koni. Pierwszą płaską wygrała „Zagadka”, liczone na „Parisera”, która przyszła druga. Tot. 39 zł. Drugą z przeszkodami wygrał „Grzybek Pierwszy” pod Wojtkowiakiem, „Radłok” pod por. Jaroszewskim upadł tak niefortunnie, że zламаł nogę; por. Jaroszewski nie odniósł na szczęście poważniejszych obrażeń. Tot. 15 zł. Trzecią z płotami wygrał „Harriman” pomimo, że biega w każdym dniu od rozpoczęcia wycigów. „Vipida” jako faworytka zawiodła przychodząc jako trzecia, „Naughty Boy” nie ukończył gonitwy. Tot. 59. Czwartą z płotami przy udziale 8 koni, poprowadził „Dziw”. Na prostej na pierwsze miejsce wysunął się „Umizg” pod Chomiczem i wygrał wycig. Tot. 51. Ostatnią gonitwę płaską wygrał „Bergeist” — St. hr. Korzbok Łackiego pod Kończalem — bijąc takie konie jak „Indiana” pod p. A. Tuńskim i „Brillotte” pod Tuchołką. Tot. 39 zł.

W niedzielę, mimo niepewnej pogody, publiczności bardzo dużo. Pierwszą gonitwą z płotami wygrał „Marengo” pod Bła-

szczykiem, drugi przyszedł faworyzowany „Haszys” pod Kończalem. Tot. 21 zł. Drugą dla 2 latków wygrała „Raduna” pod Wachowiakiem, „Cinia”, na którą liczone przyszła druga. Tot. 25 zł. Trzecią przeskodową przy udziale 6 koni, wygrała „Dziecina” pod Błaszczkiem, druga „Kuwera” pod por. Rościszewskim. Tot. 16. Czwartą wojskową o nagrodę 2.500 zł. na dystansie ok. 4.800 m. poprowadził „Zygryd” pod por. Bobińskim. Na prostej doszła „Intryga” bardzo dobrze jechana przez por. Kwiecińskiego, przegrała jednak o szyję do „Zygryda”. Tot. 15. Piątą płaską sprzedażną wygrał „Ma Dolary”, drugi przyszedł „Juljusz” pod Kończalem. Tot. 11 zł. Szóstą płaską wygrała „Danuta” pod Tuchołką. Tot. 11 zł. Ostatnią gonitwę handicap płotowy o nagrodę 1.500 zł. wygrała „Balsamina” pod por. Rościszewskim. Tot. 18 zł.

Koncert inauguracyjny Kwartetu wokalnego

Mistrzowski ten kwartet o którym wspominaliśmy już (Roy, Karpacki, May i Szpinger) zaznajomił nas z oryginalnymi pieśniami jeszcze nigdzie nie wykonywanymi polskich kompozytorów, z którymi nawiązano kontakt celem dostarczenia przez nich odpowiednich utworów. Ciekawy ten koncert uświetni występ primadonna opery p. Bojar - Przemieniecka.

Koncert odbędzie się w auli uniwersytetu poznańskiego 5 września o godz. 8½ wiecz. Bilety w cenie od 1 — 4 zł., do nabycia u p. Szejnbrowskiego, ul. Gwarna.

RADJO

Programy radiofoniczne:

Wtorek, dnia 1 września 1931 r.

Poznań (335 m) godz. 7.00 gimnastyka poranna; godz. 7.15 gazeta poranna; godz. 13.05 koncert gramofonowy; godz. 14.00 komunikaty; godz. 17.45 „Briand — człowiek i dzieło”; godz. 18.00 koncert popołudniowy (transmisja z Warszawy); godz. 19.00 higjena słowa; godz. 19.15 kwadrans lotniczy; godz. 19.30 interludium gramofonowe; godzina 19.45 świat ksiązek; godz. 20.15 transmisja z Warszawy opery z płyt gramofonowych „Aida”, Verdi'ego w wyk. zesp. „La Scala” w Medjolanie; godz. 23.00 sygnał czasu, komunikaty; godz. 23.15 muzyka taneczna z kawiarni „Esplanada”.

Warszawa (1412 m) godz. 12.10 muzyka gramofonowa; godz. 15.25 odczyt p. t. „Jak się ten owad nazywa”; godz. 15.45 „Chwilka lotnicza”; godz. 16.00 muzyka gramofonowa; godz. 16.50 odczyt p. t. „Pedagogia i terapia kryminalna”; godz. 17.15 muzyka gramofonowa; godz. 17.35 odczyt p. t. „Diabolik francuski — Barbey d'Aurevilly”; godz. 18.00 koncert popołudniowy — Orkiestra P. R., J. Rewicz - Sowilska i M. Wilkomirska; godz. 19.20 feljton p. t. „Ziemia obiecana”; godz. 20.00 Prasowy Dziennik Radiowy; godz. 20.15 opera z płyt gramofonowych „Aida” Verdi'ego; godz. 23.10 muzyka lekka i taneczna.

Programy zagraniczne, Koenigswusterhausen (1635 m) 12.30, 14.00 i 15.00 koncert gramofonowy, 16.30 koncert z Lipska, 20.00 przegląd gramofonowy, 20.30 „Przed wschodem słońca” dramat G. Hauptmanna; Budapeszt (550 m) 19.00 koncert, 20.00 wieczór operowy, 22.30 koncert ork. cygańskiej; Wiedeń (516 m) 20.00 koncert symfoniczny; Medjolan (501 m) 21.00 koncert symfoniczny.

RUCH W TOWARZYSTWACH

— **Stow. Absolwentów przy III Szkole Wydziałowej.** We wtorek, dnia 1 września odbędzie się zebranie kółka naukowego oraz informacyjne.

— **Koło Śpiewu „Dzwon Zygmunta”.** Zebranie plenarne odbędzie się w środę, 2 września o godz. 20 na sali p. Fiedlerowej, Górna Wilda. — Lekcje śpiewu odbywają się co środę.

— **Zw. Zaw. Automobilistów.** Plenarne zebranie oddz. poznańskiego odbędzie się dnia 2 września o godz. 20 w lokalu p. Borysiaka, ul. Sew. Mielżyńskiego. Na zebranie to proszeni są szczególnie szoferzy bezrobotni.

— **Tow. Uczestn. Powst. Wlkp. Poznań Wilda.** Zebranie plenarne odbędzie się w czwartek, dnia 3 września r. b. o godzinie 19 w lokalu p. Zawadkowej, Górna Wilda 75.

— **Grono Przyjaciół Sceny Polskiej.** Zebranie odbędzie się w dniu 3 września r. b. o godz. 20 w lokalu posiedzeń, ulica Wroniecka 6.

— **Stow. b. Czwartaków Koło Poznań.** W dniu 8 września r. b. o godz. 8 wiecz. odbędzie się plenarne zebranie w Kasylnie podoficerskiej 58 p. p. przy ulicy Bukowskiej.

Teatr Polski

DZIŚ — „Roxy” — występ gościnny Zaklickiej. Początek o godzinie 8 wieczorem. Bilety poprzednio nabyć można w kasie teatralnej.

Teatr Nowy

DZIŚ — „Niespodzianki rozwodowe”. — Początek o godzinie 8 wieczorem. Bilety wcześniej do nabycia w składzie cygar p. Zygartowskiego, narożnik ul. Gwarna.

DZIAŁ KULTURY I SZTUKI

POLSKA NARODEM WYBRANYM ŻYCIE KULTURALNE

Nie wiemy, czy z dostateczną w naszej literaturze recenzyjnej uwagą przyjęto wydane przez Zakład Narodowy im. Ossolińskich dzieło prof. Józefa Ujejskiego: „Dzieje polskiego mesjanizmu“.) A niewątpliwie jest to jedna z najważniejszych książek, jakie w ostatnim roku ukazały się w dziale historii literatury.

Mesjanizm. Zjawisko psychologiczne jedno z najbardziej interesujących, jakie ze siebie wydobywa dziedina wiary politycznej i jedena z osobliwszych marginesów uczucia religijnego zarazem. Wiara, że się należy do narodu, któremu Opatrzność udzieliła specjalnej prokury, jakby dzisiaj handlowo-przemysłowy język to określił.

Powiedział ktoś, że popęd do wojny powstać może z dwóch krańcowo sobie różnych koniunktur: 1. jeśli dane państwo na tyle czuje się silniejsze od sąsiadów, że bez ryzyka widzi sposobność pokonania ich — i 2. kiedy dane państwo, w odmęcie kłopotów nic już niema do stracenia i liczy jeszcze na cud zwycięstwa wojennego, które go z upadku wewnętrznego wybawi. Rodowody mesjanizmów narodowych są podobne do genów wojny: powstają albo z upojenia wielkością swojej chwili historycznej, albo też — odwrotnie: w godzinach rozpaczki narodowej, kiedy marzeniem mesjanistycznym ucieka się od rzeczywistości. Kiedy na ziemi francuskiej powstało mesjanistyczne hasło: „gesta Dei per francos“, państwo Karola Wielkiego żyła upojona swoją potęgą i z poczucia tej potęgi wypływała świadomość, że frankowie są narzędziem wszechpotęgi Boga. Wręcz odwrotnie, mesjanizm nasz polski z dna rozpaczki szukał w nieśczęściu narodowym podobieństwa do Chrystusa ukrzyżowanego.

Wszyscy wiemy, że z ideologią mesjanistyczną łączy się w dziejach naszego piśmiennictwa okres najwyższego jego rozkwitu. Wiemy, że bez mesjanizmu nie byłoby ani drezdeńskich „Dziadów“, ani „Ksiąg pielgrzymstwa“, ani „Przedświtu“, ani „Ojciec nasz“ Cieszkowskiego. Wszystko to wiemy, ale trzeba wziąć do ręki dzieło prof. Ujejskiego, by się przekonać, że jednak bardzo mało wiemy o dziejach polskiego mesjanizmu. Choćby sprawa jego początków. Nasze zdawki wiadomości rejestrują „Księgi pielgrzymstwa“, jako pierwszy manifest tego prądu ideowego. Idąc dalej wstecz, może „Mowę o narodowości“. Kto starannie się w rzecz zagłębiał, ten wiedział, że ślady tej narodowej religii odnaleźć już można u Woronicy i w momentach Napoleońskich wogóle; dopiero ta książka Ujejskiego wykazuje, jak znacznie dawniejszy jest ten prąd, jak początkami swemi sięga nie tylko powstania Kościuszkowskiego, ale i wieku Oświecenia, a nawet wieku szesnastego (Orzechowski). Dość tu będzie zwrócić uwagę, że trzysta kilkadziesiąt stronnic obejmująca książka Ujejskiego, zawiera zaledwie dzieje mesjanizmu do powstania listopadowego włącznie, czyli, że sam wstęp do tematu zajął cały jeden tom badań.

Znamy erudycję prof. Ujejskiego, znamy też znacznie jeszcze ważniejszą właściwość jego naukową: wytrwałość sądu i jasność myślenia. Znamy je z poprzednich jego książek o Słowackim, Hoene-Wronskim, Malczewskim. Cnoty te badawcze odnajdujemy i w „Dziejach polskiego mesjanizmu“. Wszystko wyłożone tu przejrzysto, w logicznym ładzie rozwojowym. Przed oczyma czytelnika powstaje wyrazisty obraz ewolucji mesjanistycznej od nastrojów biblijnych aż po programy polityczno-polityczne XIX wieku, po mesjanizm napoleoński Księstwa Warszawskiego lub mesjanizm sło-wiański Królestwa Kongresowego, aż do mesjanizmu „listopadowego“, do Brodzińskiego, Mochnackiego, Czartoryskiego, Niemcewicza, Goszczyńskiego i Krasińskiego. Ale nie tylko w bogactwie wysłyszonych zjawisk leży wartość dzieła prof. Ujejskiego. Każdy niemal rozdział przynosi ze sobą materiał do przyszłych badań i wniosków. Każdy niemal bowiem zawiera jakieś nowe dostrzeżenie historyograficzne. Weźmy choćby dla przykładu rozdział o mesjanizmie wolnomularskim. Był bowiem i taki, jak to

się z „Dziejów polskiego mesjanizmu“ dowiadujemy.

W rozdziale tym autor z nieodpartą —dowodowością wykazuje, że w okresie „Ody do młodości“ nie tylko ta Oda, ale i cały szereg innych utworów żył wiarą w zbawczą ideę masonskiej dla Polski. To, na co już Ignacy Chrzanowski zwrócił uwagę w „Chlebie macierzystym Ody do młodości“ — że obrazowość Mickiewicza posługuje się tu symbolami i umownymi znakami myślowymi wolnomularstwa — tu u Ujejskiego znajduje szczegółowe udokumentowanie. Ponadto Ujejski wykazuje, że równocześnie z „Ody do młodości“ cały szereg innych pisarzy tworzył dzieła o podobnej grze wyobrażeń, czyli, że był to dział literatury, powstający jakby pod jedną i tą samą dyrektywą redakcyjną. Zjawisko więc podobne do epoki, kiedy za naszych czasów powstawały dzieła takie, jak „Róża“, „Sen o szpadzie“, nowele Struga, „Ozimina“ i w. in. jednemu i temu samemu celowi służące. Tu inspiracją i dyrektywą była ideologia „Strzelca“, wówczas w Krakowie przed r. 1914 formowanego, — tam, przed powstaniem listopadowym, inspiracją i dyrektywą jeśli nie wprost łóz masonskich, to ideologii wolnomularskiej.

Ten jeden choćby rozdział „Dziejów polskiego mesjanizmu“ — już daje obfity materiał i asumpt np. do rzetelniejszego zajęcia się stosunkiem przed-drezdeńskiego Mickiewicza do wolnomularstwa. Myślę, że specjaliści znajdą w każdym z rozdziałów tej książki równie ważne inicjatywy i zagadnienia, po raz pierwszy tak gruntownie rozpatrzone, lub tak celnie postawione.

Adam Grzymała-Siedlecki.

W roku Płowiec. W roku Płowiec należy usilnie zwrócić uwagę czytającego ogółu na książkę doc. Uniwersytetu Jana Kazimierza, dra Stanisława Zajączkowskiego pt. „Polska a zakon krzyżacki w ostatnich latach Władysława Łokietka“ (Lwów 1929, Towarzystwo Naukowe, stron 292). Tembardziej można to uczynić, że książka Zajączkowskiego jest typową książką do czytania, tak z uwagi na aktualny temat, jak też ze względu na sposób ujęcia i pisania. Autor przechodzi kolejno: proces polsko-krzyżacki wszczęty równocześnie z koronacją Łokietka, sytuację po procesie (w latach tych okazują Krzyżacy szczególną aktywność), spłót sytuacji zagranicznej Polski w roku 1325 (przymierze polsko-pomorskie i polsko-litewskie), wyprawę Łokietka na Brandenburgję w roku 1326 i następnie wybuch wojny polsko-krzyżackiej i jej dzieje aż do roku 1333, t. j. do zgonu Łokietka. O ile poprzednio wspomnianym zagadnieniem poświęca autor trzy rozdziały, o tyle ostatnie omawia w rozdziałach ośmiu, z tego rozdział osobny (X-ty) poświęcony jest politycznej i strategicznej analizie bitwy płowieckiej. Można powiedzieć, że książka swoją Zajączkowski dał wyczerpująco opracowanie jednego z doniosłych rozdziałów dziejów Polski. Do podjęcia i opracowania tego tematu był on zresztą szczególnie przygotowany, pracując poprzednio dłużej nad historią Żmudzi w XIII w., a przed kilku laty dając ponadto monograficzne opracowanie spłotu wypadków w roku 1325. Podkreślamy raz jeszcze wartość tej książki dla szerokiego kół czytelników, w tym zaś zakresie także dla bibliotek szkolnych i powszechnych publicznych. (zw.)

Pisma nadesłane

„Rodzina Polska“ nr. 9. Treść: Rewera: „Niemiecki nacjonalizm a katolicyzm“. — „Polska i Stany Zjednoczone“. — M. Zwolska: „Dlaczego?“. — Woodrow Wilson i jego dzieło. — P. Krzowski: „Tam już nie wrócę“. J. Czarnecki: „Alvernia“. — F. Cegiela: „Portugalskie Lourdes“. — A. Hala: „Ku Chrystusowi“. — „Zjednoczenie Polskie rz. kat. w Ameryce“. — Inż. T. Kubiczek: „Ogrodzieniec“. — „Po odsłonięciu pomnika Wilsona w Poznaniu“. — Z wiedzy, literatury i sztuki. — Z piśmiennictwa. — Na falach czasu. — Rozrywki umysłowe. — Dział kobiecy. — Kącik dla Dzieci.

„Tęcza“. Zeszyt 35. Treść: T. Kiełpiński: „Watykan i pałac Chigi“ — Dr. I. P.: „Polska na wystawie sztuki religijnej w Padwie“ — Y: „Profile życia“ — S. Werner: „Ambasador ludzi pracy“ — Z. Reutt-Witkowska: „Dożynki“ — Dr. M. Jarasiewiczówna: „Opiekun kresowych diecezji Polski XVIII w.“ — A. Czartkowski: „Czternasty tłumacz a pierwszy ilustrator polski „Fausta“ — J. Stępowski: „Puszcza białowieńska“ — Sprawozdanie z pobytu B. Sława w Stanach Zjednoczonych“ — Notatki — Światłocienie — W. Noskowski: „Życie teatralne“ — Sprawy społeczne — Powieść i nowela — Rozrywki umysłowe — Humor i satyra.

POLONICA FRANCUSKIE

J. Kochanowski we Francji. Z zadowoleniem stwierdzamy, że zesłoroczne krakowskie uroczystości ku czci autora „Trenów“, wciąż nowymi echemi odbijają się zagranicą, i niejednego cudzoziemca pobudziły do żywszego zajęcia się staropolską kulturą. W ostatnim czasie p. D'André Mary wydał w prozaicznym przekładzie wybór utworów poety a między niemi całkowitą parafrazę „Odprawy posłów greckich“ (Jean Kochanowski „Choix de poèmes“, Paris 1931, str. 45). Na czele podobna poety, potem oda do niego, pióra tłumacza. Całość robi bardzo sympatyczne wrażenie. (P)

SLAWISTYKA

Wellenrodyzm w Czechach. Zajmującą tezę omawia czeski krytyk Otakar Fischer w organie Adolfa Czerneho „Slovanskim Przehledzie“. Określa mianowicie, w jaki sposób przedwojenne Czechy odnosiły się do słynnego zdania mickiewiczowskiego Halbana, że jedyną bronią niewolników jest zdrada. Kolejno omawia poglądy jakie wygłosili Stoszek, Sladek, Swatopluk Czech, Jirasek, Hoffmann, Masaryk i inni. Cenny to przyczynek do kwestji, którą warty opracować i w Polsce. (T. Gr.)

NAUKA

Polskie materiały historyczne w Ameryce. Cały szereg niezbadanych dotąd przez historyków dokumentów, dotyczących konfederacji barskiej, znajduje się w Stanach Zjednoczonych w posiadaniu amerykańskiego zbieracza. Dla polskich historyków mogą posiadać one ważne znaczenie. To też celem zbadania cennych materiałów udał się do Nowego Jorku, historyk polski, p. J. S. Herbut. (np)

TEATR

Projekt angielskiego teatru narodowego. W Anglii istnieje od kilku lat Komitet Narodowego Teatru im. Szekspira. Komitet rozporządza sumą 100.000 funtów szt., zafiarowaną przez Sir Carl Meyera, a obecnie rozpoczął propagandę celem zdobycia 100.000 członków nowej Ligi Teatru Narodowego, mającej ostatecznie urzeczywistnić wielki projekt. Wychodząc z założenia, że przyszły teatr narodowy będzie teatrem objazdowym, Komitet rozpoczął swe starania na prowincji, podobno z bardzo dobrem powodzeniem. Trzytygodniowy festywal dramatyczny, odbywający się co rok w Malvern, stanowi jakoby wstępna próba tego, czem być powinien Teatr Narodowy, grający przez cały rok dla całej Anglii. W obecnych czasach, kiedy z powodu długotrwałej depresji gospodarczej budżet wychowania publicznego ulega znacznym redukcjom, teatr narodowy jest, zdaniem Komitetu, koniecznością życia kulturalnego, gdyż stanowi najskuteczniejszą i może najtańszą formę przeciwdziałania szerszeniu się nowoczesnego barbarzyństwa.

Dr. M. Z. A.

MUZYKA

Offenbach w Sowieciech. Wielkiem powodzeniem cieszy się ostatnio w Bolszewji muzyka Offenbacha. Teatry leningradzkie grają „Piękną Helenę“ i „Orfeusza w piekle“. Oczywiście libretto zostało w odpowiedni sposób zmienione i dostosowane do celów komunistycznej propagandy. Wybitnie propagandowa, ośmieszająca ustrój monarchistyczny, propagująca rozbrojenie krajów imperialistycznych jest „Piękną Heleną“. Do tekstu „Orfeusza w piekle“ wstawiono w pewnym momencie melodie Międzynarodówki. (mz)

PLASTYKA I ZDOBNICTWO

Z Zachęty. Piszą nam z Warszawy: W salonach Tow. Zachęty Sztuk Pięknych została otwarta zbiorowa wystawa prac artysty japońskiego, Senrin Kirigaya. Odbywa się ona pod protektoratem ambasadora japońskiego p. Kawai. Jednocześnie w Zachęcie otwarte zostały wystawa artystki rzeźbiarki Hanny Nalkowskiej - Bickowej i wystawa obrazów prof. Bronisława Bartła. (pw)

OCHRONA ZABYTEKÓW

Historyczny kościółek. Z Brzeźcia nad Bugiem piszą nam: W wiosce Wołoczynie naszego powiatu znajduje się kościółek wzniesiony sumptem króla Stanisława Augusta Poniatowskiego. Klucz wołoczyński bowiem był niegdyś własnością Czartoryskich i Poniatowskich i w Wołoczynie, rezydencji właściciela klucza, w roku 1732 urodził się Stanisław August, jako syn Konstancji z Czartoryskich i Stanisława Poniatowskich. Po wstąpieniu na tron król Stanisław August wybudował w rodzinnej swej wsi kościółek. Moskale zamienili go później na cerkiew, ale w roku 1919 został rewindykowany. Obecnie kościółek jest poważnie zniszczony i wymaga się restauracji i opieki. Zajęło się nim społeczeństwo, utworzył specjalny komitet, który zbiera fundusze na odnowienie historycznego kościółka. Komitet ma też zamiar zaopiekować się archiwum parafialnym, sięgającym połowy XVII wieku. W archiwum tem m. in. znajduje się metryka Stanisława Augusta. (oz)

GÓRY I LUDZIE

BARTUSIOWE „NUTY“

Gdy uczestnicy zbiorowej wycieczki, o której pisałem przed kilku dniami, wrócili z gór do Zakopanego, odbył się w sali Bazaru Polskiego odczyt inż. St. Mierczyńskiego na temat: „Bartus Obrochta w muzyce podhalańskiej“. Prelegent, który jest jednym z najlepszych znawców - praktyków tej pięknej muzyki, omówił charakterystyczne cechy góralskich „nut“. Wykonuje je muzyka, złożona ze skrzypka, który jest niejako kapelmistrzem i gra główną melodię z mnóstwem ciekawych ozdobników, dwóch „sekundzistów“, również skrzypków oraz „basistego“, która gra wtór basowy na małych basach, zbliżonych wielkością do wiolonczeli. Są one inaczej strojone i zazwyczaj posiadają tylko trzy grube struny. W takim składzie wystąpiła też na odczycie orkiestra góralska starego Jaska Obrochty, syna Bartusowego, który po sławnym Ojcu smyczek i „hyr“ na szerokie Podhale odziedziczył.

W połowie ubiegłego wieku, w 1850 roku urodził się w Polanach koło Kościelisk Bartus Obrochta. Jako mały chłopak grał na skrzypkach i brał je ze sobą na hale za owcami. Zjawił się raz u pewnego na hali ostatni zbojnik podhalański Wojtek Mateja; spodobała mu się gra malca i wziął go ze sobą w góry. Tam leżał na upłazach siołecznych i długo słuchał dziwnych melodyj, granych z zapalem przez maleńkiego Bartusia. Ale wkrótce Wojtka skuli w Kościeliskach „ziandary“ a Bartus musiał wracać do domu. Grał więc na weselach, a długo na nich tańczono; nieraz trzy dni i trzy noce. Ręka mdlała a smyczek z niej wypadał; znalazło się jednak lekarstwo w postaci kwaterek gorącej wódki, zakropionej drugą gorącego sadła. „Potem my syćka grali do samego rana!“ — mawiał po latach Bartus.

Przyjechał do Zakopanego Tytus Chałubiński; przez ośmnaście sezonów chodził z nim po Tatrach Obrochta ze swą orkiestrą.

Życie Bartusia było piękne i rozmaite: bronił w 1890 roku Morskiego Oka, za co zakazano mu przechodzenia na Węgry przez 12 lat; przez długi czas był w Warszawie z orkiestrą na sławnej panoramie tatrzańskej, wreszcie w celach propagandowych wyruszył na Górny Śląsk w czasie plebiscytu. W lecie 1924 zadziwiał Paryż swą muzyką na wystawie w polskim „pabiljonie“. Muzyki „prawdziwej“ słuchał chętnie a najwięcej lubił, gdy mu inż. St. Mierczyński grał preludjum i gawota ze suity Edur na skrzypce solo Bacha. Był raz na koncercie mistrza Barcewicza i ze wzruszeniem słuchał jak wielki skrzypek przegrywał jego „nuty“. A było ich wielkie mnóstwo. Dużo miał roboty z ich „złapaniem“ na wałki fonografu dyr. Juliusz Zborowski; cieszyli się ich pięknem: prof. Chybiński, St. Mierczyński i Karol Szymanowski — ludzie żartobliwie nazwani: „Pogotowiem Ratunkowem muzyki góralskiej“. Grał im starszerek długo, aż go śmierć zaskoczyła. Zmarł w 1925 roku przy drodze, pod starym smrekiem przy samiućkich Tatrach, tak, jak tego gorąco całe życie pragnął. Została po nim pamięć trwała... „Bartusiowe imię, nigdy nie zaginie...“ mówi stara śpiewka góralska.

Przyjaciele zmarłego „muzyki“ uczcili jego pamięć kamiennym nagrobkiem na nowym cmentarzu. Na odsłonięciu przemawiał: dyr. W. Krzeptowski i dyr. T. Malicki a delegaci Legjonu Śląskiego złożyli wieniec i srebrny krzyż zasługi, do szarf polskich przypięty. Syn Jasiiek i drugi Jasiiek, wnuk zagrał ojcu i dziadkowi żalobną rutę Janosikową — tak się zakończyła rzewna, skromna uroczystość.

Tak zakończył się „Tydzień“, urządzony przez Towarzystwo Tatrzańskie. Udział publiczności był duży, zainteresowanie ogromne, do czego głównie przyczyniła się oryginalność programu i niezmiernie cenna praca kilku ludzi na zawsze Tatrom oddanych.

J. Młodziejowski
Zakopane

*) Józef Ujejski: „Dzieje polskiego mesjanizmu“ — Lwów Ossolineum.

SPORT

Węgry - Polska 51:25

Międzynarodowe spotkanie lekkoatletyczne przegraliśmy po zacietej walce.

Wczoraj na stadionie w Królewskiej Hucie odbył się drugi z rzędu międzynarodowy mecz lekkoatletyczny Węgry - Polska, zakończony jak było do przewidzenia zwycięstwem Węgrów.

Zawodnicy polscy przegrali po zacietej walce ulegając Węgom niejednokrotnie o ułamki sekundy względnie centymetry. Z polskich zawodników zawiódł Kostrzewski, który zarówno na 400 m pł. jak i 800 m nie spełnił pokładanych w nim nadziei. O zainteresowaniu powyższymi zawodami świadczy obecność przeszło 7 tysięcy osób.

Wyniki techniczne są następujące: 400 m. pł.: 1. Nagy (W) 58.4 (rek. Węg.), 2. Hejjas (W), 3. Kostrzewski (P), 4. Mazowski (P); 1500 m.: 1. Kusociński (P) 4:02.6, 2. Petkiewicz (P) 4:02.8, 3. Govrik (W.), Kelen (W) odstąpił od biegu po 200 m.; skok w dal: 1. Balogh (W) 7.37 m., 2. Maegery (W) 7.27 m., 3. Nowak (P) 7.21 m., 4. Twardowski (P) 6.89 m.; kula: 1. dr. Darany (W) 15.02 m., 2. Horvath (W) 14.82 m., 3. Heljasz (P) 14.05 m., 4. Siedlecki (P) 13.31 m.; 400 m.: 1. Zsitivaj (W) 50 s., 2. Szalay (W) 50.4, 3. Biniakowski (P) 50.4, 4. Piechocki (P); skok w wyż: 1. Bodossy (W) 1.83 m., 2. Chmiel (P) 1.83 m., 3. Kesmarky (W) 1.83 m., 4. Twardowski (P) 1.64 m.; Chmiel ustanowił nowy rekord Polski, bijąc dawny Frszczyzna, 1.80 m. o 3 cm. W rozgrywce o pierwsze miejsce odpadł przy wysokości 1.85 m.

100 m.: po czterech falstartach po nieprawidłowym biegu wygrał Trojanowski II uzyskując czas 10.8. Węgry założyli protest, który uwzględniono i bieg skreślono z listy konkurencyj punktowanych. Oszczęp: 1. Szepes 61.40 m., 2. Mikrut (P) 59.16 m. (rek. Polski pobity o 111 m.), 3. Takacs (W) 55.45 m., 4. Żylka (P) 52.68 m.; 110 m. pł.: 1. Kovacs (W) 15.4, 2. Javor (W) 15.6, 3. Nowosielski (P) 15.6, 4. Twardowski (P); dysk: 1. Madarasz (W) 45.59 m., 2. Donogan (W) 45.40 m., 3. Heljasz (P) 43.04 m., 4. Siedlecki (P) 41.47 m.; 800 m.: 1. Zsitivaj (W) 1:57.8, 2. Lazar (W) 1:58.9, 3. Lesicki (P) 1:58.9, 4. Kostrzewski (P); 5000 m.: 1. Kusociński (P) 15:17.6, 2. Heve (W) 15:51, 3. Kelen (W) 15:53, 4. Strzałkowski (P); 4 x 200 m.: 1. Węgry 1:28, 2. Polska w składzie: Biniakowski, Twardowski, Piechocki, Trojanowski II 1:31.4 (nowy rek. Polski). (Tel. wł. - ek)

O mistrzostwo Polski

Antkowiakówna „Warta” i Kratochwiła zwyciężają w biegu pływackim - Wieczorek zwyciężają w pięcioboju.

Pięciobój panów o mistrzostwo Polski rozegrane w Bydgoszczy na torze regatowym w Brdziejcu, zgromadziły na starcie tylko 12 zawodników. Z powodu bardzo zimnej wody, bieg ukończyło tylko 4 zawodników i dwie zawodniczki. Ze specjalnym uznaniem podkreślić należy doskonały wynik młodej zawodniczki „Warty”, Antkowiakówny, która ukończyła bieg w doskonałym czasie i dobrej formie, ustanawiając nowy rekord Polski. Trasa biegu wynosiła 5000 mtr. I. Kratochwiła (AZS, War.) 1 g. 39:31.8, prowadząc od samego początku, 2. Nowicki (Legja - War.) 1 g. 44:16.8, 3. Lechowski (Legja - War.) 2 g. 41:08, 4. Antkowiakówna (Warta - Poznań) 2 g. 01:14.8 (rek. Polski pobity o 7 min.), 5. Ochlebergówna (Mehlerówna) (Hejjas - Bielsko), 6. Wierzbna (Bydg. Kl. S.). Antkowiakówna prowadziła od 200 mtr. Matuszewski (Warta) i Fabisz (W) wycofali się z powodu skurczu nogi po 1400 m., Antkowiak (W) po 2200 m. (Tel. wł. - ml.)

Długodystansowe mistrzostwa Polski rozegrane w Warszawie przyniosły następujące wyniki: 1. Wieczorek (3 p. sap. Wilno) 3442.60 p., 2. Lukhaus (Białystok) 3352.84 p., 3. Wojtkiewicz („A. Z. S.” Wilno) 3188.75 p., 4. Pławczyk („A. Z. S.” Warszawa). Wieczorek osiągnął następujące wyniki: w dal 6.67, oszczęp 47.18, 200 mtr. 24 sek., dysk 36.96, 1500 mtr. 4:58.8. Wieczorek wygrał skok w dal i dysk, Lukhaus oszczęp, a Wojtkiewicz 1500 mtr. Na 200 mtr. wszyscy trzej zawodnicy mieli jednakowy czas. Po tej konkurencji, punktacja ogólna o nagrodę Znajdowskiego przedstawia się następująco: 1. „Warta” Poznań 136 pkt., 2. „A. Z. S.” Warszawa 124 pkt.

Automobilizm

Garacciola wygrał w niedzielę wyścig górski Mont Ventoux w pobliżu Avignon. Zwycięzca przebył trasę 21.6 klm. o wzniesieniu około 1600 m. w rekordowym czasie 15:52 min. (przeciętna 84.383 klm.). (Tel. wł. - ap.)

Gry sportowe

Koszykówka: „Warta” - „AZS” 16:11 (6:0, 8:5, 12:8, 16:11). W zawodach o mistrzostwo okręgowe „Warta” mimo braku Niewodowskiej i Antkowiakówny odniosła zasłużone zwycięstwo, górując nad przeciwnikiem zwłaszcza zgraniem i rzutami do kosza. Punkty dla „Warty” zdobyli: J. Kryżanka 8, P. Kryżanka 6, S. Kryżanka 2, dla „AZS” Sommerówna 5, Biegańska 4, Bobrowska 2. W obronie „Warty” wybiła się Chudzicka, Tamsamem „War-

ta” zdobyła mistrzostwo okręgowe, zdobywając 4 pkt. i stosunek koszy 16:11. Sędzia p. por. Łapiński. (ig)

Hokej na trawie

„Lechia” i „Warta” 3:0 (0:0). Spotkanie z cyklu o mistrzostwo Polski rozegrane w niedzielę przyniosło zwycięstwo „Lechii”, która zdołała je przechylić na swoją stronę dopiero w 2 połowie. Bramki zdobyli Kadłubowski i Paczkowski Sobiesław, sędziowali pp. Dembiński i Golembowski.

Lekka atletyka

„Sokół” Poznań - „Sokół” Bydgoszcz 63:71 pkt. W niedzielę odbyło się spotkanie powyższych zespołów w Bydgoszczy. W poszczególnych konkurencjach wyniki były następujące: 100 m.: 1. Bzdawski (B) 11.3, 2. Wicherek (B) 11.6, 3. Adamkiewicz (P); 400 m.: 1. Kruszona (B) 55.8, 2. Kupś (P), 3. Muszyński (P); 1500 m.: 1. Jakubowski (P), 2. Muszyński (P), 3. Tobolewski (B); 5000 m.: 1. Jakubowski (P) 16:53.2, 2. Bartkowiak (P), 3. Drozdziak (B); 110 m. pł.: 1. Tobolewski (B) 19 sek., 2. Hildebrand (B) 19.8, 3. Zmudzkiński 20.7; oszczęp: 1. Mikrut Wł. (B) 56.13, 2. Góralewski (P) 46.03, 3. Wasiak (B) 44.20; dysk: 1. Drzymcowski (P) 34.99, 2. Majtkowski (B) 33.85, 3. Pawlewski (B) 33.37; 4 x 100 m.: 1. Bydgoszcz w składzie: Kruszona, Bzdawski, Polcyn i Wicherek w czasie 47.7, 2. Poznań; olimpijska: 1. Bydgoszcz 3:48.2, 2. Poznań; skok w wyż: 1. Drzymcowski (P) 1.76, 2. Majtkowski (B) 1.62, 3. Zmudzkiński (P) 1.62; w dal: 1. Bzdawski (B) 6.10, 2. Góralewski (P) 5.96, 3. Kupś (P) 5.82; o tyczce: 1. Majtkowski (P) 3.30, 2. Okiewicz (P) 3.00, 3. Wł. Mikrut (B) 2.90, 4. Kubiak (P) 2.90; kula: 1. Drzymcowski (P) 11.65, 2. Pawlewski (B) 11.26, 3. Majtkowski (B) 11.10. (Tel. wł. - ml.)

Niemcy - Anglia 7½-4½ zwycięstw. Wyniki poszczególnych były następujące: 4 x 100 m.: 1. Niemcy 41.1, 2. Anglia 41.8; 4 x 400 m.: 1. Anglia 3:15, 2. Niemcy 3:15; 4 x 800 m.: 1. Niemcy 7:45:8, 2. Anglia 7:46.4; 4 x 110 m. pł.: 1. Niemcy 59.2, 2. Anglia 59.9; sztafeta olimp.: 1. Anglia 3:27, 2. Niemcy 3:27; 4 x 1500 m.: 1. Anglia 15:55.6, 2. Niemcy 16:06; skok w wyż: wszyscy zawodnicy przeskoczyli 1.87 m.; skok w dal: 1. Koecherman (N) 7.20 m.; skok o tyczce: Mueller (N) 3.80 m.; dysk: Hirschfeld (N) 45.85 m.; kula: Hirschfeld 15.63 m.; 5000 m. (zespołowe): 1. Anglia (Evensen) 14:54.8.

Pięściarstwo

Zawody eliminacyjne przed meczem Poznań - Śląsk odbyły się w sobotę w hali na stadionie „Osrodek”. W wadze muszej Misiorny (HCP) pokonał Kucharzewskiego (W) a w wadze koguciej lepszy technicznie Wolniakowski (W) pokonał surowego Czerniaka (HCP). Następnie rozegrano szereg walk towarzyskich, które przyniosły następujące wyniki: w piórk.: Kamsol (W) pokonał na pkt. Wolniakowskiego II (W), Kandulski (W) Owezarzaka (S); musza: Chruściński (W) zwyciężył na pkt. kolegę klubowego Cendlaka; Łęcki I (W), lekka, wygrała na pkt. z Rękowskim (S); półsr.: Kajnar (W); kog. pokonał na pkt. Wolnego (S) w piórk.; Polus (W) kog. wygrał z Wojewodą II (HCP) piór. Sipiński piór. pokonał na punkty Wojewodę I lekka. W wadze średniej Majchrzycki (W) pokonał Szwabkę (HCP) a Forlański II półsr. zasłużył również na punkty Anioła I lekka. Spotkanie eliminacyjne w wadze półciężkiej między Hoffmanem (HCP) i Zielnińskim (Goplania) nie odbyło się. Sędziował w ringu p. por. Łapiński, na punkty pp.: Iwański i Kubik (Inowrocław). Widzów 400, organizacja dobra.

Reprezentację Poznania na spotkanie ze Śląskiem zestawiono jak następuje: (od wagi muszej): Misiorny, Wolniakowski, Sipiński, Anioła, Arski, Majchrzycki, Wiśniewski i Tomaszewski.

Piłka nożna

Niedzielne spotkania ligowe. Poznań. „Warta” - „Cracovia” 7:1 (2:0). Wynik jest nielada niespodzianką, lecz stwierdzić należy, że „Warta” w zupełności zasłużyła na tak wysokie zwycięstwo.

Spotkań podobnych niedzielnemu, nie widzi się często. Patrząc na gołą wymowę cyfr wyniku, można przypuścić, że mecz musiał mieć chyba bardzo jednostronny przebieg, urozmaicony strzelaniem bramek, prosto walce - i to zwycięstwa - tria obronnego, z sunącym jak lawina, napadem przeciwnika. Tak jednak nie było.

Nie będziemy się tym razem zajmowali schematycznym opisem meczu, raczej należy zastanowić się nad grą obu drużyn. Zarówno „Cracovia” jak i „Warta” należą do zespołów, którym piękno gry leży przedewszystkiem „na sercu”. Ci dwaj starzy rywale byli zawsze przedstawicielami polskiego piłkarstwa, jeśli chodzi o technikę i wyszkolenie. Dlatego też od lat spotkania tych drużyn były atrakcyjnymi zarówno w Krakowie jak i w Poznaniu. Ostatnie lata notują przewagę „Warty” nad „Cracovią”, a niedzielne spotkanie było ukoronowaniem tego.

Styl „Cracovii” nie uległ zmianie, choć szeregi jej złożone są z młodego i bardzo obiecującego narybku. Szybkość, przyziemne podania gra głową i ofiarna walka o piłkę - oto tradycyjne zalety krakowian. Zobaczyliśmy je, podobnie jak dawniej. Cóż, kiedy zalety te nie wystarczyły na „Wartę”, która zademonstrowała to samo, tylko w znacznie lepszym stylu. Wszystkie linje „zielonych” były lepsze od linij „Czerwonych”. Dlatego też „Warta” musiała wygrać, a zwycięstwo jej wypa-

dio imponująco. Taki mecz, taka gra i wola zwycięstwa muszą przysparzać zwolenników „Warcie”, z drugiej zaś strony pozwalają przypuszczać, że poznaniacy w tej formie mogliby śmiało sięgać po tytuł mistrza. Narazie odczekajmy spokojnie końca.

Spotkanie było niezmiernie ciekawe, pełne emocji, sytuacji podbramkowych i pięknych posunięć w polu. Pierwsza połowa mijła pod znakiem lekkiej przewagi „Warty”, uwidocznionej cyfrowo dwoma bramkami, strzelonymi przez Szerfke II (pierwsza „główka” po rogu bitym przez Andrzejewskiego w 14 min., druga z podania Knioty). Druga połowa notuje bezapelacyjną przewagę „Warty”, tak, że „Cracovia” inicjuje tylko wypadki, groźne zresztą, jak np. dwa przeboje Kubińskiego i dwa strzały Mitusińskiego w słupek i poprzeczkę. One też przyniosły w 10 min. jedyny punkt. Bramki dla „Warty” padły następująco: 1 min. Szerfke II, 5 min. Kniota, 20 min. Szerfke II, 33 min. Kniota i 42 min. Andrzejewski. Bramki Radziejewskiego w 15 min. sędzia nie uznał.

„Cracovia” grała ofiarnie, lecz ostro. Wyróżnił się przedewszystkiem bramkarz Otfinowski, który bronit wspaniale i uchronił swą drużynę od dwucyfrowej porażki. „Warta” grała bardzo dobrze. Atak kombinował składnie, strzelał dużo i parł ciągle naprzód. Szerfke II nareszcie pokazał co umie. Oby tak zawsze było. Pomoc - to mur. Sroka - Wojciechowski i Przykucki zaszachowali „Cracovię” kompletnie, a jeśli coś przepuścili, to likwidowała to obrona Śmiglak - Szerfke I lub Fontowicz. Śmiglak zbierał zasłużone oklaski. Sędziował p. Marczewski, mało ruchliwy, wobec czego nie zauważył wielu faułów. Publiczności około 5000 osób. (a)

Kraków. „Wisła” - „Polonia” 3:0 (3:0). Spotkanie drużyny warszawskiej z „Wisłą” nie wzbudziło mimo pięknej pogody zainteresowania jakie zazwyczaj towarzyszyło tym zawodom. Obie drużyny grały bardzo ładnie zwłaszcza „Polonia” u której wyróżnił się atak, mimo braku Pazurka i Malika. W „Wisłę” poszczególni gracze jak Kisieliński i Rejman wykazali spadek formy, doskonale był natomiast Balcer oraz tyły. Bramki padły dość przypadkowo w 4 min. ze strzału Artura z podania Rejmana, w 30 min. drugą bramkę zdobywa z przeboju Balcer, trzecią wreszcie uzyskał Rejman. Sędziował p. Wardęszkiewicz, widzów 2500. (Tel. wł. - ks.)

Warszawa. „Legja” - „L. K. S.” 6:0 (3:0). Po „LKS” - sędząc ogólnie z ostatnich wyników, publiczność spodziewała się znacznie więcej, to też spotkanie ją prawdziwie rozczarowało. Drużyna Łódzka grała bardzo słabo, zwłaszcza w pomocy i ataku. Podobno był to najsłabszy w tym roku mecz Łódzian. Bramki dla „Legji” strzelili Nawrot 3., Przędziński 2 i Ciszewski 1. Sędziował p. Grabowski. Publiczności około 5000. (Tel. wł. - ts.)

Lwów. „Garbarnia” i „Czarni” 4:0 (1:0). Zasłużone zwycięstwo odnieśli goście, którzy byli drużyną bezwzględnie lepszą. Bramki dla „Garbarni” strzelili Smoczek i Riesner po dwie. Sędziował p. Jarosz, widzów 3000 osób.

Tabela rozgrywek przedstawia się następująco (w nawiasach podajemy ilość gier i stosunek bramek): 1. „Wisła” 20 p. (15,41:20); 2. „Garbarnia” 19 p. (14,30:10); 3. „Warta” 18 p. (13,42:20); 4. „Legja” 18 p. (14,39:21); 5. „Pogoń” 18 p. (14,29:24); 6. „Ruch” 14 p. (13,36:37); 7. „Polonia” 13 p. (14,23:29); 8. „L. K. S.” 12 p. (15,27:34); 9. „Cracovia” 11 p. (14,22:37); 10. „Warszawianka” 10 p. (14,30:40); 11. „Czarni” 9 p. (14,18:36); 12. „Lechia” 8 p. (15,24:44).

O wejście do ligi Toruń. „Legja” Poznań - „Gryf” Toruń 5:2 (3:0). Zasłużone zwycięstwo gości, którzy górowali nad „Gryfem” w każdej fazie gry. Byli oni bezwzględnie drużyną lepszą, grając doskonale technicznie przy wielkiej szybkości i doskonałym starcie do piłki. Bramki strzelili: Chmielewski i Zaremba po jednej, oraz Mazgaj 3. Sędziował p. Walczak z Warszawy. (Tel. wł. - wd.)

Łódź. „LTSG” - „Skra” 5:2 (2:0). Goście nie zasługiwali na tak wysokie porażkę, dorównując często gospodarzom. Nie umieli jednak strzelać. „LTSG” grało zbyt brutalnie, tak że jeden z gości przed zakończeniem meczu musiał wskutek kontuzji opuścić boisko. Bramki dla „LTSG” strzelili Królík dwie, Fransman dwie i Vogt jedną. Sędziował p. Andrzejak. (Tel. wł. - wk.)

Kraków. „Radomskie Kolo Sportowe” - „Podgórze” 1:0 (1:0). Gra prowadzona na niskim poziomie przyniosła niespodziewane zwycięstwo Radomskiemu K. S. „Podgórze” grało słabiej niż zwykle. (Tel. - ks.)

O mistrz. poznańskiego okr. „Sokoła”: „Sokół” Staroleka - „Sokół” Jeżyce 3:1 (2:1), „Sokół” Śródka - „Sokół” Czerwonak 19:0.

Do klasy B ŁZOPN spadają definitywnie „Burza” i „Kaliski Klub Sportowy”.

O wejście do kl. A P. Z. O. P. N. „R. K. S.” i „Polonia” 3:0 (2:0). Zasłużone zwycięstwo „R. K. S.” na własnym boisku. Bramki zdobył środkowy napastnik, sędziował n. Rosala.

oczenie to nie zostało przez sędziego właściwym czasie skorygowane. Dopiero po meczu spostrzegli się działacze „Warszawianki”, że jest powód do protestu przeciwko przegranym zawodom, i dziwnym sposobem sędzia owego spotkania p. Frank z Wilna - notabene były członek zainteresowanego towarzystwa - również po meczu doszedł do przekonania, że popełnił kardynalny błąd, przynajmniej do niego przed członkami zarządu „Warszawianki”.

Abstrahując od tego, iż błędy sędziego jak nieprzepisowe wykonanie rzutu karnego, bramka zdobyta ręką lub ze spalnego itd. winny przez arbitra być naprawione przed rozpoczęciem dalszego toku gry naskutek zwrócenia mu uwagi ze strony neutralnych sędziów linjowych, należy podkreślić z całym naciskiem, iż przepisy gry w piłkę nożną wyraźnie zabraniają sędziemu kwestjonowania swoich rozstrzygnięć po ukończeniu zawodów! Mimo to Wydział Gier Ligi naskutek opinji P. K. S. uważał za możliwe zawody te unieważnić.

Podkreślić należy z całym naciskiem, iż zaistniał bardzo niebezpieczny precedens, że sędziowie mogą po meczu przyznawać się do popełnionych lub niepopelnionych błędów, i Wydział Gier będą mogły unieważniać spotkania, co jest wręcz sprzeczne z duchem sportu piłkarskiego. Przepisy gry w piłkę nożną, przewidując bowiem ułomność ludzką, dopuszczają korygowanie błędów przez sędziego natychmiast po zaistnieniu danego przeoczenia, nigdy zaś po ukończonych zawodach.

Jak się dowiadujemy, odwołała się „Warta” od uchwały Wydziału Gier do Zarządu Ligi, który winien ten bardzo ciekawy i ważny wypadek zbadać gruntownie, pamiętając o tem, że rozstrzygnięcie jego będzie miało zasadnicze znaczenie na przyszłość.

Pływanie

Mistrzostwo okręgowe piłki wodnej kl. B. przyniosło w drugim dniu następujące wyniki:

„A. Z. S.” i „H. C. P. II.” 3:0 (1:0). A. Z. S. grający w komplecie poprawił się znacznie w stosunku do piątkowej gry. Bramki uzyskali: Niesiołowski, Kasprzak i Micuta. „Unja II” i „Warta II” 6:0. Bezapelacyjna przewaga zwycięzców, którzy górowali we wszystkich linjach, przyczem grano tylko jedną połowę, gdyż „Warta” po przerwie do gry nie stanęła.

„Sokół” i „A. Z. S.” 2:1 (2:0). Druga połowa meczu rozegrana w niedzielę dała wynik 1:0 dla „A. Z. S.” wobec czego ostatecznie wygrywa „Sokół”. (wz)

Mistrzostwa Europy. Ostatnie wyniki turnieju parzystego są następujące: skoki pań: 1. Epply (An) 34.28 p., 2. Sioguet (Szwecja) 33.62, 3. Flarer (Fr) 32.94, 4. Le-normand (Fr) 30.82, 5. Klausówna (Polska) 29.89. Skoki wieżowe panów: 1. Staudinger (Austria) 111.82 p., 2. Neumann (N), 3. Riebschlaeger (N); 200 m klas. panów: 1. Reingold (Finlandja) 2:52.2, 2. Wittenberg 2:52.3, 3. Sietas (N) 2:55; 400 m dow. pań: 1. Braun (Hol) 5:42 (nowy rekord europejski), 2. Cooper (An) 5:54, 3. Godard (Fr); 1500 m.: 1. Hallassy (W) 20:49, 2. Pirentin (Wł) 20:50.6, 3. Costelli (Wł) 21.09, 4. Taxis (Fr).

Spotkanie w piłkę wodną przyniosło następujące wyniki: Niemcy - Szwecja 4:2 (1:0), Austria - Czechosłowacja 3:2 (0:1), Francja - Belgja 4:2 (1:1). Tabela tegorocznego turnieju o mistrzostwo Europy przedstawia się następująco: 1. Węgry 11 p. 52:6 bramek, 2. Niemcy 10 p. 21:9, 3. Austria 6 p. 8:16, 4. Belgja 5 p. 6:26, 5. Czechosłowacja 4 p. 10:17, 6. Francja 3 p. 12:28, 7. Szwecja 3 p. 12:28.

Ostateczna punktacja mistrzostw Europy przedstawia się następująco: 1. Węgry 101 p., 2. Niemcy 87 p., 3. Francja 34 p., 4. Włochy 29 p., 5. Austria 21 p., 6. Szwecja 11 p., 7. Czechosłowacja 10 p., 8. Belgja 2 p. (Tel. wł. - ts.)

Różne

Turystyczny bieg kajaków zorganizowany przez Pozn. Okręg „SMP” na trasie Poznań - Puszczykowo - Poznań, zgromadził na starcie 50 osad. Wyniki przedstawia się następująco: jedyński - 1. Zöllner Walerjan - (Wilki Morskie) 1 g. 27, 2. Kulczak Tadeusz - (1 Pozn. Klub Kajaków) 1:27, 3. Wygocki Teodor - (SMP św. Wojciech) 1:28, 4. Nowak - (SMP św. Wojciech) 1:28, 5. Drygas - (SMP św. Wojciech) 1:28. W dwójkach: 1. Zielke - Porankiewicz - (Wilki Morskie) 1 g. 20.5, 2. Bracia Szczygliscy - (SMP św. Wojciech) 1:24, 4. Gembski - Robiński - (Wilki Morskie) 1:24.5, 5. Szymański - Woźniak - (Zast. Żegl. II Druż. Harc.) 1:25. Nagrodę wędrowną firmy W. Płonka zdobyła osada b-ci Szczygliwskich.

Tennis

Mistrzostwa Polski we Lwowie, wskutek niepogody w niedzielę nie ukończono. W grze pojedynczej panów, Witmann pokonał J. Stolarowa 4:6, 8:6, 6:3, i walczy w półfinale z Tłoczyńskim. W drugim półfinale spotykają się M. Stolarow i Hebda. W grach poj. pań, Jędrzejowska po pokonaniu w półfinale Rudowskiej, spotyka się w finale ze zwyciężczynią drugiego półfinału Dubieńska - Volkmerówna. W finale gier podw. pań walczą Jędrzejowska i Dubieńska - Volkmerówna i Rudowska, w podw. panów Andrzejewski i Libling - M. i J. Stolarow. W finale gier mieszanych: Pozowska i Horain walczą ze zwyciężcami spotkania Wefeszowska i Hebda - Dubieńska i Tłoczyński. (Tel. wł. - ek)

Duchowieństwo we Francji

(KAP.) W dniach 27—30 z. m. w Paray-le-Monial odbywał się kongres w sprawie powołań do stanu duchownego we Francji. Z okazji tego kongresu „Osservatore Romano” wystąpił z artykułem, w którym zastanawia się nad ważnym problemem niedostatecznej liczby duchowieństwa we Francji i małym stosunkowo napływem nowych sił. Bez wątpienia wielką rolę odgrywa tu katastroficzne wyludnienie Francji i wymieranie niektórych prowincji.

Ilość święceń kapłańskich, udzielonych w latach 1900—1930 jest o 13 tysięcy niższa, aniżeli zgonów wśród kapłanów w tym czasie, t. j., że przeciętnie 400 kapłanów rocznie nie mogło być w tym okresie zastąpionych przez nowe siły. Nic dziwnego przeto, że na 87 diecezji we Francji, tylko jedna (Lille) wykazuje przyrost 451 kapłanów (w porównaniu z r. 1900), osiem diecezji posiada stan mniej więcej bez zmian natomiast wszystkie pozostałe wykazują znaczne obniżenie liczby duchowieństwa.

Właściwym powodem spadku liczby duchowieństwa we Francji jest laicyzacja urzędowa. Laicyzacja ta ogłoszona była, jak wiadomo, w r. 1880 i już od r. 1885 rozpoczyna się spadek liczby studentów, wstępujących do seminarjów duchownych. Jednak wtedy jeszcze, aż do r. 1888, przeciętna ilość święceń kapłańskich, udzielanych co roku, wynosiła 7100. W roku 1886 personel szkolny został całkowicie świecki, w roku zaś 1889 następuje ogłoszenie o powoływaniu do wojska seminarzystów na jeden rok. I oto w r. 1893 notuje się już tylko 1200 święceń. Następuje potem zakaz nauczania, nawet prywatnego przez duchowieństwo, przedłużenie służby wojskowej do dwóch lat, wreszcie w r. 1905 rozdział Kościoła od państwa. Nędza staje się przywilejem stanu duchownego i tylko wyjątkowo gorliwe i pobożne elementy decydują się na wstąpienie do seminarjum duchownego. W roku 1914 liczba święceń wynosi już zaledwie 700; w czasie wojny święcenia właściwie udzielane nie były, gdyż wszyscy alumnii znaleźli się w wojsku i silnie tam zostali zdziesiątkowani. Pierwsze lata po wojnie wykazały dość znaczny przyrost święceń.

Ostatni rok 1930 wykazał 800 święceń. Stan powyższy spowodował, że obecnie aż 34 proc. duchowieństwa francuskiego liczy ponad lat 50, a całe ono jest ponad siły przeciążone pracą.

Wobec powyższych faktów, powstała konieczność jak najsilniejszej reakcji ze strony społeczeństwa katolickiego, a zadaniem obecnego kongresu jest wskazać szczytność, piękno i nieodzowność powołania kapłańskiego i apostołskiego.

Nieostrożni i roztargnieni dyplomaci

W ubiegłym tygodniu zdarzyły się aż trzy wypadki okradzenia dyptomatów. Jeden wypadek miał miejsce w Stanach Zjedn., dwa inne w Europie. Jeden z dyptomatów jechał właśnie leczyć finanse niemieckie... i okradzione go z jego własnych finansów w wagonie sypialnym, drugi „zapomniał” nagle na ulicy teczkę z dokumentami, a trzeciego okradziono na ziemi amerykańskiej z klejnotów małżonki.

Nie są to pierwsze tego rodzaju wypadki. W r. 1928 nowomianowany poseł niemiecki w Belgradzie, dr. Koerster, zgubił w czasie podróży swe listy uwierzytelniające, oraz wszystkie ubrania, łącznie z paradnym mundurem poselskim. Musiał potem depeszować coplej do Berlina po przysłanie nowych egzemplarzy dokumentów, a w Belgradzie złożył pierwszą wizytę ministrowi spraw zagranicznych w krótkich sportowych spodniach.

Rodak dr. Koerstera, niemiecki ambasador w Waszyngtonie, dopiero po przyjeździe do New - Yorku przypomniał sobie, iż listy uwierzytelniające... zostawił po tamtej stronie oceanu. Był to zaiste rekord roztargnienia i dotychczas żadnemu z dyptomatów nie udało się go pobiec bardziej sensacyjnym zapomnieniem.

Zamiłowania murzynów do perfum

Rząd kolonii francuskiej Senegambji, pragnąc przeciwdziałać nadmiernemu spożyciu alkoholu przez swych czarnych obywateli, podwyższył bardzo znacznie cło wewozowe od wszelkich napojów o wartości alkoholu ponad 25 procent. Istotnie też ilości napojów alkoholowych, wprowadzanych do Senegambji znacznie się zmniejszyły, lecz mimo to spożytkano często pijanych murzynów. Zrazu nie umiano sobie wytłumaczyć tego zjawiska, aż wreszcie pewien urzędnik celny zwrócił uwagę na niezwykle wielkie ilości perfum, jakie od pewnego czasu nadchodziły do Senegambji. Dochodzenia wykazały, że murzyni upijali się namiętnie perfumami, które jak wiadomo, zawierają bardzo znaczny odsetek alkoholu. Wykazało się przy tem, że przemysł kosmetyczny w Francji poznał się szybko na zamiłowaniu czarnych do „wewnętrznych” używania perfum, i począł dla nich fabrykować specjalne gatunki, które zawierały 70 do 90 procent alkoholu a za to mniej pachnieli.

Pomysł upijania się perfumami i wodą kolońską nie jest zresztą wynalazkiem

murzyńskim. W Ameryce, w kraju prohibicji, gdzie sprzedaż alkoholu jest zakazana, używanie wewnętrzne perfum i t. p. bynajmniej nie należy do rzadkości.

W I P.

Ostrygi amerykańskie skazane na zagładę

Wieść pełną trwogi pod adresem wszystkich smakoszy Stanów Zjednoczonych, ogłasza jeden z organów prasowych Nowego Jorku: Ostrygom amerykańskim, o wym wielkim, tłustym ostrygom, spożywanym w olbrzymich ilościach przez obywateli gwiazdzistej Rzeczypospolitej, przyprowadzonym na najrozmaitsze sposoby — od zupy aż do „cocktailu” — grozi bezwzględna zagłada.

Wiadomość ta polega na prawdzie. Smaczne mięczaki, których Atlantyk dostarczał w takiej obfitości, stają się z dnia na dzień rzadsze. Mimo ich naturalnego bogactwa, wylęganie ostryg na brzegach Stanów Zjednoczonych były wyzyskiwane w dziki wprost sposób. Polawiacze ich nie wahają się nawet wybierać sztuk bardzo młodych, które nie osiągnęły jeszcze tak zw. „wieku handlowego”. Sprzedaż zaś tych mięczaków na tysiące tonn utrudniała znacznie kontrolę ze strony władz sanitarnych.

Zagładzie tej starano się zapobiec, ograniczając a nawet zabraniając prawa łowienia w pewnych okolicach wybrzeża, lub też stosowaniem sztucznej hodowli ostryg. Według sprawozdania państwowego urzędu rybołówstwa, środki te jednak nie odpowiadają nawet w przybliżeniu celowi. W niespełna 10 lat, produkcja ostryg w Stanach Zjednoczonych zmniejszyła się o blisko połowę. Za kilkanaście lat — zdaniem prasy nowojorskiej — ostrygi amerykańskie pozostaną już jedynie wspomnieniem.

S. F.

Japonja — krajem milionerów

Krajem, liczącym największą ilość milionerów jest bezspornie Japonja. Według statystyki ogłoszonej ostatnio przez japońskie ministerstwo skarbu, w kraju mikada zamieszkuje 3200 osób, których majątek osobisty przekracza milion „jenów”, czyli 5 milionów złotych. Wśród nich ponad 80 posiadają majątek, przekraczający 150 milionów złotych. Baron Iwasaki Hisaya na przykład, był dyrektorem wielkiego koncernu przemysłowego, jest oszacowany na 3 miliardy złotych. Za nim — wspominając tylko o większych bogaczach — idą kolejno: Nezu Kakiro, z jednym miljar-dem, Hattori Kintaro, wielki jubiler w Ginza, 900 milionów, baron Zenemon, bankier w Osaka, 800 milionów. Ostatnim w tym spisie jest finansista Ohaski Shintaro w Tokio, który posiada „tylko” 260 milionów.

Jak widać, i w dziedzinie bogactw, Japonja jest groźnym konkurentem Ameryki.

S. F.

Dziwolągi amerykańskie

Stany Zjednoczone Ameryki Północnej posiadają moc rozmaitych dziwolągów, które ostały się po dziś dzień w ich prądawstwie. Każdy ze stanów broni pieczołowicie swe własne curiosa, rywalizując w tym kierunku ze swymi bliższymi sąsiadami.

A więc w stanie Georgji grozi więzienie każdej dziewczynie, za samą propozycję małżeństwa, uczynioną przez nią mężczyźnie. W Stanach Mississippi i Oklahoma karkarani są więzieniami funkcjonariusze kolejowi, wzbraniający się udzielenia publiczności wszelkich informacji drogą telefoniczną.

W jednym ze stanów południowych prawo zakazuje dawania i przyjmowania napiwków. W Kalifornji i w Nevada egzystuje przepis prawny, głoścący, iż ścierki do kurzu muszą być wygotowane w gorącej wodzie.

W dwudziestu jeden Stanach określa prawo długość i szerokość prześcieradeł hotelowych, a w jednym z nich przepis ten rozciąga się również i na ręczniki. W Nowym Jorku wzbronione jest trzymanie w piekarniach kotów, w Pensylwanji wprost przeciwnie: piekarze są obowiązani do chowania kotów w warsztatach pracy.

W niektórych ze stanów obywatelom nie wolno opuszczać swych miast w niedzielę, uważane to jest bowiem za pogwałcenie odpoczynku świątecznego. 14 stanów wzbrania prawnie używania aeroplanów.

Waszyngton nie zezwala na kierowanie autem jedną ręką i równocześnie obejmowanie kogoś drugą z rąk. W Colorado wolno jest tylko naraz zerwać każdemu po 25 polnych kwiatków, a w Massachusetts karany jest 50 dolarami grzywny każdy, kto by się odważył na zerwanie gałązki, konwalji, a gdyby wykroczenie tego rodzaju nastąpiło w nocy, pachnie wówczas ta gałązka konwalij 100 dolarami kary.

KRONIKA SZKOLNA

Rok szkolny w Państw. Gimnazjum im. Bergera w Poznaniu rozpoczyna się z dniem 1 września 1931 r. Uczniowie tego zakładu zbiorą się w tym dniu o godz. 8.45 na dziedzińcu szkolnym. zw 10 724/a

Szkoła Przygotowawcza im. Marji Bronnsford przy ul. Ogrodowej 12 rozpoczyna nowy rok szkolny dn. 2-go września, w środę. Zbiórka IV. i III. klasy w szkole, o godz. 8.30 — II. i I. kl. o godz. 11-ej. Filja na Solaczu, Mazowiecka 61: dnia 3 września, w czwartek nabożeństwo w kościele parafjalnym, o godz. 8.30, następnie w szkole podyktowanie planu. zw 10 742/3

Zapisy na członków wspierających T. C. L. przyjmują wszystkie redakcje miejscowych pism. Biura Zarządu T. C. L. znajdują się przy ul. Ratajczaka 16, tel. 10-50, gdzie przyjmuje się zapisy na członków.

W niedzielę, dnia 30 sierpnia 1931 r., o godzinie 11 przed południem, zasnęła w Bogu, opatrzona św. Sakramentami, po długich cierpieniach, nasza najdroższa matka, siostra, teściowa i babcia, ś. p.

z Piotrowskich

Agata Sworowska

przeżywszy lat 71. Pogrzeb odbędzie się w środę, dnia 2 września, o godz. 5, z domu żałoby przy ul. Wierzbicice 32, na cmentarzu Bożego Ciała. Msza św. za duszę drogiej Zmarłej odprawi się w czwartek, 3 września, o godz. 8 rano, w kościele Zmartwychwstańców na Wildzie.

W ciężkim smutku pogrążona
rodzina.

Pw 7 044-35.11

W niedzielę, dnia 30 sierpnia 1931 r., o godz. 7, zasnął w Bogu, opatrzony Sakramentami św., po krótkich cierpieniach, nasz najdroższy ojciec, dziadek i pradziadek, ś. p.

Teofil Grabowski

najstarszy mistrz lakierniczy w Poznaniu
były fabrykant powozów

przeżywszy lat 85. Pogrzeb odbędzie się w środę, 2. 9., o godz. 4.30 z domu żałoby, ul. Dąbrowskiego 47, o czym zawiadamiają

z w 10 735
stroskani
córka i syn.
Poznań, Kórnik, Berlin, Homburg.

W sobotę, dnia 29 sierpnia 1931 r., o godz. 17.25, zasnęła w Bogu, opatrzona Sakramentami św., po długich, ciężkich cierpieniach, nasza najdroższa matka, teściowa, babka i prababka, ś. p.

z Cierzniaków

Katarzyna Szymańska

Pogrzeb odbędzie się we wtorek, dnia 1 września, o godz. 4.30 po poł. z kostnicy starego cmentarza Garnizonowego na stary cmentarz św. Wojciecha. Msza św. żałobna w środę, 2 września, o godz. 8 rano, w kościele św. Wojciecha.

W ciężkim smutku pogrążona
rodzina.

Poznań, Toruń, Gniezno, zw 10 731

Dnia 27 sierpnia 1931 r., zmarł w Krakowie po krótkich, lecz ciężkich cierpieniach, nasz kochany mąż, syn i brat, ś. p.

Ludwik Kahl

O czym donoszą strapieni

żona, matka, rodzeństwo.

Pogrzeb odbędzie się w Krakowie, dnia 31 sierpnia, o godz. 5.30.

Poznań, Kraków, Leszno.

zw 10 728

Restauracja „**APOLLO**” Dancing
Kabaret — Bar amerykański

Otwarcie Kabaretu
we wtorek, dnia 1-go września 1931 r.

WYSTĘPY SIŁ ARTYSTYCZNYCH krajowych i zagranicznych.
Orkiestra pod batutą kapelm. LASOCKIEGO.

Ceny niskie! Uwaga! „**ŚNIADALNIA**” Uwaga!
Wstęp wolny!

wejście w Pasażu z ogrodu — otwarta do 11-tej w nocy!
Ceny bardzo niskie! Cz. Cichowicz.

Na nowy rok szkolny
polecam w wielkim wyborze

Fartuchy szkolne alpakowe i satynowe w 3 fasonach.
Berety i czapeczki — Pończochy, rękawiczki
Ubranka i sweterki włóczkowe — Bieliznę
Koszulki i spodenki do gimnastyki.
Wzory do robót ręcznych — Włóczki.

Stanisław SCHULZ
Specjalny Magazyn Artykułów Krótkich i Galant.
Poznań, Stary Rynek 80/82.
Pw 7 047-35.17

Na nowy rok szkolny!

Bieliznę dla dziewcząt i chłopców
Trykoty dla dziewcząt i chłopców
Pończochy i skarpetki do kolan — dla dziewcząt i chłopców
Berety krajowe i czeskie
Ubranka dziane — Sweterki — Kamizelki
Rękawiczki — Chusteczki do nosa
Fartuchy szkolne alpagowe i satynowe we wszystkich wielkościach
Do gimnastyki przepisane koszulki i pantalony oraz komplety szwedzkie.
Podręczniki, wzory oraz wszelkie przybory do robót ręcznych — Włóczki wełniane na wszelkie cele — Bawełniczki D. M. C. i inne
poleca w wielkim wyborze i po tanich cenach

KAŁAMAJSKI
POZNAŃ TORUN
Pw 6 940-34.91

Powróciłem
Dr. K. Nowakowski
Chirurg naczelny szpitala miejskiego
Docent Uniw. Pozn. dw 925

Powróciłem
Dr. med. Jan Raczyński
spec. chorób wewnętrznych.
zw 10 695

Wróciłem
Dr. med. A. Leja
zw 10 759

Wróciłem
Dr. Stanisław Tuszewski
lekarz specjalista chorób wewnętrznych.
Przyjmuje od 11-1 w Szpitalu SS. Elżbietank, ul. Łąkowa.
Pw 7 045-56,365

Wróciłem!
Dr. G. Weise
lekarz i akuszer
Poznań, ul. Jasna 19 II (Kaponiera)
Godziny przyjęć: 10-12, 16-18.
Telefon 60-02 (w nocy i niedziele 70-22)

Udzielam lekcji
nowoczesną metodą dw 928
H. Zellnerówna
pianistka i dypl. naucz. muzyki
plac Wolności 18 od 10-12, 3-6

Truskawiec-Zdrój
zakład zdrojowo-kąpielowy i stacja klimatyczna (województwo łwowskie)
ze słynną „NAFTUSIĄ”
!! otwarty cały rok !!
Sesun jesienny: wrzesień-październik.
Przysłowiowa piękna jesień — idealny wypoczynek i kuracja. Wszelkich informacji udziela — zgłoszenia na mieszkania przyjmuje
Zarząd zdrojowy — Truskawiec.
dw 926

Linoleum
gładkie w różnych kolorach i deseniach oraz
dywany i chodniki
kupuje się bardzo korzystnie
u **Waligórskiego**
w Poznaniu: przy ul. Pocztowej 31 na przeciw poczty
i w Bydgoszczy: Gdańska 164 obok Hotelu pod Orłem
Pw 5137-40,38

TAPETY
kupuje się bardzo tanio u **WALIGÓRSKIEGO**
w Poznaniu ul. Pocztowa 31 i w Bydgoszczy ul. Gdańska 164 obok Hotelu pod Orłem.
Pw 5125/6-14,60/62

Kino „RENAISSANCE”
Dziś największe arcydzieło świata p. t. „**Bitwa nad Somma**”
Anons: przyszły program „**Piękna Helena i upadek Troi**”.
Pw 7 046-35.12

Bezkonkurencyjny młyn
15 tonn przemiału żyta i pszenicy, nowoczesny, 1925 roku wybudowany, z zapadem mot. Diesla, własny zakład elektrycznego oświetlenia, z powodn. choroby do wydzierżawienia, ewent. na sprzedaż, położenie 11 km. od wielkiego miasta, w okolicy obfitującej w zboże i zbytni maki. Do dzierżawy kaucja 20.000 zł w gotówce potrzebna. — Zgłoszenia pod „Młyn Parowy” do „Par.” Bydgoszcz. Pw 6 935-63,481

Meble
nowe i używane
kompl. sypialnie mahońniowe, dębowe, orzechowe, kompl. jadalnie dębowe, kompl. gabinety z klubami, kompl. saloni i meble jak łóżka, szafy, kanapy, biurka, stoły, fortepiany, maszyny do szycia, maszyny do pisania, obrazy, lustra, lampy oraz inne używane przedmioty

tanio
w Poznańskim Domu Komisowym
ul. Dominikańska 3.
Tel. 24-42
naprzeciw Kościoła.
Pw 7 050 35.20

Noże i widelce
Łyżki i łyżeczki
Młynki do kawy
Żelazka do prasowania
Wagi kuchenne
Garzki aluminiowe
Wanny do prania
Łóżka żelazne
Karnale do okien
poleca korzystnie
Jan Deierling
skład żelaza
Poznań, Szkolna 3
Tel. 35-18 i 35-43
Pw 7051-35,21

Niema nikogo w domu
— jest pies, który najlepiej pilnuje! Inni chcieliby kupić ładnego psa, inni chcą sprzedać. Wiecej zawsze jest lepiej do ogłoszenie w Oredowniku Wielkopolskim.

CERATY
obrusy i z metra kupuje się bardzo korzystnie
u **Waligórskiego**
w Poznaniu: przy ul. Pocztowej 31 na przeciw poczty
i w Bydgoszczy: Gdańska 164 obok Hotelu pod Orłem

Kapelusze!

Czy Pani wie, że niezwykle korzystnie kupi Pani nowy kapelusik w **Salonie Mod „PANI HANKI”**
ul. Gwarna 11 (dom podwórzowy)

Wielka ilość najnowszych oryginalnych modeli. — Ceny od 15 zł począwszy
Najnowsze żurnale na rok 1932 już nadeszły, to też
suknie, płaszcze i kostjomy
najkorzystniej za mówić już teraz, by uniknąć czekania podczas późnego sezonu. —
Pierwszorzędną krawiec dla kroju angielskiego.
Kusnierz na miejscu.

Hw 6

Miejskie Gimnazjum Koedukacyjne w Obornikach.
Egzaminy wstępne do klas: I, II i III odbędą się
dnia 4 września r. b., o godz. 8 przed poł. w gmachu Gimnazjum Miejsk. w Obornikach (dawniej gmach Szkoły Wydziałowej.)
Zapisy do gimnazjum przyjmuje Magistrat miasta Oborniki.
Pw 7 049-35.15

Szkoła przygotowawcza
Marji Kuźnikowej
przy Alejach Marcinkowskiego
Zapisy dzieci od lat 6, przyjmuje kierowniczka codzień ul. Grobla 29a II. p., między godz. 9-12 i 15-18
zw 10 740

Osiedlam się z dniem 1 września r. b. na Śródce, Zaulek Katarzyński 4. Tel. 37-21. Godziny przyjęć: 11,30 — 12,30 i 16,30 — 18,30. Przyjmuję także chorych kasowych. Dr. med. Jan Warchocki Pw 6 946-34.97

Rury żebrowe do ogrzewania 70-80 0 około 100 mtr. oraz wentylator wszystko używane lecz w dobrym stanie za gotówkę kupię. Zgłoszenia Antoni Tabaka, fabryka mebli Swarzędz, telefon 29. zw 10 741

Masło tańsze!!! Najlepsze masło stołowe 1/2 kg zł 2,40 F-a M. Micyńska właśc. Karol Piątkowski Telef. 3658 Plac Św. Krzyski 3. Zał. 1872 Specjalny skład masła sera i jaj. zw 10 733/4

Redaktorki (może być początkująca, lub kandydatka do tego zawodu) poszukuje wydawnictwo z zakresu mody kobiecej. Wyczerpujące oferty do „PAR“, Aleje Marcinkowskiego 11, pod nr. 34,151. Pw 7 041-34,151

Dziś w poniedziałek, 31 b. m. o godz. 5, 7, 9 10-ty i ostatni dzień wyświetlania arcydzieła filmowego „HALKA“ z udziałem chórow i solistów Opery Poznańskiej. Na scenie rewja — widowisko ludowe: „W górę serca!“ Pożegnanie obecnego zespołu rewjowego. Jutro, we wtorek 1 września r. b. Inauguracja sezonu 1931/32 r. Wielka premjera filmu SZATAN GRY z Jenny Jugo oraz rewja p. t. „HALLO AMERYKA“ Całkowita zmiana zespołu! zw 10744

Niniejszem mam zaszczyt zawiadomić Sz. P., że lokal mój Restauracja i Winiarnia „Rzymska“ po gruntownym odnowieniu zostanie ponownie w dniu 1 września o godz. 7 wiecz. otwarty. Polecam się nadal łaskawym względom Sz. P. Z poważaniem Henryk Hadryś, ul. Matejski 56. Tel. 70-65. Lokal otwarty do godz 4 rano. Ceny niskie!

KUPIEC pracujący długie lata na stanowisku kierown. w przemyśle górnośląskim — fabryka maszyn — obznajmiony z wszelką pracą administr. i akwizycyjną, władający biegle językiem polskim i niem. w słowie i piśmie, lat 31, energ., sumienny, pragnie zmienić posadę, ewentl. obejmie poważne zastępstwo. Łaskawe zgłoszenia do Kurjera Poznańskiego pod zw 10 736

LICYTACJA ZASTAWU W środę, 2 września od godz. 11 począwszy sprzedawca będzie w firmie C. Hartwig, ul. Towarowa 15/20 na odpowiedzialność interesentów najwięcej dającym za gotówkę: materiał elektrotechniczny przewodniki w podwójnej gumie i taśmie marki N. G. A. Krządek dług. 100 mtr. (20 krzązków 1 kwadrat), (15 krzązków 1 1/2 kwadr.) (20 krzązków 4 kwadraty), (10 krzązków 6 kwadratów) poza tem kompl. sypialnie, różne meble, obrazy itp. Brunon Trzeciak zaprzys. i ustanowiony rzeczoznawca i aukcjonator na województwo poznańskie. Ul. Wroniecka 4. Tel. 21-26 i 31-75. Pw 7 048-35,16

SPRZEDAŻ SPADKOWA W środę, dnia 2 września 1931 r., o godzinie 10-tej przed południem, odbędzie się licytacja: sprzętów pokojowych i kuchennych oraz maszyn do szycia nw 5 491/2 przy ul. Marszałka Focha 15. MAGISTRAT VIII/1.

PRZETARG Dyrekcja Cel w Poznaniu ogłasza przetarg zamknięty na dostawę: 48 000 kg. węgla górnośląskiego i 2 000 kg. drzewa opałowego w szczapach, którego odbiór nastąpi na odwołanie w trzech partjach do końca rb. Oferty zamknięte i zalakowane z napisem: „Oferta na dostawę opału“, które winny zawierać ceny franko dom łącznie zwozki i złożenia do piwnicy należy przesyłać do Dyrekcji Cel, Aleje Marcinkowskiego 31 — do dnia 8 września rb. Oferty nie odpowiadające warunkom nie będą rozpatrywane. nw 5 273

LICYTACJA odbędzie się nieodwołalnie. We wtorek, dnia 1 września rb., o godzinie 3-ciej po południu w biurze mojem przy ul. Szamarzewskiego 36, sprzedawane będą najwięcej dającym za gotówkę: maszynę do pisania „Stoewer“ nw 5 333 Darioszewski, kom. sąd. Poznań, ul. Szamarzewskiego 36.

OGŁOSZENIA DROBNE Ogłoszenia wśród drobnych: 1-lamowy milimetr 60 groszy Znak oferty (naprzykład: n 2395, z 21205, d 1811 i t. d. = 1 słowo. Drobne ogłoszenia przyjmuje się do godziny 10.

1 SPRZEDAŻE

Parcelę narożnikową pod willę sprzedam. Kazimierz Kuźaj, Cicha 3. Pw 6055-34.133

Gramofony — Płyty Przybory sprzedaję po najniższych cenach. Feliks Balon, Woźna 12. Pw 5 909-33.45

Maszyny do pisania z gwarancją, pierwszorzędne, nowe zł 690, a używane z gwarancją i prawem zamiany od zł 95.—. Skóra i S-ka, Poznań, Aleje Marcinkowskiego 23. zw 54 658

Majątki ziemskie sprzedaję w całości lub parceluje korzystnie pienipotent dóbr. Zgłoszenia Kurjer Poznański zw 54 500

Majątek ziemski 500 mórg korzystnie sprzedam. Oferty Kurjer Poznański zw 54 498

Parcelę budowlaną po zł 140 mtr. sprzedaję na wypłaty miesieczne. — Gniewoń, Wierzbicice 5, telefon 72-55. zw 54 764

Meble solidne po cenach fabrycznych. Julian Weclawski sw. Rocha 8. Pwp 5906-56.203

Zakład dentystyczny z powodu wyjazdu zagranicę dobrze prosperujący (dziesięć lat istnienia) rzeczywiście okazynie sprzedam. Zgłoszenia skrzynka pocztowa 54, Zakopane. zdn 55 691

Teki płócienne zł 1,50 Teki skórzane zł 7,50 Torby szkolne zł 2,90 Piórniki zł 0,85 — Wiktor Czysty, Poznań, Plac Wolności 5. — Szkolna 11. Pw 5912-33.62

Z powodu choroby i podeszłego wieku sprzedam lub wydzierżawie na dogodnych warunkach moja, bardzo dobrze urządzone, wygodnie win owocowych. Zgłoszenia do „Par“, Toruń, pod „Wytwórnia Win“ Pw 6 192-64.250

Meble z powodu wyjazdu korzystnie do sprzedania. Zgłoszenia Działalności 10, II. piętro, prawo, od godziny 11—13 i od 16—19. zw 54 349

Restauracje półwyszynek w centrum Poznania tanio sprzedam. Oferty Kurjer Poznański zw 55 655

3,25 pullover kalesony ciepłe 1,30; — koszule ciepłe 2,50 — koszule smokingowe 5,40; kołnierzyki sztywne, miękkie 0,45; fartuchy szkolne 3,50 tylko na Wielkich Garbarach 10, Kazimierz Jamont. zw 55 829

Samochód marki „Fiat“ w dobrym stanie z zegarem lub bez. sprzedam. — Oferty Kurjer Poznański zw 54 644

Urządzenie hotelu: łóżka, kanapy szlafogowe, stoly, poduszki, Składowa 4 (podwórze), 4 do 6. zw 55 640

Dom mieście kuracyjnem zaprowadzonym składem spożywczym, wacznie sprzedaję win, piwa, papierosów sprzedam bardzo tanio. Interes z 7-pokojowym mieszkaniem przy sprzedaży do objęcia. Oferty Kurjer Pozn. zw 55 604

Najkorzystniej najsolidniej — i najtaniej porcelane Omielowska — Alpeke — Szkło — Słoje do zapraw — Fajans — Prezenty ślubne — Całkowicie wyprawy kupię sie tylko wprost w Hurtowni Porcelany, Wroniecka 24, podwórze. zw 55 601

Biurka urządzenia biurowe, pokojowe, domowe, gospodarcze, składowe sprzedaję Lokal publ. licytacji ul. Wroniecka 4, otwarty 8—18. Pw 6966-7-34.125/6

Sprzedam kilka parcel pod budowę w Naramowicach po 750 zł. Oferty Kurjer Poznański zw 54 197

Gospodarstwo 33 morg prywatne, budynek masywne nad szosą przy mieście, z powodu choroby zaraz sprzedam. Cena 11 000 zł, wpłaty 8 000 zł. Adres Oredownik zd 55 321

„Centrala mebli“ Swarzędz poleca meble po cenach niskich. Wielki wybór. Pw 5 711

Szafy, stoly antyczne oraz wszelkie urządzenia domowe pokojowe i gospodarcze sprzedaję Lokal publ. licytacji, Wroniecka 4, telefon 21-26 i 31-75 otwarty 8—18. Pw 6964-5-34.121/23

Pianino „Eckego“ okazja korzystnego nabycia. Sw. Marcin 22, wysoki parter. zw 55 694

Meble wszelkiego rodzaju urządzenia domowe, pokojowe i gospodarcze sprzedaję na licytacji, Lokal publicznej licytacji, Wroniecka 4, otwarty codziennie 8—18. Pw 6962-3-34.117/3

Parcelę budowlaną od 50 groszy m² w okolicy Poznania sprzedaję Dom. Abdank. Aleje Marcinkowskiego 13 I. pokój 15. Pw 5 914/15-34.25/26

Ogrodnictwo oraz skład kolonialny wydzierżawie na 20 lat, sprzedam zaraz. Zgłoszenia do Kurjera Poznańskiego zw 55 985

Darmo obuwia nikt nie sprzedaje, ale dlatego, że ciężkie czasy postanowiłem najtaniej oddać damskie od 12 zł, męskie 14 zł. Zarazem nadszedł wielki transport butów trzewików roboczych. Skład Obuwia Franciszek Zerbst, Poznań, Żydowska 1. zw 54 912

Korzystnie sprzedam zupełnie nową maszynę do pończoch robienia Rekord 152 igły St. Pawłowski, Droga Urbanowska 1. zw 55 823

Singera maszyna na sprzedaż. — Adres wskaże Kurjer Poznański zw 55 904

Rzadka okazja Interes rzeźniczy, mieszkanie przygłę, całkowicie urządzone z samychnowym z powodu stosunków rodzinnych na sprzedaż. Wierzbicice 23. zw 55 183

Samochód Overland, nowy, limusina, sprzedam okazynie za 7 000 zł. Majkiewicz, Szewska 20. zw 55 823

4 okna oszklone 100x135 sprzedam. Zgłoszenia Waligórski, Pocztowa 31. zw 56 113

Motor elektryczny 220 volt, 5 koni, sprzedam. Trybalski, Plac Sapieżyński 11. zw 56 118

Kołnierz karakulowy i opsy tanio. — Za Bramką 5 b. II. lewo. zw 56 067

Dom 2 pokoje, 2 kuchnie 1/2 morgi ogrodu Naramowicka 15 b. zw 56 092

Parcelę 10 mórg sprzedam Wpłaty 3 000, reszta na lat 10, Zgłoszenia Oredownik zd 54 496

Aparat fotograficzny 6 1/2x9 na sprzedaż. Garncarska 3, sutereń, lewo. zw 56 186

Skład bielizny przy Sw. Marcinie sprzedam korzystnie Oferty Kurjer Poznański zw 56 194

Skład papieru i galanterji przy Sw. Marcinie bardzo korzystnie od zaraz sprzedam. Oferty Kurjer Poznański zw 56 195

Kołnierz popielaty (alpejska owca) dobrze utrzymany sprzedam. Wielkie Garbary 54, mieszkanie 7. zw 56 198

Pianino krzyżowe zagraniczne sprzedam. Woźna 16, skład. zw 56 203

Pianino prawie nowe sprzedam tanio. — Wroniecka 13, Restauracja. zw 56 204

Pianino sprzedam, Prusa 20 mieszkanie 11. zw 56 137

Skórki białe, ceny hurtowe. Hankiewicz, Wielka 9. (wchód Szewska) zw 56 138/9

Kolonjalka z mieszkaniem, magłem na sprzedaż. Adres Kurjer Poznański zw 56 074

Leksykony Meyera, Mickiewicza 13, m. 9. zw 56 153

Wyżły tresowane pies i suka, są do oddania. Jan Kierul, Kuśnierz, per Wronowy, pow. Strzelno. zw 56 154

Skład rowerów bez odstepnego sprzedam. Jandy, Stary Rynek 91. zw 56 151

Piekarnia w Poznaniu, mieszkanie 4 pokojowe, na sprzedaż. Adres wskaże Kurjer Poznański zw 56 148/9

Autobus na 16 osób gotów do jazdy korzystnie do sprzedania. Zgłoszenia skrytka pocztowa, Poznań 102 zw 56 114

Kurtkę skórzaną sprzedam, Kłosowski, Wrocławska 12. zw 56 063

Sklep galanterji najpoważniejszy w większym mieście na Pomorzu, można nabyć na bardzo korzystnych warunkach drogą kupną lub ożenku. — Oferty Kurjer Poznański zw 56 109

Nieprzemakalne płachty pod gwarancją nieprzepuszczające wody, do wszelkich celów dostarcza odwrotnie ze składu fabrycznego po cenach konkurencyjnych: R. Kunert i S-ka, T. z o. p., Poznań, Woźna 12, telefon 29-21, fabryka płacht, worków i namiotów, hurtownia filcu i brezentu. Pw 6 936-35,5

Filce i wyroby z tychże do wszelkich celów, dostarcza odwrotnie ze składu fabrycznego po cenach konkurencyjnych: R. Kunert i S-ka, T. z o. p., Poznań, Woźna 12, telefon 29-21, fabryka worków, płacht i namiotów, hurtownia filcu i brezentu. Pw 6 937-35,7

Oryginalna limuz. Chevrolet sprzedam. Tama Garbarska 25/28, m. 25. rw 2551

Kamienica śródmieście, komfortowa, 5 sypialni, wpłaty 150 000 sprzedam. — Oferty Kurjer Pozn. zw 56 121

5 KUPNA Kupuje złoto, srebro, brylanty i place najwyższe ceny. F. Tarkowska Plac Wolności 11. Pw 11 567-20.143

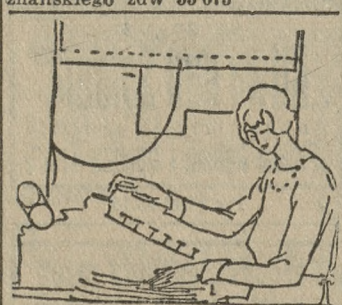
Parę koni średnich potrzebuję. — Centralna Drogerja, J. Czepczyński, Poznań, Stary Rynek 8. d 905

Majątków ziemskich dla poważnych kapitalistów poszukuje celem kupna pienipotent dóbr. Łaskawe oferty Kurjer Poznański zw 54 501

300 — 400 mórg dzierżawy dobrej ziemi z budynkami na korzystnych warunkach poszukuje. Oferty Kurjer Poznański zw 55 568

Kielków jeden wagon kupię. Paetzold, Poznań, Winiary. zw 55 750

Kupię prostownik do radia na prąd zmienny. Oferty do Kurjera Poznańskiego zw 55 073

Maszyna do rachowania zaoszczędza czas, bo nie potrzeba sprawdzać rachunków, oszczędza pieniądze, bo to co musiałbyś robić przez 8 godzin — zrobisz bez będu w 1 godzinie! Chcąc kupić tanio maszynę do rachowania, daj ogłoszenie drobne do Kurjera Poznańskiego.

Płachtę większą nieprzemakalną kupię. Adres Kurjer Pozn. zw 56 065

Browning małowalibrowy okazynie kupię. Oferty Kurjer Poznański zw 55 639

Dom z restauracją w Poznaniu lub okolicy kupię. Oferty Kurjer Poznański zw 55 603

Kupię parcelę mniejszą, najchętniej na przedmieściu Poznania. Oferty z podaniem ceny, wielkości, opisem położenia do Kurjera Poznańskiego pod zw 55 839

Futro damskie piżmowe lub inne dobrym stanie kupię. Oferty cena Kurjer Poznański zw 55 797

Skład cukierków nabele lub wydzierżawie. Zgłoszenia Kurjer Poznański zw 55 965

Kupię samochód dobry za hipoteke, do płacat. Oferty Kurjer Poznański zw 56 070

6 KAMIENICE

Wydzierżawie sprzedam najchętniej zamienie nową willę jednorodzinną w Grudziądzu 6 pokojowa, komfort, duży ogród warzywno - owocowy na Poznaniu, cena przystępna. — Zgłoszenia do Kurjera Poznańskiego pod zw 55 677

„Polsko - Angielskie“ Tow. „Elastic-Beton“ buduje domy na 15-letnie spłaty — Parcelę pod Poznaniem od 50 gr mtr. Informacje: Aleje Marcinkowskiego 13, pok. 15, telefon 3715 Pw 5919-20-34.38

Dom 3 narożnikowy srodką dla rzeknika tanio na sprzedaż. Zgłoszenia Jaskiewicz, Poznań, Fredry 6 zw 55 943

Dom mieszkalny nowszy kupię, wpłata do 20 tysięcy. Oferty Kurjer Poznański zw 56 077

Dom śródmieście, piętrowy, 3 lokatorów wraz z ogrodem za gotówkę sprzedam, przy objęciu mieszkanie wolne. Zgłoszenia Kurjer Poznański zw 56 119

7 PIENIADZ

Pierwszorzedną cesje sprzedam lub daję w zastaw częściowo lub w całości 12 000 dolarów. Oferty z podaniem warunków uprasza się do Kurjera Poznańskiego zdwp 54 834

500 zł pożyczki poszukuje, gwarancja, procent smaczne dobre obiady. Oferty Kurjer Pozn. zw 55 586

Pierwsza hipoteka poszukuje 2 500, posiadłość wartości 40 000, dobry procent. Oferty Kurjer Poznański zw 55 911

Pożyczki 25—40 000 złotych na I hipoteke w Poznaniu poszukuje. Oferty Kurjer Poznański zw 50 218

8 DO WYNAJĘCIA

Mieszkanie komfortowe w willi siedem pokoi do wynajęcia, Kazimierz Kuźaj, Cicha 2. Pw 6956-34.132

W Lesznie w rynku 4 pokoje, kuchnia, kąpielka, dla lekarza, dentysty lub na hurtownię stosownie wprost od gospodarza do wynajęcia. L. L 4 600 agentura Kurjera Poznańskiego, Leszno, Komeniusza, nw 5 228

Pokój mały próżny z komórką i przedślonkiem wprost ze schodów zaraz do wynajęcia. Dzielnica wilłowa, tramwaj bardzo blisko. — Cena niska. Oferty Kurjer Poznański zw 54 706

2 pokoje kuchnia, czynsz zgóry, odda gospodarz, Długa 3. zw 55 496

Pokój do wynajęcia wprost od gospodarza, Poznańska 15. zw 55 727

Mieszkanie 6 pokojowe, komfortowe, słoneczne zaraz, Marynarska 9. zw 55 733

Próżny pokój. Wskaże Kurjer Poznański zw 55 736

Trzy pokoje, kuchnia, łazienka, pokój dla służby w willi odda właściciel za udzielenie pożyczki 3.000—4.000. Adres wskaże Kurjer Poznański zw 55 757

Mieszkanie komfortowe, weranda, duży ogród, centr. ogrzew., willa ul. Brunwaldzka, Dzierżawa 250, zw zgóry. Zgłoszenia Kurjer Pozn. zw 55 587

Oddam próżny pokój małżeństwu. Gąsiorowskich 1, sutereń, lewo. zw 55 856

Dwupokojowe trzypokojowe za dzierżawę. — Bzdrega, Jaskółcza 10a, I. piętro, narożnik Szkolnej. zw 56 041

Dwupokojowe 1.200, dzierżawa zapłacona. Zgłoszenia: Łukaszczyca 6, mieszkanie 14. zw 56 072

Mieszkanie 1—2 pokoje kuchnia, ogród. Gospodarz. Adres Kurjer Poznański zw 55 130

2 pokoje pokój i kuchnia zaraz wolne. — Iłski, Rataje 7. zw 56 182

Sprzedam korzystnie 2 pokoje, kuchnię za zgodą gospodarza. Adres Kurjer Poznański zw 56 209

Mieszkanie z meblami zaraz sprzedam. Nowe Osiedle (za Bramą Warszawską) Łeczycza 6. zw 56 217

Mieszkanie pokój z kuchnią wynajmie gospodarz. Jeżycka 26. zw 55 946

Centrum 2 pokoje łazienka używaniem kuchni, meblami bez, kulturalnym osobom wynajmie. Adres Kurjer Poznański zw 55 913

Pusty duży ewentl. dwa balkonem używaniem kuchni, łazienki wynajmie intel. osobie. Adres Kurjer Poznański zw 55 894

Mosina dwupokojowe kuchnia, Schildknecht, Za Strzelnicą, zw 56 008

7
pokojowe komfortowe centrum dla doktora lub adwokata. Oferty Kurjer Pozn. zdw 56 156

3
pokoje komfortowe Jeżyce. Zgłoszenia Soltyski, Prusa 18, zdw 56 155

Mieszkanie
4 pokojowe z meblami, Mickiewicza, Adres Kurjer Poznański zdw 56 021

9 SZUKA MIESZK.

2
lub 3 pokoje z kuchnią wprost od gospodarza za czynszem zgóry. Oferty Kurjer Pozn. zdw 55 374

1-2
pokojowego i kuchni. Poznaniu, urzędnik państwowy, bezdzietni, od właściciela, czynsz półroczny. Oferty warunkami Kurjer Pozn. zdw 55 658

4-7 pokojowego
mieszkanie, najchętniej okolica Matejki, Uniwersytet poszukuje. Zgłoszenia natychmiast Hotel Continental, pokój 325, zdw 55 877

Pokój
kuchnia czynsz zgóry, Dębiec - Świerczewska 19, Gilewski, zakład malarski, zdw 55 117

Urzędniczka
poszukuje ładnego tańszego pokoju. Oferty ceną Kurjer Pozn. zdw 56 025

Wspólnego
pokoju poszukuje, cena 50. Oferty Kurjer Pozn. rw 2 550

3-5
pokojowego mieszkania. Spiesznie Kurjer Poznański zdw 55 892

Mieszkania
kilkopokojowego w okolicy Wielkiej poszukuje. Oferty Kurjer Poznański rw 2 493

11 POKOJE UMEBL.

Pokoik
panience. Gwarna 8, III, lewo, zdw 54 553

Elegancko
umeblowany pokój z wszelkimi wygodami i dogodnościami z całodziennym utrzymaniem lub bez, zaraz do wynajęcia, Słowackiego 37, wysoki parter, lewo, mieszkanie 2, zdw 53 983

2
pokoje, ładne, czyste, wynajme. Poina 13, I, lewo, zdw 53 996

Panom
utrzymaniem. - Mickiewicza 11, III, prawo, zdw 54 572

Pokój
dwuosobowy, czysty, słoneczny, elektryczność, wynajme zaraz. - Wielkie Garbary 36, mieszkanie 22, zdw 54 700

Pokój
dobrze umeblowany wynajme. - Dąbrowskiego 38, mieszkanie 8, zdw 52 544

Dwuosobowy
ładny pokój elektryczność, łazienka, Śniadeckich 32 a, mieszkanie 7, zdw 54 019

Pokój
umeblowany duży położenie wygodne, willa, telefon, 10 minut tramwajem od centrum, 1. 9. wynajme panu 60 zł, Zgłoszenia Kurjer Poznański zdw 54 767

Pokój
dobrze umeblowany dla trzech panów (pań). Wielkie Garbary 1, II, lewo, zdw 54 953

Zygmunt
Augusta 10 a, mieszkanie 8 dwuosobowy, zdw 55 154

Gimnazjastów
dwóch przyjme, dobre odżywienie, pomoc w naukach, fortepian, 3 Maja 3, dom ogrodowy, mieszkanie 20, zdw 55 068

Śródmieście
dwom panom, słoneczny, elektryczność, łazienka z utrzymaniem lub bez, 3 Maja 3, dom ogrodowy, mieszkanie 20, zdw 55 067

Kulturalnemu
panu lub pani dobrze umeblowany pokój. - Szynkowiakowa, Wierzbicice 27, zdw 55 018

4
pokoje ładnie umeblowane i odnowione. Długa 3, m. 10, zdw 55 495

Czysty
frontowy pokój, elektryczność, W. Garbary 36, I, m. 4 obejrzyć 2-7, zdw 55 883

Panience
pokój wspólny fortepianem. - Młyńska 3, III, lewo, zdw 55 576

Uczennice szkół
kursistki, seminarzystki tania. - Aleje Marcinkowskiego 19, II, zdw 55 395

Panience
inteligentnej pokój frontowy - czysty zaraz Zupańskiego 17 m. 5, zdw 55 346

Dwuosobowy
pokój wynajme. Spokojna 1, II, lewo, zdw 55 253

Pokój
dla panienek. Wielkie Garbary 53, Hendrysiak, zdw 55 309

Pokój
Woźna 14 b, m. 16, zdw 55 260

Pokój
wynajme dwóm kształcącym się panienkom z całodziennym utrzymaniem ewentualnie lekcje gry fortepianowej i pomoc we francuskim. Waly Zygmunta Augusta 1, m. 8 narożnik Marcina), zdw 55 594

Wspólny
pokój dla pana, Grobla 28, mieszkanie 15, zdw 55 589

2 osobom
pokój duży, słoneczny i 1 osobie pokój balkonowy wynajme zaraz. Mickiewicza 7, m. 9, zdw 49 632

Dwuosobowy
wszelkie wygody. Słowackiego 21, II, zdw 55 682

Pokój
całodziennie dobre utrzymanie - troskliwa opieka wynajme uczące młodzieży. Fortepian domu. Wielkie Garbary 18, mieszkanie 4, zdw 55 305

Dwuosobowy
utrzymaniem lub bez, światło elektryczne, pościel pożądana. - Strzelecka 18 m. 8, narożnik Łąkowej, zdw 55 638

2
pokoje umeblowane. Dąbrowskiego 52, I, prawo, jwp 1 336

Pokój
dwom panom wynajme. - Rynek Jeżycki 3, m. 7, jw 1 353

Dla
2 panów pokój umeblowany blisko dworca i poczty do wynajęcia Gąsiorowskich 10 II m. 8, zdw 53 590

Pokój
jedno lub dwuosobowy Dąbrowskiego 52 I piętro, mieszkanie 5, zdw 54 785

2 umeblowane
pokoje z kuchnią u samotnego tylko inteligentnym, Słowackiego 37, m. 8 Nowacki od 3-6 po poł., zdw 54 864

Dwuosobowy
Gwarna 10 m. 6, zdw 54 882

Dwuosobowy
elegancki niekrepujący. Ogrodowa 15, mieszkanie 7, zdw 55 702

Pokój
ładny umeblowany tania wynajme. Skryta 7, III lewo, (przy ul. Matejki), zdw 55 701

Pokój
do wynajęcia. Św. Józefa 3, parter prawo, zdw 55 700

Pokój
uczniom, panom. Kwiatowa 13, III, prawo, zdw 55 307

Elegancki
niekrepujący pokój na dwie inteligentne osoby lub małżeństwo wolny. Skibińska, Przecznicza 1, zdw 55 733

Pokój
solidnym panom zaraz wynajme. Ogrodowa 19 II prawo, zdw 55 731

Solidnym
panom pokój dobrze umeblowany Szwajcarska 24, I, piętro, zdw 54 730

Gimnazjastów-Gimnazjastki
przyjme na stancje, Opieka, dobre odżywienie, stała pomoc w naukach, Pianino, Tucholski, ul. Marsz. Focha 82, wysoki parter, zdw 55 729

Pokój
dwuosobowy. Wierzbicice 39 a, dom boczny, zdw 55 728

Jedno - dwuosobowy
niekrepujący, elektryczność korzystnie. Wierzbicice 10, I, front, zdw 55 724

Pokój
dwom panom, Łąkowa 16, II, lewo, zdw 55 723

Frontowy
przy Placu Wolności dwóm lub jednej osobie, Rzeczypospolitej 2, mieszkanie 7, zdw 55 721

Pokoje
dwuosobowe wygodne. Wyspiańskiego 12, m. 7, zdw 55 737

Pokój
dla 3 pań z pościelą. Radoszewska, Wrocławska 30, zdw 55 722

Pokój
umeblowany, Piekary 5, m. 6, zdw 55 735

Pokój
elektryczność. - Ratajczaka 11 a, 3. wejście. Hauffe, zdw 55 708

Pokój
Przybylska, Matejki 46, zdw 55 790

Pokoje
wynajme jednoosobowy - dwuosobowy, elektryczność, łazienka. Ratajczaka 27, II, front, zdw 55 778

Słoneczny
Dąbrowskiego 25 a, I, lewo, 1-2 osobom, zdw 55 777

Dwom
panom. Focha 41, mieszkanie 18, zdw 55 776

Pokój
osobne wejście, z pościelą, elektryczność, do wynajęcia. Wielkie Garbary 46, pierwsze piętro, lewo, zdw 55 752

Dwuosobowy
wynajme zaraz. Matejki 58, mieszkanie 7, zdw 55 773

Pokój
2 osobom. Poznańska 26, mieszkanie 9, zdw 55 771

Dwuosobowy
Św. Marcin 54, mieszkanie 11, zdw 55 770

Pokój
dwuosobowy balkonem. Rybaki 12, m. 24, zdw 55 767

Pokój
lepszy, światło elektryczne. Fredry 4, II, zdw 55 766

Jasna 6/7
m. 2, frontowy, wygodnie umeblowany, zdw 55 804

Przyjme
dwóch panów na pokój. Skarbo-wa 21, Sobokowiak, zdw 55 801

Pokój
z klatki schodowej. Szulc, Pocz-towa 12, zdw 55 800

Pokój
1-2 panom. elektryczność, przy Kaponierze. Oferty Kurjer Poznański zdw 55 799

Jasna 1
II, lewo, wynajme, zdw 55 798

Pokój
centralnem. Śniadeckich 20, m. 3, zdw 55 789

Czysty
spokojny, wygodny pokój elektrycznością wynajme panu. - Wierzbicice 23, II, prawo, zdw 55 759

Niekrepujący
wynajme. Małe Garbary 4, m. 2, zdw 55 758

2
osoby na wspólny, elektryczność. Zamysłowska, Fredry 3, zdw 55 756

Dwuosobowy
dla młodzieży utrzymaniem. Kan-taka 7, m. 9, zdw 55 755

Pokój
umeblowany wynajme. Św. Marcin 64, mieszkanie 22, parter, zdw 55 754

Pokój
frontowy, elektryczność, 2 panom! Strzelecka 20, II, lewo, zdw 55 751

Pokój
ładny, słoneczny do wynajęcia za-raz. Łąkowa 17, m. 2, zdw 55 748

Ogrodowa 11
III, prawo, pokój dwuosobowe, zdw 55 747

Pokój
dwuosobowy utrzymaniem zaraz. Św. Marcin 5, II, prawo, zdw 55 746

Pokój
umeblowany własna pościelą i wspólny dla panienki. Ogrodowa 4, II, prawo, zdw 55 745

Ładny
czysty. Ratajczaka 11 a, 6. wej-ście, Mikołajewska, zdw 55 743

Wynajme
pokój. Matejki 65, ogrodzie, II, 5, zdw 55 742

Pokój
niekrepujący. Piekary 8 a, par-ter, front, zdw 55 741

Tanio
ładny wynajme. Kantaka 8, III, lewo, zdw 55 740

Niekrepujący
frontowy, solidnym panom. Ko-chanowskiego 22, 6, zdw 55 661

Pokój
dwom panom, Łąkowa 4 b, III, prawo, zdw 55 679

Pokój
2-4 osoby obiady lub bez. Aleje Marcinkowskiego 4 b, m. 19, zdw 55 678

Pokój
elektryczność panu. Czajca 2, II, prawo, zdw 55 673

Pokój
umeblowany dla solidnego pana. Zupańskiego 5, I, m. 3, zdw 55 670

Pokój
frontowy, Różana 21, m. 6, zdw 55 666

Pokoje
duże dobrze umeblowane wynajme (utrzymanie lub obiady) elektryczność. Skarbo-wa 4, III, lewo, zdw 55 631

Pokoik
Poplińskich 12 a, m. 15, zdw 55 630

Elegancki
pokój. Wielka 16, m. 3, zdw 55 226

Pokój
frontowy niekrepujący dla 2 pa-nów. Przemysłowa 34, I, lewo, zdw 55 636

Pokój
umeblowany, elektryczność. Św. Wojciech 21, parter, prawo, zdw 55 610

Pokój
umeblowany dla dwóch panów za-raz do wynajęcia. Spokojna 24, m. 4, zdw 55 609

Pokój
elegancki. Cieszkowskiego 8, m. 9, zdw 55 608

Pokój
zaraz. Krasieńskiego 14, parter lewo, zdw 55 581

Pokój
zaraz. Krasieńskiego 14, m. 9, zdw 55 575

Pokój
dla dwóch. Skryta I, parter lewo, zdw 53 993

Pokój
umeblowany wynajme od 1. Ka-nałowa 9, I, prawo, zdw 55 573

Cieszkowskiego
7, III, prawo, dwuosobowy, zdw 55 578

Pokoik
skromny. Strusia 3, Bardas, zdw 54 103

Gimnazjastów
dwóch przyjme całem utrzy-maniem, opieka, dobre odżywianie zapewnione. Górna Wilda 51, I, prawo, zdw 55 651

Działyńskich 8
II, m. 5, centrum, elegancki po-kój, inteligent, tania, zdw 55 762

Pokój
umeblowany 1-2 osobom wynaj-me. Gwarna 17, mieszkanie 9, zdw 55 826

Pokój
1-2 osób. Pflaum, M. Focha 47 a, zdw 55 820

Pokój
klatki schodowej. Röhrowa, ul. Zamkowa 4, wejście Pocztovej, zdw 55 237

Panu
pokój Wielkie Garbary 36, m. 8, front, zdw 55 818

Małżeństwu
lub panom i panią przyłącze-niem do rodziny. Łąkowa 7 a, m. 19, zdw 55 817

Dwuosobowy
Piekary 20/21, m. 7, zdw 55 815

Wynajme
pokój. Św. Marcin 22, mieszka-nie 7, zdw 55 813

Pokój
27 Grudnia 5, II, zdw 55 810

Frontowy
1-2 Kopernika 9, I, mieszkanie 7, zdw 55 808

Pokój
Ogrodowa 15, IV, lewo, zdw 55 807

Pokój
umeblowany osobne wejście pa-nu wynajme. Wrocławska 16, II, lewo, zdw 55 806

Pokój
lu b wspólny z klatki schodowej Wrocławska 22, m. 5, zdw 55 805

Pokoik
słoneczny wynajme. Grobla 6, I, m. 15, zdw 55 802

Dwuosobowy
Św. Józefa 6, III, lewo, zdw 55 853

Pokój
umeblowany, czysty 2 studentom, wynajme. Stachowiak, Wierzbie-cice 23, zdw 55 855

Klatki
schodowej. Rybaki 22 a, m. 10, zdw 55 854

Pokój
umeblowany. Niegolewskich 16, dom frontowy, mieszkanie 1, zdw 55 853

Pokój
panom paniom lub małżeństwu. Za Groblą 5, Skrzypliska, zdw 55 825

Z klatki
z utrzymaniem zaraz. Św. Marcin 64, dom środkowy, III, prawo, zdw 55 720

Komfortowy
dwom panom I. Waly Jagielly 18 m. 7, zdw 55 719

Pokój
Zupańskiego 21, II, m. 5, zdw 55 718

Osobnem
wejściem ładny pokój 1-2 osób wolny. Poznańska 43, m. 8, zdw 55 715

Uczniom
szkolnym utrzymanie dobre, po-moc nauce, pianino. Goderska, Półwiejska 2, zdw 55 714

Pokój
dobrze umeblowany dla pani na stanowisku. Piekary 13 b, III, prawo, zdw 55 713

Panu
Marsz. Focha 43, m. 25, zdw 55 712

Tani
pokój z klatki schodowej. Druż-backiej 1 a, m. 6, zdw 55 711

Gimnazjaste
przyjme, zapewniona opieka i od-żywienie. Szulcowa, Ratajczaka 28, zdw 55 710

Pokoik
wynajme panience zaraz. Skła-dowa 1, mieszkanie 25, II, wejście, zdw 55 709

Pokój
solidny mpanom. Zielona 3, m. 8, zdw 55 707

Pokój
bardzo czysty, elektryczność, bez pościeli solidnej osobie. Poznań-ska 58, m. 2, narożnik Mickiewi-cza, zdw 55 888

Pokój
Długa 4, podw., parter, prawo, zdw 55 705

Pokój
frontowy czysty, elektr. Marsz. Focha 82, m. 9, zdw 55 704

Panienkam
stołowaniem bez. Kwiatowa 9, III, zdw 55 703

Pokój
frontowy z balkonem, I, piętro, Dąbrowskiego 5, m. 2, zdw 55 830

Odnowiony
Półwiejska 33, II, lewo, zdw 55 840

Pokój
1-2 panom wynajme. Śnia-deckich 22, parter, zdw 55 706

Pokój
panienkom. Słowackiego 39, III, lewo, zdw 55 837

Wspólny
utrzymaniem bez. pianino. Strze-lecka 3 a, mieszkanie 3, zdw 55 836

Pokój
dla dwóch panów, najchętniej studentom zaraz. Bukowska 21, mieszkanie 11, zdw 55 835

Pokoik
wolny Ratajczaka 17, mieszkanie 11, zdw 55 834

Słoneczny
balkonowy. Majewska Zupań-skiego 2, zdw 55 833

Pokój
umeblowany, centralne ogrzewa-nie, światło elektryczne. Śniade-ckich 32, zdw 55 848

Pokój
umeblowany, niekrepujący. Ko-pernika 4, mieszkanie 12, zdw 55 845

Pokój
umeblowany. Przemysłowa 41, - mieszkanie 25, zdw 55 844

Pokój
wynajme bez pościeli. Półwiej-ska 11, mieszkanie 5, zdw 55 841

Pokoje
z utrzymaniem lub bez. Piekary 10, 3. zdw 55 608

Wynajme
Półwiejska 31, mieszkanie 1. zdw 55 597

Pokój
zaraz. Piekary 5, m. 8. zdw 55 940

Młyńska
32 I. prawo. Pokoje. zdw 55 936

Panom
wspólny pokój. Półwiejska 39, IV. zdw 55 935

Słowackiego
84, m. 8, eleg. utrzymanie — bez. zdw 55 927

Pokój
Ogrodowa 2, II, prawo, zdw 55 954

Pokój
Rom. Szymańskiego 9, m. 8. zdw 55 937

Pokój
jeden — dwuosobowy solidnym panom oddam (elektryczność). — Wielka 19, mieszkanie 11. zdw 55 967

3 Maja 3
dwa pokoje łącznie małżeństwu, pokój panu, Dom ogrodowy 1, m. 17. zdw 55 963

Pokoik
Szwajcarska 16, m. 17. zdw 55 966

Willa
umeblowany inteligentowi. Topolowa 6, I, koniec Ratajcza. zdw 55 964

Pokój
wynajme panom lub małżeństwu Jeżyk, Długa 4, dom tylny, II, piętrowo. zdw 55 962

Pokój
czysty. Jankowska, Przechylica 6 IV. zdw 55 961

Pokój
Grobła 9, I, prawo. zdw 55 958

Pokój
frontowy, elektryczność w pełni. — Łąkowa 7, I, m. 6. zdw 55 957

Dwom
panom ładny ogrzewanie, elektryczność, Jerzego 5, III, lewo. zdw 55 956

Józefa
8, III, prawo. zdw 55 955

Duży
ładny, biurko, elektryczność. — Wielkie Garbary 5, mieszkanie 8 zdw 55 953

Pokój
panienkom. Jułach, Strzałowa 1, II. zdw 55 772

Pokój
oddam pani, która pożyczyci 200 zł. Zgłoszenia Kurjer Poznański zdw 55 893

Pokój
Rybaki 9, III, prawo. zdw 55 893

Elegancki
pokój dla 1 lub 2 solidnych osób u samotnej pani do wynajęcia. Siemiradzkiego 11, IV, lewo. zdw 55 910

2 pokoje
umeblowany dla 2 osób. Wierzbicice 41b, mieszkanie 11, parter zdw 55 909

Wdowa
po nauczycielu przyjmie 2 uczennice lub 2 panów utrzymaniem, bez. Wały Królowej Jadwigi 1, I, front, mieszkanie 7. zdw 55 890

Panu
małżeństwu pokój. Chwałszewo 22, I, lewo. zdw 55 849

Dwuosobowy
lub uczennice z utrzymaniem lub bez. — Marszałka Focha 49, mieszkanie 8. zdw 55 738

Pokój
umeblowany. Zielona 7, III, prawo. zdw 55 786

Frontowy
tanie. Szyperska 1, III. zdw 55 768

Pokój
wynajme dla panienek szkolnych całem utrzymaniem — bez. Pawlak, Mostowa 29. zdw 55 794

Małżeństwu
pokój z umeblowaniem i kuchnią lub dwom panienkom od 1. 9. Kozia 15, III, prawo. zdw 55 793

Pokój
dwom panom wynajme. Szwajcarska 16, mieszkanie 2. zdw 55 792

Pokój
solidnemu panu. Szewska 15, II, prawo. zdw 55 791

Pokój
umeblowany, światło elektryczne, pościel pożądana. Rybaki 9, IV, lewo. zdw 55 788

Pokój
2 panom. Szwajcarska 19, m. 9. zdw 55 819

Pokój
Aleje Marcinkowskiego 20, podwórce prawo II. zdw 55 749

Pokoik
skromny do wynajęcia. Plac Nowomiejski 5 — 8. zdw 55 947

Tanie
pokoje. Wrocławska 38, mieszkanie 32, podwórce. zdw 55 944

Gimnazjaste
lub panienkę ładny pokój z utrzymaniem, światło elektryczne. — Grobla 8, mieszkanie 9. zdw 55 939

Pokój
umeblowany wynajme. Św. Wojciech 28, parter, prawo. zdw 55 912

Pokój
tanie wynajme. Maleckiego 31/32, m. 24. zdw 55 932

Pokój
Za Groblą 5, m. 9. zdw 2 540

Stacja
chłopcom lub panienkom 90. — Dęź, Gen. Prądzińskiego 12, III. zdw 55 851

Pani
czysty, ciepły, używane kuchni Wierzbicice 19, mieszkanie 26. zdw 55 811

Pokoik
mały Stroma 6, mieszkanie 10. zdw 55 878

Panu
wspólny pokój. Zielona 3, dom ogrodowy, mieszkanie 27. zdw 55 832

Młodzież
szkolna, stacja, utrzymaniem — lub bez. Maleckiego 10, Kędzia. zdw 55 847

Pokoik
małżeństwu. Poznańska 27 a, II, Szole. zdw 56 088

Dwie
panienki. Zamkowa 5, mieszkanie 5. zdw 56 011

Pokój
dwuosobowy zaraz. Krzyżowa 5, m. 5. zdw 56 017

Oddam
pokój panience. — Pocztowa 27, m. 10, w podwórzu. zdw 56 037

Pokój
wspólny panom. Ogrodowa 6, m. 9 zdw 56 062

Panią
na wspólny pokój. Ogrodowa 5, m. 9. zdw 56 063

Pokój
umeblowany 1 lub 2 osobom. — Wszystkich Świętych 6, m. 6. zdw 2 543

Pokoik
i pokój dla pani. Wierzbicice 31, 4, front, prawo. zdw 2 541

Pokój
wynajme. Małe Garbary 14, parter. zdw 2 547

Gimnazjastów
nauczycielki przyjmie na stację. Rynek Jeżycki 3, mieszk. 5. zdw 56 104

Pokój
dla jednego lub dwóch panów tanio. Ziegenchagen, Wojciecha 21. zdw 56 099

Pokój
dla 2-3 osób z całkowitem lub częściowym utrzymaniem Grzeskiewiczowa, Maleckiego 13, I. zdw 56 180

Pokój
dla panienek szkolnych. Popłińskich 11, podwórce, I, lewo. zdw 56 190

Umeblowany
pokój w pełni. Mostowa 37, II, prawo. zdw 55 734

Dwuosobowy
frontowy. Św. Marcin 53, m. 8. zdw 55 736

Pokój
panienka. Romana Szymańskiego 3, m. 5. zdw 55 744

Niekrepujący
frontowy wynajme zaraz. Drużbackiej 1, II, lewo, Łazarski. zdw 55 774

Dwa
pokoje z obiadem, bez. Matejki 68, m. 1. zdw 55 924

Pokój
umeblowany. Półwiejska 3, mieszkanie 13. zdw 55 921

Pokój
umeblowany w pełni. Skłodowska 12, III, m. 7. zdw 55 919

Pokój
niekrepujący. Grobla 19, I, prawo zdw 55 918

Pokój
wynajme. Kopernika 8, parter, lewo. zdw 55 868

Pokój
solidnemu panu. Rohloff, Ogrodowa 5, dom ogrodowy, prawo I. zdw 55 915

Pokój
umeblowany elektryka, centralne zaraz. Stroma 27, m. 5, III. zdw 55 898

Pokoje
Gwama 8, III, prawo. zdw 56 111

Pokój
gimnazjastkom utrzymaniem tanio. Skarbowska 15, parter, lewo. zdw 56 110

2 pokoje
przy Zoologu z balkonem wynajme zaraz. Gajowa 4, m. 10. zdw 55 891

Lazarz
pokoje utrzymaniem lub bez korzystnie może być gimnazjastom (tkom). Matejki 53, parter, prawo zdw 55 889

Dwuosobowy
Szkolna 13, m. 5. zdw 55 817

Pokój
umeblowany. Pocztowa 14, m. 2. zdw 56 112

Podgórna
6, mieszkanie 10, frontowy, balkonowy, ładny, telefon wynajme zdw 55 897

Frontowy
umeblowany wynajme z samodzielną. Mostowa 4 a, II, prawo. zdw 55 896

Słoneczny
pokój. Grunwaldzka 11 a, II, m. 6. zdw 55 907

Pokój
zaraz. Łąkowa 15, III. zdw 55 906

Dwuosobowy
remont. Wierzbicice 39 a, mieszkanie 19. zdw 55 905

Dwuosobowy
komfortowy, obiady. Matejki 39, mieszkanie 7. zdw 55 900

Panienki
uczennice szkół, utrzymanie. Rybaki 31, III, prawo. zdw 55 922

Inteligentnym
małżeństwu 2 pokoje. Rybaki 31, III, prawo. zdw 55 930

Podgórna
2, mieszkanie 10, utrzymaniem — bez. zdw 55 932

Pokoik
oddam. Leciejewska, Śniadeckich 11. zdw 55 928

Śniadeckich
17, m. 6, 2 osoby. zdw 55 930

Jasna 12, m. 6
pokój umeblowany frontowy, elektryczność tylko solidnemu panu od 1 września. zdw 55 937

Pokój
dla kształcącej, dobrem utrzymaniem. Słowackiego 35, II, prawo. zdw 55 909

Pokój
osobnym wejściem, śródmieście zaraz do wynajęcia. Romana Szymańskiego 10, III, pr., prawo. zdw 55 998

Pokój
wynajme. Św. Marcin 68, III, wejście, III, lewo, m. 18. zdw 55 996

Pokój
dla pana. Krasieńskiego 8 a. zdw 55 993

Pokój
frontowy umeblowany na dwie osoby do wynajęcia z utrzymaniem lub bez. Ulica Popłińskich 1, m. 2. zdw 55 989

Dwuosobowy
panom wynajme. Cieszkowskiego 7, m. 5. zdw 55 988

Pokój
frontowy 2 panom. Kanałowa 4, III. zdw 55 986

Pokój
Krepa 6, mieszkanie III. zdw 55 984

Pokój
niekrepujący wynajme. Św. Wojciech 24, IV, prawo. zdw 55 983

Dwuosobowy
panom i pokoik dla panienki. — Łąkowa 21, III. zdw 55 980

Blisko
gimnazjum wynajme. Plac Bernardyński 1, I, prawo. zdw 55 979

Słoneczny
czysty, elektryczność. Patrona Jackowskiego 15, m. 7. zdw 55 978

Pokój
dla panów. Staszica 6, mieszkanie 17, Kuleczak. zdw 55 976

Pokój
frontowy wynajme zaraz. Wały Królowej Jadwigi 4 m. 9. zdw 55 974

Pokój
niekrepujący solidnemu panu. — Przechylica 11, m. 9. zdw 55 969

Dwuosobowy
utrzymaniem lub bez. Strzelecka 9 b, I, pr., mieszkanie 6. zdw 55 950

Pokój
umeblowany 3 Maja 6, m. 2. zdw 55 959

Wspólny
pokój pani. Garnarska 1, mieszkanie 8. zdw 55 929

Dwuosobowy
frontowy wielki. Aleje Marcinkowskiego 17 a, III, lewo. zdw 55 925

Fredry
pierwszorzędnym 1-2 panów. Wały Jana 9, m. 7. zdw 56 108

Pokoje
duży, mniejszy, elektryczność, panom. Zielona 7, IV, prawo. zdw 56 105

Pokój
wynajme Michalska, Św. Marcin 14. zdw 56 098

Pokój
Krasieńskiego 8 c. zdw 56 097

Uczennicom
wspólny. Krasieńskiego 8 a. zdw 56 095

Pokój
utrzymaniem lub bez. Długa 4, Bączkowska. zdw 56 094

Pokój
duży, elektryczność, dwom osobom lub małżeństwu. Patrona Jackowskiego 39, m. 7. zdw 56 090

Pokój
dla pana niekrepujący, elektryczne oświetlenie. Zwierzyniecka 10, Dworzaczkowa. zdw 55 920

Pokój
balkonowy dla pana. — Nowak, Wielkie Garbary 21. zdw 55 836

Kucharka
przychodnia szuka gotowania zaraz lub 15. 9. Oferty Kurjer Poznański r.w 2 539

Dwuosobowy
jednosobowy, elektryczność. — Marszałka Focha 27, II, mieszkanie 9, front. zdw 2 542

Dobrze
umeblowany pokój dla 2 panów zaraz wynajme. — Hoffmann, Wrocławska 33/34, III, lewo. zdw 2 544

Pokój
umeblowany, frontowy, elektryczność. Wodna 17/18, I, m. 6. zdw 2 545

Osobny
pokój dla jednego panu 25, dwóch a 15. — Wodna 15, mieszkanie 11. zdw 2 546

Pokój
frontowy na 2-3 osoby. Wielkie Garbary 47, m. 5. zdw 2 549

Pokój
Kochanowskiego 5, mieszkanie 5. zdw 56 163

Pokój
umeblowany. Grobla 18, m. 10. zdw 56 175

Pokój
z utrzymaniem kuchni, pan, panienka. Wolnica 4/5, I, p. lewo. zdw 56 174

Pokój
frontowy, światło elektryczne, łazienka, używanie fortepianu dla dwóch osób. Strzelecka 2, III, prawo. zdw 56 082

Frontowy
dwom panom. Wielkie Garbary 44, mieszkanie 7. zdw 56 081

Pokój
Szamarzewskiego 26 a, I, lewo. zdw 1 356

Słowackiego
34, I, lewo, jedno — dwuosobowy panom, utrzymaniem, bez. zdw 1 353

Pokój
Matejki 4, m. 7. zdw 1 359

Dwuosobowy
małżeństwu. Poznańska 27, m. 4. zdw 1 360

Pokój
Patrona Jackowskiego 48, m. 6. zdw 1 361

Frontowy
duży, słoneczny, umeblowany i mniejszy. Jackowskiego 39, m. 6. zdw 1 363

Pokój
dla 1 lub 2. Dąbrowskiego 56, m. 7. zdw 1 364

Dobrze
umeblowany pokój. Prusa 21, III. zdw 1 365

Pokój
wynajme. Kraszewskiego 13, m. 5. zdw 1 367

Lepszy
pokój, niekrepujący, wynajme. — Pyka, Górna Wilda 45, I. zdw 56 061

Pokoje
umeblowane. Bukowska 9, II. zdw 56 071

Dwuosobowy
Śniadeckich 21, I, m. 4. zdw 56 069

Pokój
wynajme. Półwiejska 1, III, prawo, wejście Strzeleckiej. zdw 56 013

Pokój
umeblowany wynajme panu lub dwom, pościel pożądana, osobne wejście. Wrocławska 13, Borowska. zdw 56 012

Pokój
balkonowy wynajme od zaraz. — Św. Marcin 3, II, pr., prawo. zdw 56 010

Pokój
dwuosobowy, czysty, elektryczność, solidnym. Romana Szymańskiego 8, III, lewo. zdw 56 009

Pokój
1-2 panom, panom. Kraszewskiego 9 a, I. zdw 56 007

Przyjme
2 panów lub 2 panienki na umeblowany pokój. Zgłoszenia Górna Wilda 112. zdw 56 001

Pokój
umeblowany. Matejki 66, m. 6. zdw 56 000

Panie
1 lub 2 na pokój. Adres wskaże Kurjer Poznański zdw 56 006

Nowi
jeden lub dwuosobowy, elektryczność, wygodny. Trzeciego Maja 3, III, front. zdw 56 002

Pokój
zaraz. Mielżyńskiego 5, m. 8. zdw 56 078

Pokoje
wynajme. Matejki 57, mieszkanie zdw 56 073

Frontowy
Rybaki 7, III, prawo. zdw 56 039

Centrum
niekrepujący. Dr. Szubertowa, ul. Krepa 5. zdw 56 036

Małżeństwu
pokój wynajme. Wrocławska 18, III, lewo. zdw 56 035

Pokój
pana wynajme zaraz. Strzelecka 12, I, prawo. zdw 56 064

Pokoik
czysty, pianino, panience utrzymaniem. Marszałka Focha 47 a, mieszkanie 2. zdw 56 163

Niekrepujący
z utrzymaniem bez pościeli. Dąbrowskiego 18, m. 4. zdw 56 153

Frontowy
balkonowy, osobne wejście. Kościelna 20, m. 1. zdw 56 144

Śródmieście
komfortowy, niekrepujący pokój frontowy słoneczny z światłem elektrycznym i z wszelkimi wygodami w eleganckim domu tyko lepszymu panu lub pani. Kwiatowa 3, mieszkanie 5. zdw 53 555

Wejściem
schodów, frontowy dwom utrzymaniem. Marszałka Focha 47 a, mieszkanie 2. zdw 56 162

Elegancki
pokój wynajme. 27 Grudnia 5, m. 11. zdw 56 160

Podgórna
10 a, mieszkanie 11, panienki, gimnazjiści, stacja z utrzymaniem — dobrym domu. zdw 56 212

Pokój
ładny dla jednego lub dwóch panów. Gąsiorowskich 10, mieszkanie 10. zdw 56 207

Pokój
umeblowany, elektr. do wynajęcia w spokojnym domu. Śniadeckich 50, II. zdw 56 208

Frontowy
dwuosobowy, spokojny, elektryczność. Skryta 2, I, lewo. zdw 56 222

Niekrepujący
Patr. Jackowskiego 35, II, prawo. zdw 56 224

Klatki
sypialnia i jadalnia. Piotra Wawrzyńskiego 37, m. 23. zdw 55 355

Pokój
wspólny. Łąkowa 16, III, prawo zdw 56 123

Panu
wspólny. Wierzbicice, Wierzbicice 43. zdw 56 117

Pokój
front, elektr. osobny panu. — Wrocławska 20, III, lewo. zdw 56 150

Pokój
z klatki schodowej. Wodna 17, m. 5. zdw 56 152

Pokój
solidnemu panu utrzymaniem — bez. Wodna 11, II. zdw 56 133

Pokój
wynajme panom. Strzelecka 20, mieszkanie 12. zdw 56 161

Pokój
Młyńska 12, I, prawo. zdw 56 166

Pokój
solidnemu panu. Wrocławska 5, III. zdw 56 164

Pokój
2 kłki. Strzelecka 5, III, lewo. zdw 56 165

Pokój
niekrepujący zaraz do wynajęcia Św. Wojciech 7, I, Kasperska. zdw 56 049

Pokoik
Śniadeckich 9, mieszkanie 8. zdw 56 047

Korzystnie
pokój słoneczny (biurko). Matejki 1, m. 4. zdw 56 046

Frontowy
balkonowy duży. Wielkie Garbary 18, III, prawo. zdw 56 044

Pokój
słoneczny. Strzelecka 11, m. 5. zdw 56 042

Pokój
elektryczność. Ogrodowa 12, m. 11. zdw 56 040

Pokoik
mały. Matejki 6, m. 11. zdw 56 039

Pokoje
jedno, dwuosobowy, czyste, światło elektryczne, łazienka, telefon wynajme. Mickiewicza 15, I, prawo. zdw 56 038

Pokoje
do wynajęcia. Matejki 53, III, prawo. zdw 56 036

Pokój
elektryczność biurko, inteligentnemu panu lub dwom. Maleckiego 31, m. 8. zdw 55 596

Pokój
wynajme. Szwajcarska 13, m. 9. zdw 56 031

Pokój
frontowy dla 2 panów. Strzelecka 20, I, pr., lewo, m. 7. zdw 56 030

Pokój
Ratajcza 11 a, 7 wejścia, parter, prawo. zdw 56 029

panów — 2 panienki całem utrzymaniem. Mylna 14, I, Bosiacka. zdw 50 023

Elegancki
pokój dla panów. Kozia 23, II. zdw 56 027

Śródmieście
pani. Mielżyńskiego 22, m. 27. zdw 56 024

Dwuosobowy
elektryczność ewentl. obiady. — Skryta 1, m. 5. zdw 56 022

Pokój
1-2 osobom wynajme. Graniczna 13, m. 14. zdw 56 020

Frontowy
Zórawia 13, Jeżyce, mieszkanie 3 zdw 56 019

Pokój
frontowy panom. Św. Marcin 33, m. 6. zdw 56 016

Pokój
słoneczny umeblowany wynajme dla dwóch osób. Frynkowski. Patrona Jackowskiego 29, III, lewo. zdw 56 015

Szewska 12
pokój z klatki schodowej wspólny dla jednego pana. Mieszkanie 6. zdw 56 014

12 SZUKA POKOJU

Poszukuje
jednosobowego pokoju, centrum, pianino, łazienka. Oferty Kurjer Poznański zdw 55 650

Inżynier
kawaler poszukuje umeblowanego pokoju, elektryczność, łazienka. Zgłoszenia zdw 55 649

Pokoju
dobrze umeblowanego, niekrepującego, centrum, najwyżej II piętro poszukuje. Zgłoszenia cena Kurjer Poznański zdw 55 647

Urzędniczka
szuka pokoju czystego, niekrepującego. Oferty zdw 55 588

Małżeństwo
poszukuje 2-3 luksusowo umeblowanych pokoi z pełnym komfortem i z utrzymaniem kuchni. — Oferty pod zdw 56 171

13 LOKALE

Ubikacje
przemysłowe, obszerne jasne 380 metr kw. korzystnie wydzierżawie. Łaskawe zgłoszenia do Kurjera Poznańskiego zdw 55 161

Na biuro
3 pokoje, parter przy Placu Wolności stosownie dla adwokata itp., wprost do gospodarza do wynajęcia. Zgłoszenia „Par”. Al. Marcinkowskiego 11 pod nr. 34,78 Pw 6 928-34,78

Ładny
skład, średnia wielkość, w centrum, do wynajęcia. Oferty do Kurjera Pozn. zdw 56 103

Ubikacje
fabryczne do wydzierżawienia na wszelką branżę. Gospodarz Dąbrowskiego 88. zdw 55 173

14 DZIERŻAWY

Sklepy
piwnice 180 metrów lift elektryczny do wynajęcia. Kazimierz Kuzaj, Centrala Dywanów. Wodna 12. Pw 6 957-34,131

Trzy
pokoje, kuchnia, stajnia, składnice nadające się na każde przedsiębiorstwo na mleczarnię od zaraz. Zgłoszenia Krüger, Władzowa 9. zdw 55 621

Piekarni
szukam w dzierżawę do zaprowadzenia cukiernictwa. Zgłoszenia Kurjer Poznański zdy 55 191

Willa
4-pokojowa, ogrodem przy Poznaniu do wydzierżawienia, miesięcznie 130.— zł, rok zgóry. Tomczak, Wierzbicice 31. zdw 55 591

Wydzierżawie
kuźnię z narzędziami lub bez narzędzi z domem mieszkalnym i morgą ziemi. Cena podług umowy. Zgłoszenia Bronisław Wencel-Sulecin, pow. Środa, poczta Sulecin. r 2488

2 ubikacje na składnicę
przy Rynku Wileckim, około 60 kw.m., do wydzierżawienia. Blizsze szczegóły: stróżka domu. Górna Wilda 71. Pw 7 043-34,148

15 LETNISKA

Krynica
Pensjonat „Reduta” Heleny Nowackiej, komfortowo urządzonej, najpiękniejsza okolica zdroju, przyjmuje na wczesniej kuracjuszy na warunkach ryczałtowych, t. j. całodziennym wykwiernym utrzymaniem, lekarzem, kąpielnią mineralną, kąpielnią, samochodem za cenę łączną pobyt 4 tygodniowy zł 485, pobyt 2 tygodniowy zł 250. Urzędniczy państwowi stosownie niżki. dw 823

Rabka
Zdrój, willa pensjonat murowany centrum zdroju piękne położenie, 29 pokoje umeblowane do sprzedania za 120 000 zł. Zgłoszenia „Orbis”. Rabka. nw 5 131

Krynica
centrum — pensjonat D-owej Łazarskiej — pokoje komfortowe słoneczne — z obfitem utrzymaniem 8 do 9 zł dziennie od osoby. zdw 54 644

16 OSOBISTE

Środa cukierni przy Waczi 10,30 nie mogłam prosić środy zdw 52 604 zdw 55 863

Lody Grandka czwartek prosię spotkanie pod zdw 55 933

21 ZGUBY

Zgubiłem legitymację kolejową Kazimierz Wołński. Uczciwego znalazcę prosię o zwrot Dyrekcja Kolei Państw., pokój 137. zdw 55 753

Mankiewicz Romuald student zgubił legitymację świadectwo. Bilet kolejowy i 30 zł zdw 50 045

22 ROZMAITE

Od 3,90 zł szkolne fartuszki czarne poleca Fabryka Bielizny J. Schubert Poznań ul. Wrocławska 3 Pp 5715-31.45

Uwaga! Na spłaty miesięczne szyje suknie, płaszcze, futra, również przebrania według najnowszej mody. Wykonanie i szycie eleganckiej Mary Magdaleny i narożnik Raczyńskich tramwaj 3 dp 871

Wszelkiego rodzaju hafty białe, kolorowe wykonują nadzwyczaj akuracie i tania. Przemysłowa 27 m. 7, tel. 79-46. zdw 55 571

5.50 zł koszula biała wierzchnia, koszula zefirowa od 6,90, sportowa z krawatką od 6,90, smokingowa od 8,90. Marquissetta jedwabna od 10,50 nocna od 7,90, dzienna biała od 3,90 trykotowa od 2,90 sportowe chłopięce od 2,90 poleca Fabryka Bielizny J. Schubert, Poznań, ul. Wrocławska 3 Pp 5 717-31.48

9.80 zł

podpica na kotłach strojne z klocka od 12,50. powleczenia na poduszki od 2,90. poduszka strojna od 3,90. poduszka strojna z falbana od 6,90. powleczenia na pościel od 7,90. garnitur pościelowy i komplety strojne podpinkowe w wielkim wyborze stałe na składzie. Fabryka Bielizny J. Schubert, Poznań ul. Wrocławska 3. Przejmuje się asygnaty Tow. Kredyt. Pw 5 714-31.47

Obiady urozmaicone dla inteligencji. Adres Kurjer Poznański zdw 55 726

Rodzice dbający o opiekę, odżywianie, pomoce naukowe, umieszczają synów solidnej stancji, centrum Łazarsza, Klonowicza 7 (willa-ogród). zdw 54 792

Obiady małopolskie wydaje się po wakacjach od 1 września. Romana Szymańskiego 1, parter, lewo zdw 50 064

Podręczniki szkolne używane zakup, sprzedaż z planu. Najkorzystniejszej Wozna 12. Ścisła dezygnacja. Wozna 12. Dom firmy Kuźaj, zdwp 55 102/3

Krawcowa 250 dniennie także w dom tania. Zgłoszenia Kurjer Poznański zdw 55 908

Mandurki sukienki dla dzieci młodszych szyję niedrogo. Ogrodowa 10, m. 4. zdw 55 899

Oddam ładna, zdrowa, 2 miesięczna dziewczynka na własne. Oferty Kurjer Poznański zdw 56 018

Dla lekarza zapewniona praktyka w małym mieście niedaleko Poznania. Informacje pod adr. Poznań, Niegolewskich 19 W. Karpiński, zdw 55 941

Porządna rodzina szuka portierstwa. Oferty Kurjer Poznański zdw 56 068

Pchły u psów uszuwa natychmiast „Pulmors”. Nie trujące nie duszące, bez zapachu. Zwykle zmieszanie za pomocą szmaki. Do nabycia w Drogerii „Universum”, Poznań, ul. Fr. Ratajczaka 38. Pw 5 962-31.05

Obiady kresowe smaczne. Kantaka 89, brama, prawo, III. zdw 54 128

Chiromantka Focha 29, m. 12, powróciła zagranicę przepowiada systemem Leonarda. zdw 56 167

23 OZENKI

Kawaler kupiec lat 36, przystojny, inteligentny posiadający dobrze prosperujący skład na prowincji szuka odpowiedniej żony. Łaskawe zgłoszenia możliwe z fotografią upraszam do Kurjera Poznańskiego pod dw 922

Kawaler lat 37, z gospodarstwa, posiadający 5 000 pragnie poznać pannę lub wdowę celem ożenku. Reflektantki, posiadające gospodarstwo, interes lub gotówkę zechcą złożyć oferty do Oredownika zd 54 234

Dyrektor dóbr przystojny, elegancki, starszy kawaler, — posiadający gotówki 200.000, posłubi najchętniej właścicielkę majątku lub kamienicy. Oferty tylko poważnych kandydatek, możliwe z fotografią, kierować prosię do Kurjera Poznańskiego zdw 55 538

Młoda wdowa po lekarzu, dobrze usytuowana poszukuje znajomości w celu matrymonialnym. Oferty Kurjer Poznański zdw 55 342

Panna lat 26, osobista wyprawa, kilka tysięcy, pozna pana kulturalnego n stanowisku. Poważne oferty Kurjer Pozn. zdw 55 418

Młoda przystojna jedynaczka posłubi najchętniej lekarza. Majątek kca. 250.000, narazie gotówka 70.000. — Poważne oferty nieanonimowe, dołączając fotografie, kierować do Kurjera Pozn. zdw 55 533

Kawaler kupiec lat 37, kat., posiadający majątek wartości ponad 300 000 zł. poszukuje panny lub wdowy do lat 35 — z posagiem co najmniej 40 000 zł, w celu matrymonialnym. Dyskretna zapewniona. Nieanonimowe zgłoszenia, możliwe z fotografią — uprasza się z całym zaufaniem skierować do ekspedycji Kurjera Poznańskiego zdw 55 646

Agronom przystojny poszukuje partii na powiększenie gospodarstwa koło Poznania, z majątkiem 10—15.000 zł. Zgłoszenia Kurjer Poznański zdw 56 107

Kupiec lat 38, dobrze sytuowany, łagodnego usposobienia, poszukuje przystojnej, inteligentnej, milej towarzyszy życia do lat 30, może być biedna. Oferty fotograficznie, którą zwracam pod słowem honoru do Kurjera Poznańskiego zdw 56 003

24 NAUKA

U profesora znajdzie gimnazjalista znakomite umieszczenie. Wierzbicę 13, II, mieszkanie 8 zdw 54 452

Kursy stenografii, pisanie na maszynie księgowości rozpoczynam 3 września. Tyran-Zaworska, Strzelecka 33. zdw 50 482/3

Student w krytycznym położeniu udziela lekcji uczniom w nauce z szkół średnich, może wyjechać na wieś w majątek. Oferty Kurjer Poznański zdw 55 363

Kurs kroju i szycia początek 3 września w pracowni Sukien i Kostiumów dla Pań Staszica 11/13, III. zdw 54 437

Kurs tańca rozpoczynam. Mikołajczak, ul. Pocztowa 29. Pw 5918-34.81

Pianino do ćwiczeń, lekcje muzyki. Młyńska 3, III. zdw 53 409

Kursy stenografii, pisanie na maszynach. Kantaka 1, II, p. zdwp 53 980

Kursy książkowości, stenografii, pisanie maszyna rozpoczynam 3 września, Kromczyńska, Ogrodowa 16 II. zdw 54 357

Tańca poszukuje prywatnych lekcji. — Oferty Kurjer zdwp 55 607

żeńskie Kursy Techniczne Poznań, Kraszewskiego 17, m. 15 Przygotowanie: sześcioklasowe (szkoly średniej ogólnokształc.). Prospekt 20 gr Pw 6180-56.291

Angielskiego gruntownie udziela. Wymowa londyńska, Adres wskazuje Kurjer Poznański zdw 62 624

Profesor przyjmie gimnazjalistów. Opieka i pomoc w naukach. Sołacz, Podolska 25. zdw 55 582

Szkoła tańców Baletmistrza Szczerka rozpoczynam naukę. Zgłoszenia Dom Rzemieślniczy, Ratajczaka, oddział Rzeczypospolitej 9, I, p. zdw 55 846

Oficerska rodzina przyjmie dwóch gimnazjalistów lub studentów — studentki z dobrej rodziny z pełnym suitem utrzymaniem. Cena po 150 zł Adres wskazuje Kurjer Poznański zdw 55 802

Gimnazjalistów przyjmie na stancje. Ratajczaka 11 a, m. 65. zdw 55 782

Wyuczam robotek pałacy, kurs dwumiesięczny. Św. Marcin 22, m. 27. zdw 55 903

Studentka udzieli korepetycji. Oferty Kurjer Poznański zdw 55 916

Gimnazjalistów przyjmie na pokój z utrzymaniem Focha 29, I, prawo, front. zdw 55 824

Książkowości stenografii, pisanie na maszynie wyceniamy tania. Po wyczeniu staramy się o posady. „Postęp” plac Sapiieżyński 2 a. rw 2 537

Francuskiego udziela nauczyciel. Francuz. — Oferty Kurjer Poznański zdw 56 136

Seminarzystkom lub studentkom z utrzymaniem. Plac Bernardyński 1, I, prawo. zdw 55 981

25 MUZYKA

Udzielam lekcji gry na fortepianie w połączeniu z wykładami z historii muzyki i popisami uczniów. Podgórska 7, m. 3. dw 902

Trio damskie dobrze zgrane bandonia, fortepian czelo, skrzypce ewentl. inne potrzebne zaraz. Wielkopolska — Królewska Huta, Górny Śląsk. dp 935

Lekcji gry fortepianowej historii muzyki udziela dyplomowana nauczycielka. Słowackiego 21, II. zdp 55 626

Lekcji gry fortepianowej udzielaam gruntownie, metoda przyspieszona. Waly Zygmunta Augusta 1 m 8 (narożnik Marcina). zdw 53 876

Skrzypce i fortepian (metoda zagraniczna) udziela Maciejowska, Górna Wilda 56. zdw 55 145

Trio lub duet damski albo mieszany śpiew. Oferty, warunki Hotel Dworcowy, Kościar. zdw 55 583

Pianista (Akordeon) wolny. Szulc — Zegrze, Warownia 2. zdw 55 574

Lekcji gry fortepianowej udziela dyplomowana nauczycielka. Plac Swietokrzyski 2, m. 5. zdw 54 777

Gry fortepianowej udzielaam. Rencowa, Dąbrowskiego 5. zdw 54 946/7

Czarliński nauczyciel muzyki — (fortepian, skrzypce). Kwiatowa 11, parter. zdw 55 739

Lekcji muzyki (fortepian) udziela absolwentka państwowego konserwatorium — Wawrzyniakówna, Szymańskiego 4. zdw 55 668

Udzielam lekcji gry skrzypiec, mandoliny. Wybickiego 2 (Wilda) zdw 55 948/9

Pianino wypożycze po 35 miesięcznie. Zgłoszenia do Kurjera Poznańskiego zdw 55 914

Gry fortepianowej udzielaam. Fortepian do ćwiczeń. Kopernika 8, parter, lewo. zdw 55 867

Pianino do ćwiczeń. Górna Wilda 15, III, mieszkanie 9. zdw 56 060

Fortepian wolny do ćwiczeń. Duszyńska, Kantaka 4, lewe schody, II. Pw 7 042-34.147

Marjan Perzyński nauczyciel muzyki, Poznań, Staszica 4, II, m. 6. Udziela lekcji gry na fortepianie, skrzypcach, mandolinie. zdw 56 115

26 ROZRYWKA

Przyjemny pobyt w „Morskiem Oku”. Młyńska 3, koncert, seperatki. zdw 55 357

Kino Corso Najbardziej okazała i widowny cyrk. zdw 53 960

27 SZUKA PRACY

Ogłoszenia do 30 słów dla poszukujących posady w tej rubryce obliczamy po jednej trzeciej cenie drobnych.

Wychowawczyni-nauczycielka znająca język polski i niemiecki muzyczna, szuka posady. Oferty Kurjer Poznański zdw 54 865

Panna ukończona szkoła handlowa poszukuje zajęcia. Zgłoszenia Kurjer Poznański zdw 55 628

Ogrodnik pracowity, rzetelny, dzielny w swym zawodzie poszukuje posady zaraz lub później. Zgłoszenia Kurjer Poznański zdw 54 756

Maszynistka rutynowana z praktyką biurową szuka posady. Oferty do Kurjera Poznańskiego zdw 54 396

Zarządczyni inteligentna poszukuje posady w majątku lub w samotnej osobie. Oferty Kurjer Pozn. zdw 54 453

Sierota przyjmie zarząd domu, zajmie się gotowaniem w samotnej osobie Oferty Kurj. Pozn. zdw 55 883

Panna ukończona 8 klasa gimnazjum poszukuje korepetycji. Wyjedzie na wieś. Zgłoszenia Kurjer Pozn. zdw 55 620

Inwalida wojenny z czasów powstania wielkopolskiego uczestnik walk 14 dywizji na froncie bolszewickim, lat 31, żonaty, szuka posady jako biurolista, książkowy, zawiadowca składem lub magazynu za umiarkowanym wynagrodzeniem. Łaskawe zgłoszenia do ekspedycji Kurjera Poznańskiego pod zdw 54 763

Nauczycielka z pozwoleniem kuratorium przyjmie posade. Pierwszorzędne świadectwa. Wymagania skromne. Oferty Kurjer Pozn. zdw 54 459

Absolwentka Państw. Szkoły Handl. poszukuje praktyki biurowej za małym wynagrodzeniem. Oferty Kurjer Poznański zdw 55 014

Posługaczka szuka posługi zaraz. Oferty Kurjer Pozn. zdw 55 028

Ogrodnik kawaler lat 27 dzielny w swym zawodzie, obznany z oranżeriami, inspektami, warzywnictwem i plantacjami, poszukuje posady samodzielnego ogrodnika. Wł. Lewandowski, Mała Radowska, poczta Zieleń, pow. Wąbrzeźno. zdw 55 563

Pielęgniarka poszukuje posady do chorej pani. Oferty Kurjer Poznański zdw 55 567

Absolwent Instytutu Dentystrycznego poszukuje posady. Oferty Kurjer Poznański zdp 55 611

Pomocnik kupiecki branży kolonialnej znający księgowość poszukuje posady. Zgłoszenia do Kurjera Poznańskiego zdp 55 695

Fryzjerka kurs trzy lata praktyki przyjmie posade, miejscowość obojetna. — Oferty do Kurjera Poznańskiego pod zdwp 55 694

Praczką z pierwszorzędem prasowaniem szuka pracy Oferty Kurjer Poznański zdw 55 725

Krawcowa dzielna szuka pracy po domach. Oferty Kurjer Pozn. zdw 54 582

Posługaczka poszukuje posady na pół dnia, — lub całodziennie. Oferty Kurjer Poznański zdw 56 199

Wdowa poszukuje jakiegokolwiek zajęcia dla swego 16-letniego syna. Oferty Kurjer Pozn. zdw 55 652

Poszukuję posady do prowadzenia domu u samotnego pana. Oferty Kurjer Poznański zdw 55 812

Szofer mechanik, trzeźwy, sumienny. Oferty Kurjer Pozn. zdw 55 556

Biurowa pisząca na maszynie w języku polskim i niemieckim szuka posady. Wynagrodzenie umiarkowane. Miejscowość obojetna. — Oferty Kurjer Poznański zdw 55 717

Maszynistka polsko-niemiecka szuka posady za skromnym wynagrodzeniem. — Także na wyjazd. Łaskawe oferty Kurjer Poznański zdw 55 716

Służąca młodszą z prowincji z gotowaniem 7 lat w miejscu, szuka posady. Oferty Kurjer Poznański zdw 55 825

Wychowawczyni starsza religijna z długoletnią praktyką poszukuje posady. Łaskawe oferty Kurjer Poznański zdw 55 822

Starsza inteligentna panna z dobrymi świadectwami poszukuje posady zarządczyni lub wyreczycielki. — Dobrze gotuje, szyje prasuje. — Łaskawe oferty Kurjer Pozn. zdw 55 821

Kucharka z dobrymi świadectwami, samodzielnie gotowaniem poszukuje posady zaraz lub od 15 do wszystkiego. Oferty Kurjer Poznański zdw 55 843

Dziewczyna niezciwa, czysta przyjmie posade jako pokojowa lub z gotowaniem Oferty Kurjer Poznański zdw 55 842

Starsza osoba z gotowaniem szuka posady. Oferty Kurjer Poznański zdw 55 781

Dziewczyna z prowincji poszukuje jakiegokolwiek posady za sycie. Napieralska, Staszica 7, mieszkanie 11. zdw 55 779

Panienska posiadająca 6 klas. gimnazjum, władająca językiem polskim i niemieckim, poszukuje jakiegokolwiek pracy biurowej. Oferty Kurjer Poznański zdw 55 931

Posługaczka uczciwa i pracowita poszukuje posady. Oferty Kurjer Pozn. zdw 56 178

Dziewczyna z prowincji poszukuje posady do wszystkiego. Zgłoszenia Kurjer Poznański zdw 56 191

Dziewczyna uczciwa, pracowita, 7 letniem świadectwem poszukuje posady. Oferty Kurjer Poznański zdw 55 873

Dziewczyna uczciwa z dobrym gotowaniem do wszelkich prac domowych poszukuje posady od 1. Oferty Kurjer Poznański zdw 54 776

Posługaczka poszukuje posady zaraz okolice Łazarsza. Zgłoszenia Kurjer Poznański zdw 55 828

Służąca z gotowaniem szuka posady zaraz. Oferty Kurjer Poznański zdw 56 205

Dziewczyna starsza dobre gotowanie, pierwszorzędne świadectwa szuka miejsca przy mniejszej rodzinie. — Oferty Kurjer Poznański zdw 56 142

Posługaczka na cały dzień z gotowaniem do wszystkiego przyjmie posade od zaraz. Oferty Kurjer Poznański zdw 56 124

Poszukuję posługi na cały dzień. Oferty Kurjer Poznański zdw 56 066

Saksofonista (flet) od zaraz wolny. Oferty Kurjer Pozn. zdw 56 193

Dziewczyna młoda uczciwa poszukuje posady zaraz. Oferty Kurjer Poznański zdw 56 055

Absolwent szkoły wydziałowej szuka posady Łaskawe zgłoszenia Kurjer Pozn. zdw 55 882

Studentka Uniwersytetu francuskiego przyjmie posade nauczycielki. Przygotuje do szkół, konwersacja, korepetycje zakres 4 gim. Zgłoszenia Kurjer Poznański zdw 53 650

Gospodyni - kucharka z dobrymi świadectwami poszukuje posady. Oferty Kurjer Poznański zdw 55 592

Kucharka z dobrymi świadectwami poszukuje posady. Oferty Kurjer zdw 55 592

Dziewczyna uczciwa, pracowita z całokształt gotowaniem poszukuje posady. Oferty Kurjer Poznański zdw 55 500

Krawcowa dzielna poszukuje pracy w dom dziennie 3,50. Oferty Kurjer Poznański zdw 55 665

Czysta zawożowa wiejska praczką szuka prania. Oferty Kurjer Poznański zdw 55 667

Dziewczyna skromna szuka posady. — Oferty Kurjer Poznański zdw 55 780

Prasowaczka poszukuje posady ewentl. do wszystkiego. Oferty Kurjer Poznański zdw 55 675

Posługaczka szuka całodzienną posady. Oferty Kurjer Poznański zdw 55 685

Poszukuję posady w domu. Oferty Kurjer Pozn. zdw 55 814

Krawcowa poszukuje po domach pracy. — dziennie 3 zł. Oferty Kurjer Poznański zdw 55 761

Panienska z ukończonym kursem szycia poszukuje szycia na suknie i płaszcze. Oferty Kurjer Pozn. zdw 56 131

Praczką poszukuje prania. Oferty Kurjer Poznański zdw 56 146

Krawcowa szyje wszelką garderobe poza domem, wyjedzie także na wieś. — Oferty Kurjer Poznański zdw 55 895

Inteligentna panienska do nauki techniki dentystrycznej poszukuje posady. — Łaskawe oferty Kurjer Poznański zdw 55 887

Dziewczyna początkująca pracowita poszukuje posady zaraz. Oferty Kurjer Poznański zdw 55 901

Skromna dziewczyna z dobrymi świadectwami, całokształt gotuje, szyje, haftuje, szuka posady do wszystkiego. Oferty Kurjer Poznański zdw 53 987

Służąca poszukuje posady do wszystkiego od 1, 9, lub 15, 9. Zgłoszenia do Kurjera Poznańskiego zdw 55 977

Uczciwa dziewczyna szuka posady do wszystkiego lub pokojowa. Oferty Kurjer Poznański zdw 55 973

Dziewczyna uczciwa poszukuje posady do wszystkiego. Oferty Kurjer Poznański zdw 55 926

Kucharka samodzielna do wszystkiego od 1, lub 15 poszukuje posady. Oferty Kurjer Pozn. zdw 56 091

Magistra farmacji z 2 letnią praktyką szuka posady. Zgłoszenia Kurjer Poznański zdw 50 076

Dziewczyna z dobrymi świadectwami i smacznym gotowaniem poszukuje od 1, 9, 31, posady. Oferty Kurjer Poznański zdw 56 083

Dziewczyna uczciwa z dobrym gotowaniem do wszelkich prac domowych poszukuje posady od 1. Oferty Kurjer Poznański zdw 54 776

Dwory wiejskie dbające o przysporzenie swych dochodów używają podczas wykopków ziemniaków, buraków i ziemiopłodów wogóle

znaczk kontrolne które wydają za każdy wybrany szefel w celu przeprowadzenia kontroli zbioru i ułatwienia pracy przy obliczeniu wypłaty.

Znaczki kontrolne, jak poniższy wzór, w rolkach po 1000 lub 2000 z naczków perforowanych i bieżąco numerowanych, w różnych kolorach kartonu, wykonuje masowo na specjalnych maszynach-automatach

Drukarnia Polska Sp. Akc. w Poznaniu, św. Marcin 70. Wykonanie w kilku godzinach!

Dom. Świączyn 01000
Dom. Świączyn 00999
Dom. Świączyn 00998
Dom. Świączyn 00997
Dom. Świączyn 00996
Dom. Świączyn 00995
Dom. Świączyn 00994
Dom. Świączyn 00993
Dom. Świączyn 00992

Szkoła Przygotowawcza
pod wezw. św. Kazimierza
ul. Śniadeckich 64 — tel. 79-84.
przyjmuje jeszcze zgłoszenia do kl. I, II, III.
Marja Rozmuska, właśc. i kierow. szkoły.
zwd 10 721

Kuchmistrz
szuka posady w restauracji, kasynie lub dworcu. Oferty Kurjer Poznański zdp 53 024

Dziewczyna
do wszystkiego szuka posady zaraz. Oferty Kurjer Poznański zdw 56 159

Szofer
ślusarz, kawaler, znający się na reparacji, młodej parowozu szuka jakiegokolwiek posady. Oferty Kurjer Poznański zdw 56 116

Uczniwa
dziewczyna poszukuje posady zaraz. Oferty Kurjer Poznański zdw 56 080

Mistrz
piekarski poszukuje stałej posady, świadectwa dobre. Oferty Kurjer Poznański zdw 56 051

Slużaca
starsza z gotowaniem do wszelkiej pracy domowej szuka posady. Oferty Kurjer Poznański zdw 50 050

Ekspedjentka
działna z branży obuwia szuka posady. Oferty Kurjer Poznański zdw 54 774

Kucharka
szuka posady od 1. 9. do wszystkiego. Oferty Kurjer Poznański zdw 54 874

Panienska
inteligentna z ukończoną Szkołą Handlową poszukuje stosownej posady, do dzieci, ekspedycji lub pomocy pani domu. Zgłoszenia Półwiejska 31 mieszkanie 15. zdw 54 485

Posługaczka
młodsza uczniwa pracowita poszukuje posady lub biura sprzątniania. Oferty Kurjer Poznański zdw 55 261

Stenotypistka
biegła znająca prace biurowe i buchalteryjne z dłuższą praktyką, poszukuje posady. Oferty Kurjer Poznański zdw 54 367

Slużaca
młodsza. Półwiejska 37, m. 4. zdw 56 087

Dziewczyna
przychodnia do wszytkiego potrzebna zaraz. Wąły Jagielly 18, mieszkanie 8. zdw 55 765

Slużaca
starsza, uczniwa potrzebna. Wierzbicice 33, II, prawo. zdw 55 674

Dziewczyna
do dziecka potrzebna zaraz. Dąbrowskiego 23, Kubicki. zdpw 55 619

Inteligentny
bezrobotny pan (pani) kaucją do rozsprzedaży prac artystycznych bez konkurencji. Zgłosz Kurjer Poznański zdp 55 690

Dziewczyna
z samodzielnym gotowaniem potrzebna. Kunzowa, Ostrów, Rynek 26. zdw 55 379

Stalą egzystencję
zapewnią sobie inteligentni panowie i panie zgłaszając się do współpracy w naszej Spółdzielni. Solidna i łatwa praca na bardzo korzystnych warunkach. Szczegółowe oferty lub osobiste zgłoszenia przyjmuje „Viano” Chrześcijańska Spółdzielnia Wzajemnych Wyposażań, Spółdz. z ogr. odp. w Poznaniu, Sienkiewicza 3. zdw 50 210

25.— zł dziennie
zarobi każdy (a) przyjmując współpracę w solidnej instytucji Wielkopolskiej. Po próbnym okresie — stała posada. Szczegółowe oferty Kurjer Poznański zdw 56 211

Kuśnierka
wpracowana do reki potrzebna zaraz. M. Bak, Aleje Marcinkowskiego 18. zdw 50 134

Krawcowych
samodzielnych do prowadzenia pracowni sukien najprzebieższej pracy poszukuje Jankowski, Krekta 23. zdw 55 954

Poznański Instytut Muzyczny
szkoła artystyczno-zawodowa z prawami
przyjmuje wpisy do nowo utworzonej klasy **skrzypiec** oraz jeszcze — w ograniczonej liczbie — wpisy do klas **teorii, fortepianu i śpiewu solowego** w kancelarii przy ul. Ogrodowej 4 w godz. od 11 — 1 i 17 — 19. Na wszystkich wydziałach całokształt nauki od kursu przygotowawczego do dyplomu końcowego.
zwd 10 726

Młodej
friebanki z niemieckim do dwójki dzieci 9 i 6 lat zaraz poszukuje. Dąrska, maj. Chotów, p. Wieluń, wojew. Łódzkie. zdw 55 585

Kucharka młoda
Małopolanka lub Kongresowianka z prasowaniem i pokojową potrzebna. Zgłoszenia Kurjer Poznański zdw 55 577

Gospodyni
kucharka potrzebuja od 15. 9. do samotnego pana. Zgłoszenia z odpisem świadectw, fotografia i podaniem pensji i wieku do Kurjera Pozn. zdw 56 936

Rzeczelnia
prędka dziewczyna do wszystkiego potrzebna. Skibińska, Przeczelnia 1. zdw 55 732

Ekspedjentka
branży artykułów męskich, krótkich towarów, potrzebna. Zgłoszenia: Marszałka Focha 50. zdw 56 056

Dziewczyna
młodsza, uczniwa skromna, szybka w pracy z praniem potrzebna do pomocy. Curkiernia, Górna Wilda 51. zdw 50 188

Dziewczę
uczniwa do posyłek potrzebna „Madame”. 27. Grudnia 12. zdw 55 605

Slużaca
potrzebna. Sommerowa, pl. Działowy 10. zdw 55 595

Marszantka
samodzielną, biegłą w ekspedycji potrzebna zaraz. Zgłoszenia Kurjer Poznański zdw 56 057

Ochroiniarka
przychodnia dwuletniej dziewczynki. Słowackiego 12, parter, w czorem. zdw 56 093

Czystej
dziewczyny, z gotowaniem, do wszystkiego. Zgłoszenia, wtorek od 16—18, Chelmońskiego 4, drugie piętro, prawo. zdw 56 120

Młynarz
samotny, dzielny w swym zawodzie i rzetelny, może zaraz się zgłosić. Młyn motorowy, Sady, pow. poznański. zdw 56 122

Książkowa
do zupełnie samodzielnego prowadzenia ksiązkowości i bilansowania potrzebna od zaraz. Oferty z podaniem warunków pod zdw 55 621 Kurjer Pozn.

Pryw. Szkoła Przygotow. J. Sulerzyskiej
przy ul. Św. Marcina 66/67, telefon 55-70.
Rok szkolny 1931/32
rozpocznie się dla wszystkich dzieci
w **środe, 2 września**
nabożeństwem w kaplicy św. Józefa o godz. 8. Uczniowie i uczennice klas IV i III zbierają się w szkole zaraz po nabożeństwie, dzieci klas II i I winny przyjść o godz. 11.
zwd 10 732
Miejsca we wszystkich klasach zajęte.

Dziewczyna
może się zgłosić do wszelkich prac domowych. Nowa Kawiarnia, Wyspiańskiego 9. zdw 56 101

Dziewczyny
do dziecka, Kopernika 9, m. 8. zdw 56 213

Uczennica
fryzjerska potrzebna. Kraszewskiego 30. zdw 50 214

Slużaca
uczniwa czysta, kochająca dzieci potrzebna zaraz. Dąbrowskiego 15L, m. 6. zdw 50 216

Pomocnik piekarski
piecowy-cukiernik może się zgłosić. Szender, Mosina. zdw 56 132

Dziewczę
do posyłek. — Dąbrowskiego 57, skład 1. zdw 1 366

Slużaca
z praniem potrzebna. Wojciecha 24, mieszkanie 8. zdw 56 206

Slużaca
czysta, do wszystkiego, bez spania, zaraz. Restauracja, Górna Wilda 160. zdw 56 102

Uczennicę
przyjmuje. Pralnia, Piekary 3. zdw 56 177

Gospodyni
młoda, znająca kuchnię i wszelkie prace domowe, potrzebna dla jednej osoby i dziecka. Zyciorski dokładny, referencje, fotografie za podaniem pensji do Kurjera Poznańskiego zdw 56 023

Pannę
do dzieci przyjmuje. Dreniczkowa, Wielkie Garbary 2. zdw 56 032

Slużaca
z gotowaniem do wszystkiego. — Wrocławska 38, podwórce, mieszkanie 32. zdw 55 995

Uczennica
potrzebna. Fryzjera, Szewska 19. zdw 55 997

Inteligentną
biegłą maszynistkę, władającą poprawnie niemieckim lub angielskim poszukuje Naukowa Organizacja Gorzelnictwa. Zgłoszenia osobiste: Poznań, Mazowiecka 48. zdw 55 975

Uczennice
do szycia zaraz potrzebne. Św. Marcin 32, II piętro, lewo. zdw 55 937

Zarządczyni
domu poszukuje samotny pan. — Oferty Kurjer Pozn. zdw 56 004

Najstarsza Szkoła Przygotowawcza im. Kopernika
ul. Skarbowa 5
przyjmuje wpisy chłopców i dziewcząt od 6-10 lat codziennie między 12-1. Nowy rok szkolny rozpoczyna się 3 września, o godzinie 9 rano. Opłata przystępna i miesięczna. Pw 6925-34.48

Dobra
pracząca z prasowaniem może się zgłosić zaraz św. Marcin 40. — Biernacki. zdw 55 672

Marszantki
zdolne z pierwszorzędna praktyką przyjmie firma „Pani”. Dąbrowskiego 14/16. Zgłoszenia godz. 16—18. zdw 55 760

Dziewczyna
przychodnia lekkich prac domowych potrzebna Gen. Kosinińskiego 13, mieszkanie 7. zdw 55 662

Slużaca
czysta, bez gotowania Wąły Janina III, 11, mieszkanie 4. zdw 55 809

Dziewczyna
z gotowaniem do wszystkiego zaraz. Chwaliszewo 71, rzeźnictwo. zdw 55 946

Marszantki
potrzebne. Wodna 23, kapelusze damskie. zdw 55 795

Krawiec - kuśnierz
samodzielnie pracujący, specjalista na wykwinne miarowe płaszcze kostiumy codziennie po południu na kilka godzin potrzebny Oferty Kurjer Poznański zdw 55 888

Uczennice
do szycia potrzebne. Pracownia, Dąbrowskiego 33. zdw 55 902

Uczennice
potrzebne do szycia. Wodna 8, II, m. 9. zdw 55 901

Poszukuję
posługaczki również kogoś do czerwania poza dom także bielizniarkę. Plac Działowy 9, II, prawo. zdw 55 763

Uczennice
do haftu mogą się zgłosić Kurjer Poznański zdw 55 9712

Młodsza
slużaca umiejająca gotować może się zaraz zgłosić. Szambelanowa, Bukowska 33, m. 9. zdw 55 990

Ekspedjentka
z branży obuwia może się zgłosić Pocztowa 2. zdw 55 816

Podróżującego
rzutkiego do odwiedzania gospodarzy, samochód dyspozycji. — Pierwszeństwo, którzy już podróżowali na wozel, wapno, nawozy itp. Zgłoszenia Kurjer Poznański zdw 55 886

Uczennice
do szycia. Zgłoszenia codziennie Böttherówna, Górna Wilda 43. zdw 55 862

Potrzebna
panna do cukierni. — Zgłoszenia Beely, Plac Nowomiejski 1. zdw 55 831

Pomocników
szwajskich dwóch i ucznia przyjmie. Kościelna 20, m. 1. zdw 56 147

Biuralistka
która zna ksiązkowość, administrację kamienic, poszukiwana na pewne godziny, ewentualnie wieczorem. Zgłoszenia Kurjer Pozn. zdw 56 157

Szofera
i magazyniera poszukuje zaraz do handlu owoców na prowincję z dobrymi świadectwami i biegłych w obliczeniu, kaucją wymagana od 1.000—1.500, pensja według umowy, przy wolnym utrzymaniu. Zgłoszenia Kurjer Poznański zdw 56 172

Dziewczyna
uczniwa, czysta, z dobrem gotowaniem potrzebna. Górna Wilda 53, rzeźnictwo. zdw 55 734

Bufetowa
która zna obsługę przy ekspresie, może się zgłosić. Nowa Kawiarnia, Wyspiańskiego 9. zdw 56 096

Slużaca
do wszelkich prac domowych potrzebna zaraz. Marszałka Focha 36, skład spożywczy. zdw 938

Dziewczyny
ze wsi, czystość lubiącej poszukuje. Szulce, Kościelna 15. zdw 55 639

Slużaca
z praniem, dobrymi świadectwami, potrzebna. Wielkie Garbary 8, mieszkanie 5. zdw 55 458

Ogrodnika
kawalera z kaucją 2—3000 zł na objęcie gospodarstwa koło Poznania. Zgłoszenia Kurjer Pozn. zdw 56 106

Fryzjerka
manikurzystka potrzebna. — 27. Grudnia 17. zdw 56 043

Panienska
tylko inteligentna zamieszkała u rodziców jako przychodnia bez życia na pół dnia do 2 dzieci poszukuje. Wąły Zygmunt Augusta 10 a, m. 3, godz. 4—6. zdw 56 234

Ekspedjentka
z branży rzeźnictwa potrzebna od 1. 9. Wierzbicice 23. zdw 56 258

Teatr Varieté „Alhambra“
Dom Rzemieślniczy
ulica Fr. Ratajczaka 21
Tel. 51-79
Początek 8,30 Początek 8,30
Dziś w poniedziałek, 31 b.m.
Pożegnalny występ
całego zespołu artystycznego.
Od wtorku, 1 września r. b.
zaprezentuje się
nowo zaangażowany
zespół artystów
z Bronisławem Bronowskim
na czele. — Poza tem światowej sławy trupa akrobatów Bono-Bono (4 kobiety i 1 mężczyzna), **Boby aud Mary Rewja Śmiechu!** **Garlow Małgorzata-Primabaleria** **Lados** — Zespół ekwilibrystów na rowerach, **Prof. Cluk** w nowym repertuarze oraz inni
Ceny miejsc tylko 1—3 zł
Przedziedzic biletów u p. Szejbrowskiego.
Od godz. 6 przy kasie teatru.
zwd 10 737/8

Wolki zbożowe i wszelkie szkodniki zbożowe
BIADA NAM RATUNKU!
tępi radykalnie świeca dezynfekcyjna „FUMIGATORE CIMEX“
Świeca ta tępi również radykalnie w przeciągu 5 godzin, wszelkie insekty, plaskawy, wszy, mole, karaluchy i mikroby chorobotwórcze po wypadkach chorób
Zakłady Chemiczne - Dezynfekcyjne „Salwator“, Katowice, Teatralna 10, tel. 2901
Do nabycia we wszystkich aptekach i drogeriach. Biuro dezynfekcyjne w Poznaniu: **Roman Kurczewski**, Chelmońskiego 9, tel. 71-14. Ponadto we wszystkich większych ośrodkach biura dezynfekcyjne p. f. „Fumigatore Cimex“. Tw 1521

Poszukuje
stałej posady jakiegokolwiek zajęcia, inkasenta, woznego ewel. mogę kauce złożyć albo dam osobie wynagrodzenie. Oferty Kurjer Poznański zdw 54 048

Zaufana sluzaca
z dobrem gotowaniem i świadectwami szuka posady od 15. lub 1. 10. może także prowadzić gospodarstwo, gdzie brak pani domu. Miejscowość obojętna. Łaskawe zgłoszenia do Kurjera Poznańskiego zdw 56 034

Sierota
młoda szybko się orientująca poszukuje posady do składu rzeźniczego lub piekarni. Oferty Kurjer Poznański zdw 56 033

Książki szkolne
nowe i używane

Wł. Wilak
KSIĘGARNIA I ANTYKWARIAT
Poznań, Podgórna 10
zwd 10 641

Slużaca
uczniwa i czysta, z gotowaniem, sztywnym prasowaniem — do wszystkiego poszukuje posady. — Oferty Kurjer Pozn. zdw 55 298

Książkowy - bilansista
rutynowany wszechstronnie, z prawem jazdy, poszukuje posady. Ewentualnie złoży gwarancję. — Przyjmuje również prace godzinne. Łaskawe oferty proszę Kurjer Pozn. zdw 55 296

Nauczycielka
z dobrymi świadectwami, praktyką poszukuje posady. Oferty Kurjer Poznański zdw 54 780

Posługi
poszukuje. Oferty Kurjer Poznański zdw 54 773

DZISIAJ W KINIE
Apollo: „Złotolicy Kapitan“
Aurora: „Douglas Fairbanks Aurora Królewska Mość“
Colosseum: „Biała Talu“
Corso: „Najparadziejsza parada i Wędrowny Cyrk“
Edison: „Zar miłości“
Harfa: „Książka Aniko Marpuitta“
Metropolis: „Halka“ oraz rewja (po I-ym seansie oraz przed II-gim i II-cim) p. t. „W górę serca!“
Odeon: „Poganin“
Renaissance: „Bitwa nad Sommą“
Słońce: „Uwiedziona“
Tęcza: „Na drodze hańby“
Wilsona: „Iwonka“

Dziewczyna
młodsza, uczniwa szuka posady z gotowaniem. Miejscowość obojętna. Oferty Kurjer Pozn. zdw 55 339

Dziewczyna
z dobrem gotowaniem poszukuje posady także na wyjazd. Zgłoszenia Kurjer Poznański zdw 55 338

Dziewczyna
do wszystkiego, gotowania, lubiania dzieci, znająca szycie, haft z Pomorza szuka posady od pierwszego. Łaskawe zgłoszenia Kurjer Poznański zdw 35 330

Biuralistka
młodsza z praktyką szuka jakiegokolwiek posady. Oferty Kurjer Poznański zdw 55 325

Młodsza
zdolna książkowa biuralistka pisząca na maszynie z praktyką dobre referencje szuka posady. — Oferty Kurjer Poznański zdw 55 247

Kucharka
poszukuje posady do wszystkiego Zgłoszenia Kurjer Poznański zdw 55 235

Dla
żonatego szofera, dobrego kierowcy i monter (6 lat w ostatniej posadzie) z wiadomościami obsługi polecenia godnego, poszukuje posady. Książka Wilhelm z Stolberg - Wernigerode. Borzeckich, pow. Koźmin. zdw 54 179

28 WOLNE MIEJSCA

Poszukuje
się podróżującego do sprzedawania za gotówkę garniturów haftowanych, posiecieli z 15% prowizji. A. Kanner, Oświęcim, ul. Jagiellońska. zdw 54 559

Kucharki
restauracyjnej i bufetowej z posiedzielną na prowincję od 1 października poszukuje. Zgłoszenia z odpisem świadectw do Kurjera Poznańskiego zdw 54 797

Maszynistka
pisząca biegle po polsku i po niemiecku, możliwie z znajomością stenografii poszukiwana od 1. lub 15 września r. b. Zgłoszenia do Kurjera Poznańskiego zdw 54 823

Potrzebna
slużaca z gotowaniem od 1 września na wyjazd do Łodzi. Zgłoszenia piśmienne Wieszycycka Inowrocław. Solankowa 54, m. 3. zdw 923

Elew
z lepszym wykształceniem do większego składu żalazna na prowincję może się zaraz zgłosić. — Oferty do Kurjera Poznańskiego zdpw 55 687

Uczennice
do nauki rob. ręczn. przyjmuje. — Adres Kurjer Pozn. zdw 55 436

Przedpłata
na wrzesień 1931, za oba wydania razem wliczając tygodniowego dodatku ilust. „Ilustracja Poznańska“ i „Nowiny Sportowe“ w Poznaniu w eksped. zł 4,00, w agencjach w mieście zł 4,50, z odnośnikiem kwartalnie zł 15,00, pod opaską miesięcznie w Polsce zł 9,00, w innych krajach zł 11,00. W razie wypadków spowodowanych siłą wyższą, przeskód w zakładzie, strajków i t. p. wydawnictwo nie odpowiada za dostarczenie pisma, a abonenci nie mają prawa domagania się niedostarczonych numerów lub odszkodowania.
W wydaniach wielkoświątecznych i uroczystościowych poprzedza normalną codzienną część numeru z reklamami i ogłoszeniami, materiał poświęcony danej uroczystości.
Telefony do Redakcji i Administracji: 4461, 1476, 3307, 3524, 3525, 4072, w niedziele, święta i nocą tylko 1476 i 3524, filja Stary Rynek 2305. — P. K. O. Poznań nr. 200 149.

Nieznamy: — A dlaczego usiłował wykraść mi szyling z kieszeni?
Jurek (szlochając): — Chciałem właśnie zobaczyć w kinie „Dziesięcioro przykazań!..“